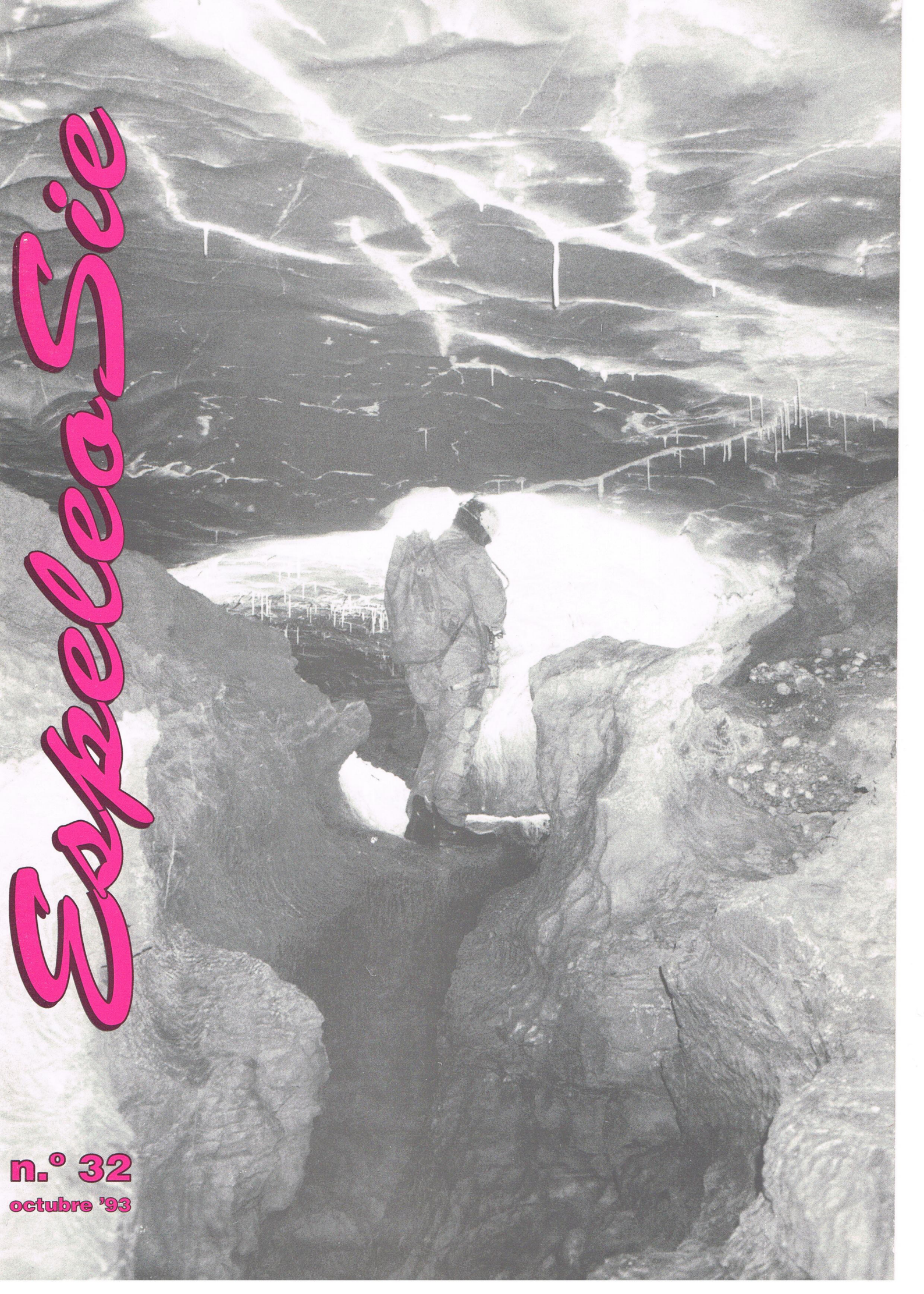

Capellea Sie

n.° 32
octubre '93

nº 32

octubre' 93

Butlletí d'Informació de la
Secció d'Investigacions
Espeleològiques del
Centre Excursionista
ÀLIGA
c/Viladomat, 152
08015 BARCELONA
Tel (93) 454 40 56

EDITORIAL

REDACCIÓ:

Jose Luis Cuevas Martínez
J.M. Sicilia i Aliart
A. Ferro i Guitart
José Saiz
J.C. Juderías i Sala
J.M. Latorre i Soler
Rosa Munté i Espinet
Jesús Albuja
Raquel Albuja

FOTOGRAFIES

PORTADA: Cueva de la Grallera

(Monte Perdido, Osca)
Foto SIE

CONTRAPORTADA:

Barranc del Diable
(Pallars Jussà, Lleida)
Foto SIE

Dep. Legal: B-12.261/1970

Composició S.I.E.

Imprès per:

Artdirector, s.l.

c/ Urgell 286

08036 Barcelona

La redacció no s'identifica,
necessàriament, amb el
contingut dels articles signats,
els quals són responsabilitat
dels autors

El passat 6 de març, un centenar d'espeleòlegs ens vàrem reunir a l'Hotel Orient per, en forma de sopar, fer un senzill homenatge a en *Josep M. Miñarro, Pau Pérez i Francesc Rubinat*, fins al passat desembre màxims responsables de les nostres Federacions, tant d'ambit Estatal com Nacional.

El sopar va discórrer en un ambient ple de companyonia i bon humor, on uns més que curts parlaments van servir per fer lliurament d'uns records de l'acte als homenatjats.

També, en certa forma, la reunió va servir al col·lectiu espeleològic com a presentació informal en les tasques de Presidents de la Federació Espanyola i Catalana, dels companys *José L. Membrado i Xavier López i Mateo*.

Els amics Membrado i López han reunit al seu voltant un conjunt de joves espeleòlegs -sols cal fer un percentatge de l'edat de les noves Juntes- per fer-se càrrec de les tasques Federatives, representant així un veritable rejueniment al front de les nostres Federacions.

El podríem dir *canvi generacional*, al front de les Federacions, ens dóna constància que el nostre jovent assumeix, amb maduresa, les seves tasques de responsabilitat.

Ara sols em queda desitjar -a tots ells- sort i encert en les seves respectives tasques i, un xic egoïstament que, junt a la constància i capacitat de treball demostrada pels seus antecessors, tinguin l'empremta i decisió que la seva joventut pressuposa.

SIE

EXPLORACIONS A LA SERRA D'ORIOLA

BAJO SEGURA (ALACANT)

Per SIE

INTRODUCCIÓ:

Tot cercant algun indret on existís una cavitat d'un cert interès exploratori i que, a més, hi poguéssim portar a terme una tasca espeleològica mínimament profitosa, un equip d'aquesta SIE vàrem decidir dedicar la Setmana Santa 92 a visitar aquesta zona del país alacantí, d'on teníem notícies de l'existència d'una cova coneguda i visitada habitualment per la gent del poble. El passat mes de desembre un company d'aquesta Secció va fer-hi una exploració parcial, acompanyat per membres del SIRE-CENTRE, considerant-la de prou interès.

Segons una llegenda, explicada pels habitants d'Oriola, els moros del Castell, que estaven a dalt de la Serra, la utilitzaven per baixar fins al poble, a per aigua, sortint molt a prop del marge del riu.

EMPLAÇAMENT I SITUACIÓ:

La Sierra de Orihuela, està situada a la província d'Alacant, en el seu extrem Sud-oest, a la comarca del Bajo Segura, amb una alçada màxima de 634 m.

El nucli de població més proper és Orihuela (Oriola), que té un terme municipal de 443'5 Km². i una població de 44.338 habitants, i està delimitada al Sud per la Serra d'Escalona i al Nord per la Serra d'Orihuela.

Situats al poble, i partint del Palmeral (lloc característic per la gran quantitat de palmeres) hem de creuar alguns carrers, vorejant el casc antic, per accedir a la carretera que amb fort pendent puja al Seminario, situat sobre el poble i prou conegut per la gent, punt on deixarem els cotxes. Per la part de darrera de l'edifici surt un corriol que guanya alçada progressivament en zig-zag, fins a arribar a les runes

de l'antic castell, situades a prop del cim de 241 m. Passades les restes de la muralla, el camí planeja passant a la vora d'una antiga cisterna, trobant-se la cavitat a uns 15 m per sobre d'ella, en un petit pla a la dreta del camí.

DESCRIPCIÓ:

Penetrem a la cavitat per un petit ressalt d'1 m, amb una curta galeria que a la seva part final té un pas estret entre blocs -gatera de l'aire -, superat el qual una rampa de pedres ens situa a la "Gatera estripa pits", pas que representa un fort obstacle, per la seva estretor, per a la nostra progressió. Superat aquest pas, un ressalt de 5 m i ens trobem amb el "Pou del compte enrere", de 12'20m. En la seva base, un gran bloc que serveix de barana i que comunica amb un ressalt de 3 m i un de 3,5 m que ens situen a la cota -35m.

Remuntant en la seva part esquerra per una sèrie de passos entre blocs i grimpades comuniquem amb la capçalera del pou.

Situats, novament, a la base del pou, un curt ressalt de 2 m i una galeria amb el terra irregular ens porta, a l'esquerra, a la capçalera del "Pou Paco" i, a la dreta, a una galeria que canvia de direcció i que als pocs metres connecta amb la "Sala Orihuela", (la cambra més gran de la cavitat, 10x20x8 m). Des d'aquí tenim dues opcions: 1a) Travessar la sala, continuant per una curta galeria desfonada, plena de formacions, que porta, després d'un petit ressalt, a la meitat d'una forta rampa; seguint amunt, per espai d'uns 6 m, queda curullada per blocs. Rampa avall, després d'un pas estret entrarem, per la seva part

superior, a la "Sala Crivillente". Desgrimpem al fons de la sala fins a un gran bloc, que ens parteix la pogrèssió: per la dreta un curt tram i un ressalt ascendent marca la fi d'aquesta zona; per l'esquerra un ressalt de 4,5 m, entre blocs, ens situa en una zona caòtica, creant un fals pis. Un tram petit horitzontal ens porta a una galeria-pou amb dues opcions de continuació: a la dreta un pas entre blocs i després d'un petit ressalt ens trobem a la "Sala Última", de mides reduïdes, presentant el terra en fort pendent. Al seu extrem s'obre una curta galeria curullada per sediments. A l'esquerra davallam un ressalt força vertical, de 7 m, trobant a la seva base un estret forat, "Pas Lorca". Una gatera vertical de reduïdes dimensions ens porta a la base d'una curta galeria descendent. Canviant de direcció, les seves mides es redueixen, fent-se impracticables per blocs (Punt de la màxima fondària a la cota - 63.40 m).

Abans d'arribar al final, un ressalt ascendent, entre blocs, ens porta a un passadís estret i a una forta rampa ascendent, que ens situa al terra d'una petita galeria que desemboca en un ressalt de 3 m tancat per blocs. Per sobre del ressalt, uns passos d'oposició ens situen a la base del ressalt de 3,5 m, sota la "Sala Crivillente". Aquest és un sector un tant laberíntic, desenvolupat entre blocs.

De bell nou a la "Sala Crivillente". En el seu extrem O, un ressalt de 5,4 m ens porta a una notable galeria de terra pla fins a desembocar en una diàclassi molt inclinada, que a la seva meitat s'ha desfonat, arribant per un pas entre formacions a una petita cambra on es presenten dues opcions més de continuació:

davallar un ressalt de 4,4 m que ens posa en comunicació amb una galeria, per la qual es pot progressar uns 11 m, fins que queda taponada per blocs, a la cota - 49,4 m; tornant a la cambra, es pot continuar per la diàclassi, en sentit ascendent, per la dreta fins a trobar una finestra de petites dimensions. A l'altra banda ens trobem una galeria amb el terra de sorra i en sentit descendent ens porta a un curullament de blocs, sense aparença de continuïtat (cota -40,6 m). Galeria amunt trobem un passadís estret, que anomenem "La Manga", que connecta amb un tram curt horitzontal i un petit ressalt ascendent amb una galeria que porta a la "Sala Orihuela" i, per l'altra banda, a la capçalera del "Pou Paco".

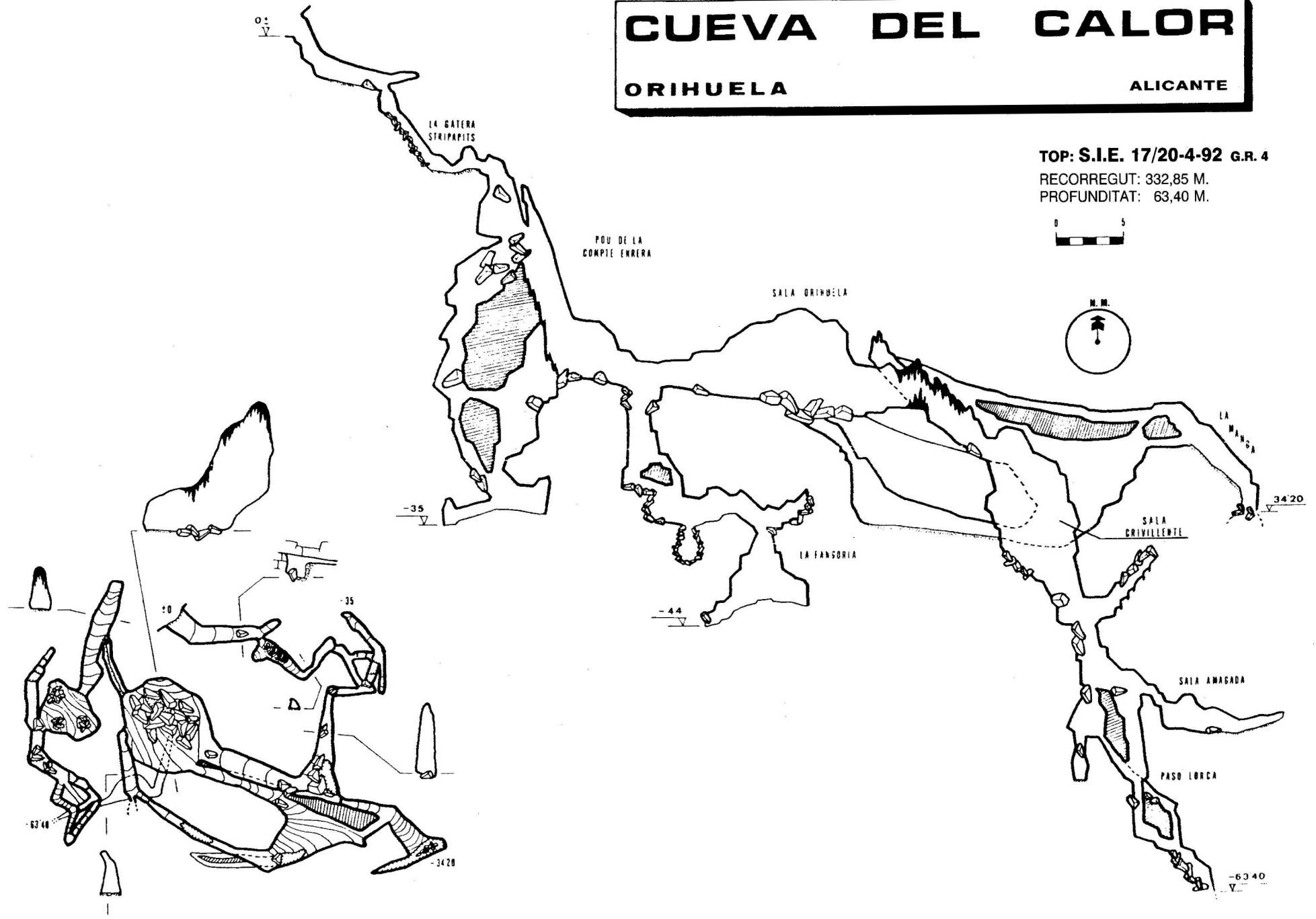
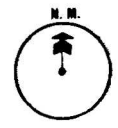
De bell nou a la cambra, pujarem per l'esquerra, ascendint a una curta galeria plena de blocs, que ens porta fins a la "Sala Orihuela".

Tornant a la capçalera del "Pou Paco", aquest de 7,5 m, que davallam sense material, a la seva base una galeria en sentit descendent, amb el terra ple de blocs, queda curullada als pocs metres. A la seva meitat, un forat a terra ens permet accedir, mitjançant un petit ressalt, a una galeria de terra pla, amb un forat estret a la dreta, d'uns tres metres, curullat per blocs. Seguint per la galeria ascendent, aquesta fa dos canvis seguits de direcció. Situant-nos a la capçalera d'un petit ressalt, devallat aquest, a terra trobarem un forat anomenat "La Fanguera" -és un ressalt de 5 m-, en la seva base, una galeria per la qual podem progressar en els dos sentits, que es curullen per blocs i gran quantitat de fang, a la cota - 44 m.

CUEVA DEL CALOR

ORIHUELA ALICANTE

TOP: S.I.E. 17/20-4-92 G.R. 4
RECORREGUT: 332,85 M.
PROFUNDITAT: 63,40 M.

EL SISTEMA ARRELS-CLONC

(Avenc de les Arrels, del Clonc, de l'Orellut, de la Figuereta i de la Cuneta)

-Una nova Gran Cavitat de Catalunya-

Per Antoni Ferro

A TALL DE PRESENTACIÓ:

Fa anys, quan es va reglamentar l'Espeleologia a l'Estat, es va veure que restava molt terreny per explorar i es va decidir repartir el pastís entre els grups.

Així, per a la protecció dels nostres interessos, van néixer les delimitacions del territori en "Zonas", cosa realment important i que permet a la gent treballar amb tranquil·litat, tanta, que alguns Grups després de més de vint anys de dedicar-s'hi encara no han pogut acabar-la i que quan algú d'un poble fa una exploració en un sector, amb els treballs publicats fa anys, senten justa còlera.

En altres punts de l'Estat, espeleòlegs que es dediquen sistemàticament a la seva "Zona" opinen (?) que Catalunya i Madrid estan plenes de Pirates -qui ens havia de dir que compartíem aficions amb els centralistes!!- que en un pont de cap de setmana es desplacen a la seva Regió fent una exploració i publicant un treball que ells no han pogut acabar en anys. Jo comprenc la seva inquietud i els suggereixo que es posin en contacte amb els Pirates per poder aprendre les miraculoses tècniques que fan servir. Si comproven que, com sospito, són uns espeleòlegs normalets, és millor que no facin més mullader i es dediquin a un esport més tranquil, a la cria del canari flauta, per exemple.

A Catalunya no tenim "Zonas" de treball, i per això -i segons sembla, per la nostra manca d'ètica- els

Grups revisen les exploracions dels altres i així una cavitat com la cova Cuberes ha passat d'uns 300 m a prop dels vuit Km de recorregut, o la cova d'en Manel, dels 36 m als 788 m actuals.

A les cavitats que avui publiquem han treballat, entre altres, el GE Montblanc, SIE del CEA, GES del CMB, GEL Lleidatà... i altra vegada GE Montblanc i nosaltres, aconseguint que unes petites cavitats passin a un sol conjunt, que forma una modesta nova Gran Cavitat de Catalunya amb els seus 578 m de recorregut.

La tasca d'exploració, la topografia i les notes que ara publiquem són el resultat d'un seguit de visites (1988-1991) dutes a terme per una gran part dels membres de la SIE i especialment pels companys: J. Comas, A. Ferro, X. Ferro, D. Fornaguera, J. Fornaguera, L. Fuentes, R. González, J.C. Juderías, J.M. Miarro, J.M. Siclia i E. Sorribes.

FITXA DEL SISTEMA ARRELS - CLONC
(Avencs de les Arrels, de la Figuereta, del Clonc, de l'Orellut i de la Cuneta)

LOCALITZACIÓ:

Dintre del terme municipal de Montblanc (Conca de Barberà), al marge esquerre del riu Brugent, pel damunt de la carretera de La Riba a Farena, poc després del km 6, una punta de carena obliga a girar

a la dreta, poc abans d'arribar a una cabana de pedra al marge esquerre de la carretera.

TERRENY:

Calcàries del Muschelkalk.

ESPELEOMETRIA:

Recorregut segons itinerari topogràfic : 578 m.
Desnivell màxim: 3.380 m. (-3.280 + 1 m.)

COORDENADES:

De forma totalment aleatòria donem les de la boca de l'avenc del'Orellut -4 49' 19" E -41 18' 33" N - com les de tot el Sistema, on vam localitzar la cota zero de la topografia.

Les boques de la resta del conjunt estan enclavades a les següents cotes:

Avenc Clonc	+ 1 m
Avenc Figuereta	-080 m
Avenc Arrels	-240 m
Avenc Cuneta	-260 m

TOPOGRAFIA:

El treball de camp està fet amb cinta (25-50 m), brúixola i clinòmetre sexagesimal, amb construcció d'un esborrany sobre el terreny. Hem passat les dades en una topografia de treball, a escala 1:200, passada en net, reduïda per reprografia i redibuixada.

DESCRIPCIÓ :

Nota preliminar :

En una cavitat d'aquestes característiques -cinc boques d'entrada- és difícil donar una descripció conjunta, per tant, hem fet les ressenyes com si fossin cinc cavitats diferents -tal com era per nosaltres a l'inici de les exploracions- fins a la unió, sicològica, amb un dels altres avencs del conjunt.

AVENC DE L'ORELLUT

Una petita rampa d'entrada ens deixa a la part superior d'un ressalt de -3,60 m, que comunica amb una petita sala que a través d'un pas baix entre

formació dóna a un nou ressalt de -3,20 m. Davallat el ressalt estem en una petita saleta (4,20 x 4 m) on en el terra s'obra un pou, amb la boca mig tapada per un bloc. El pou de -13,10 m ens deixa a la Sala Gran (16 x 4 x 6 m.); la sala, en direcció Sud queda taponada per un enfonsament, amb blocs de gran grandària, entre els quals és possible avançar pocs metres. Just al peu de la barrera de blocs i en la paret d'enfront per on hem baixat a la sala, hi ha un estret pas que dóna a un parell de saletes comunicades entre blocs, passades les quals una gatera ens deixa a l'entrada de la Sala de la Barrera de l'Avenc del Clonc. Situats, novament, en la Sala Gran podem remuntar en direcció Nord, mig delimitada per un gran bloc que es rodeja per la dreta, en fort pendent, fins al peu de la paret, on penjat a uns tres m una petita saleta comunica amb una gatera (0.50 x 0.50 m) que als tres metres gira a l'esquerra i 2 m més endavant queda la secció reduïda a 0,15 x 0,25 m, on els companys van realitzar -amb una encaixada de mans- la unió amb l'Avenc de les Arrels.

Partint de nou de la Sala Gran, a peu de pou i en la paret d'enfront, s'obra una galeria adiaclassada que baixa en fort pendent i, als pocs metres, es divideix en tres. La galeria de l'esquerra remunta en fort pendent i queda tapada per blocs. La galeria del mig perd alçada ràpidament i al final dóna pas a un llaminador descendent que ens deixa en una estreta galeria adiaclassada (punt de màxima profunditat a -32,80 m) on podem remuntar en direcció O, entre blocs, per continuar per una gatera en direcció Sud-Oest uns vuit metres fins a desembocar en una sala-galeria, amb el terra terrós, mig partida per blocs, en el sostre de la qual hi ha una clara comunicació (+ 5,20 m) amb la Sala de la Barrera de l'Avenc del Clonc.

AVENC DEL CLONC

A través de la boca entre blocs (0,70 x 0,70), es baixa un ressalt de -3,50 m que ens deixa en una saleta (7 x 2,50 x 3 m) amb dues possibles continuacions; l'una, sota el pouet de l'entrada, on una gatera remunta entre blocs en direcció O, i als tres metres gira a l'esquerra fins a comunicar amb un pou (-8 m) al terra del qual és possible accedir-hi per l'altra via.

L'altra opció parteix del punt més baix de la sala d'entrada, on un estret ressalt (- 3,70 m) ens deixa en una saleta (6 x 2,50 x 3 m) de forma quadrangular, on

un pas estret, en l'angle Sud, comunica amb un pou (-7m).

Quasi al nivell d'entrada del pou, trobarem una galeria penjada que remunta uns pocs metres i en l'extrem dret dóna pas a una sèrie de rampes i ressalts, entre blocs, per continuar per una gatera remuntant, que ens deixa a la base d'un pou (+3.40 m) i que comunica amb la boca de l'Avenc de la Cuneta.

Davallat el pou de 7 m, s'obren davant nostre dues possibilitats, una avall (SO) que dóna a un pou de -6.50 m i l'altra cap al NE, per una galeria (4 x 1,20 m) que remunta la secció ràpidament, en pendent, fins a convertir-se en un pas de gatera, entre sediments, on un ressalt ens porta a una petita saleta amb les parets terroses. La continuació passa per una gatera, d'uns 4 m, que desemboca a la part superior d'una sala, amb el terra amb fort pendent, que al seu final, entre la barrera de blocs (Sala de la Barrera), un ressalt de -5,20m comunica amb l'Avenc de l'Orellut.

Novament a la base del pou de 7 m, i en la paret O, en una galeria en forta rampa descendent i a través d'un pas estret, entrem en una saleta -on també es possible arribar-hi davallant el pou de 8 m- on per l'altre extrem d'on hem entrat, un parell de ressalts comuniquen amb una galeria que baixa amb fort pendent fins al seu final, a uns 8 m de recorregut. A la part final i en el terra, un pas entre blocs permet continuar, per un parell d'esquerdes, alguns metres més.

AVENC DE LA CUNETA

En la mateixa cuneta de la carretera, una boca (0,30 x 0,40 m) dóna pas a un pou de -3,0 m que comunica amb l'Avenc del Clonc.

AVENC DE LA FIGUERETA

Una àmplia boca de 6 x 3 m dóna accés a un ressalt de -5,50 m i després d'una curta rampa ens porta al terra del pou d'entrada, pla i ple de restes vegetals. Per l'extrem NE, un pas entre blocs permet seguir uns 4 m fins a la boca d'un pou que comunica amb un pis inferior.

A la paret N, del terra del pou d'entrada, un pas entre blocs permet davallar per una esquerra, plena de blocs penjats, coberts de sediments polsosos, que formen una sèrie de galeries superposades, que baixen fins a la cota -14,80 m. Quasi enfront de la

rampa d'accés, un estret pas descendent (NO) comunica amb l'Avenc de les Arrels.

AVENC DE LES ARRELS

Dues estretes boques, entre blocs, unides per un llaminador-gatera, donen pas (-2,40 m) a un ressalt de -2,90 m, que ens deixa en una sala (14 x 3.50 x 3 m) amb el terra en forma d'embut, fet en sediments, on en la part més fonda s'obre la boca d'un pou (4 x 1,20 m) de -12 m fins al terra d'una galeria, adiaclassada, que es pot seguir cap el NE, uns 20 m, girant a la dreta, i uns 7 m després queda segada per un ensorrament. Situats de nou a la base del pou i en direcció SO, una galeria -sala, plena de blocs inestables -ens permet continuar per dues galeries: Una, a l'esquerra, estreta i en forma meàndrica, on una grossa arrel forma un passamà natural i on als 25 m un pas estret comunica amb l'Avenc de la Figuereta.

L'altra continuació, és una galeria pràcticament orientada al SO, estreta, plena de blocs penjats inestables, on és possible avançar, en contínues pujades i baixades, uns 60 m de recorregut, on un pas més estret ens impedeix la progressió.

A la meitat del recorregut, junt al sostre, entre els blocs inestables, un petit pas comunica amb el final de la gatera de l'Avenc de l'Orellut.

MORFOGÈNESI

Ens trobem davant d'una cavitat clarament tectònica, tipologia tan freqüent a les comarques tarragonines, per una morfologia que presenta problemes pel seu origen i que fa pensar en una llarga i complexa evolució.

No estem en un conjunt d'esquerdes de desprendiment, encara que algun sector (Avenc de les Arrels, Avenc de la Figuereta) presenta les parets adiaclassades, amb els típics blocs encastats, formant pseudo-galeries a diversos nivells; altres sectors presenten sales i galeries formades per l'esllavissament de grans blocs, alguns dels quals superen els 15 x 15 x 10 m, amb formes que segueixen clarament les diàclasis i els plans d'estratificació, amb senyals d'estries que podem classificar com a miralls de falla (Sala Gran). Així mateix, en les cotes més baixes de la cavitat (sota la Sala de la Barrera) ens recorda les cavitats anomenades intersicials.

En diversos llocs la cavitat presenta capes de sediments, que superen els tres metres de potència,

com per exemple: la sala d'entrada de l'Avenc de les Arrels, o el pouet i la gatera d'accés de la Sala de la Barrera. També en les cotes més baixes, el terra pla i amb depressions, a més dels clars senyals d'inundació, fan pensar en unes galeries en part fossilitzades per una potent capa de sediments.

Les formes reconstructives estan localitzades pràcticament a les cotes altes (0 a - 10 m) i consten essencialment per estalagmites, amples, de curta alçada, així com una crosta estalagmítica de pocs cm de gruix (saleta després del primer ressalt de l'Avenc de l'Orellut, sala d'entrada de l'Avenc de les Arrels).

Tots aquests indicis ens fan suposar que la cavitat es va formar per un primer procés clàstic (intersicial) fruit de la important xarxa de falles del sector, o per una posterior reactivació. Aquesta inicial cavitat va tenir un procés evolutiu, amb una potent fossilització per sediments i una incipient litognesi posterior (crosta estalagmítica que fossilitza els sediments a la sala d'entrada de l'Avenc de les Arrels).

Un nou procés clàstic (esquerdes de despreniment) dona a la cavitat la xarxa de galeries actuals, rejuenint les antigues. Seguidament, en les cotes més baixes, s'inicia un nou procés de fossilització per sediments (Avenc Clonc), que retenen les filtracions en profunditat -hem de remarcar que, visitada la cavitat en èpoques de freqüents pluges, no hem localitzat cap filtració d'importància.

BIBLIOGRAFIA:

- BORRÀS, J., MIÑARRO, J.M, TALAVERA,, F.- *Catàleg Espeleològic de Catalunya*, volum 2, Barcelona 1978.
FERRAT, J. - *Espeleologia de les comarques Tarragonines* 1918
VICTÒRIA LÓPEZ, J.M. - *Hacia una tipología de las cavidades tectónicas. Comunicacions 3r. Simposium Espeleologia*. 1973
GRUP ESPELEOLÒGIC LLEIDATÀ -*Avenc de les Arrels Fitxer de Cavitats- "Grallera" núm. 2, 1987.*

AVENC DEL BARBUIXELL

Per SIE

Després dels comentaris que companys de la Secció havien fet, en diverses ocasions, dient que al sostre de la sala i oposat a la galeria d'entrada era possible una continuació lògica de la cavitat, ens vàrem plantejar fer-hi una visita, tot aprofitant una sortida a la Cova Cuberes. Així, el passat dia 16.02.92, en un temps lliure, ens vàrem decidir a fer-hi una exploració per evaluar el material més adient, i també per si caldria efectuar un flanqueig per una incipient cornisa o efectuar una escalada des del fons de la sala.

El dia 29.02.92, ens vàrem decidir per l'escalada, amb l'excusa d'una pràctica per veure el rendiment real de la màquina de foradar que havíem comprat recentment. Al peu de la paret vàrem triar una zona que en els seus primers metres era compacta, però a mesura que avançàvem la colada es tornava menys compacta, dificultant la col·locació dels spits en forma segura, fent-nos decidir per ajornar l'exploració.

El 07.03.92 ens desplaçàrem a la cavitat un gran nombre de socis, equipats amb una perxa de 8 m de llarg, a fi de facilitar-nos l'inici d'una nova via d'escalada. Aquesta vegada iniciem la pujada per la hipotètica vertical de la possible continuació. Així, mentre uns companys munten la perxa, altres desmunten la corda fixa, muntada la setmana anterior, i la resta es dedica a fer fotos. Ràpidament aconseguim pujar fins a un nínxol, on muntem una reunió, continuant ascendint fins esgotar la bateria de la màquina de foradar, a uns 13 m del terra.

12.04.92. Novament tornem a la cavitat, el temps no acompanya gaire, ja que la tempesta és imminent, però el desig de continuar l'exploració és més fort que el risc de mullena.

Continuem l'escalada i per fi, després de tres hores, muntem una nova reunió i d'allí, per mitjà d'un "rappel", podem posar peus a terra en una galeria bastant àmplia, però de curt recorregut, ja que perd alçada a mesura que progressem, fins a fer-se impracticable.

Abans de començar la baixada al punt de reunió, observem una prolongació de la colada en una galeria. Un pas d'estreps i després una curta grimpada per una rampa ens porta a una petita sala. Des d'aquest lloc, un petit ressalt ascendent permet arribar a l'entrada d'un meandre, que té el pas obstruït per un ensorrament de sediments. La manca de temps ens fa deixar l'exploració per a una altra visita.

02.05.92 Aprofitem el llarg cap de setmana per realitzar diversos objectius per la zona, entre ells el de continuar l'exploració ajornada. Durant el cap de setmana plou amb intensitat, però no desistim, la moral és forta, i encara que ens esperem dintre dels cotxes fins que pari de ploure, decidim -a la fi- fer l'aproximació sota el xàfec.

La forta pluja fa que els torrents baixin amb força aigua i ens temem que la cavitat presenti algun problema. Baixem el pou d'entrada i ràpidament pugem per la corda fixa instal·lada, fins a la zona on hem de realitzar la desobstrucció.

En poc menys d'un quart d'hora el forat és prou ampli perquè passi el primer company, i ens doni la grata notícia: la cavitat continua.

La cavitat es prolonga per una llarga gatera, fins a una sala que presenta clars senyals de nivell d'inundació prop del sostre, uns gourgs de gran amplada i de més d'1 m de fondària. Una rampa coberta de colada blanca ens porta a una sala terminal, amb formacions de tot tipus. Fem unes fotos de record i donem per finalitzada l'exploració.

17.05.92. Aquesta vegada ens hem desplaçat a la cavitat onze membres de la SIE. Així, mentre un equip realitza una topografia, altres, amb escarpa i martell, intentem forçar una possible continuació, i la resta realitza una filmació en vídeo.

Els companys que fan la desobstrucció, després d'una bona estona de picar, aconseguen passar a una nova petita saleta, i ens donen la mala notícia que aquí no és possible una continuació, i, per tant, donem per acabada l'exploració.

Per un temps deixarem de sovintejar la visita a la cavitat, donant per enllestida la tasca que hem portat a terme i que, setmana rera setmana, tantes sorpreses ens ha portat.

FITXA TÈCNICA

Nom : AVENC BARBUIXELL

Municipi : Pallars Jussà (antic terme de Serradell-Toralla)

Terreny : Conglomerats terciaris

Coordenades : 0°53'41" E - 42° 16'35" N

Espeleometria : Recorregut segons itinerari topogràfic 284.50 m segons el següent detall:

Galeria d'entrada :	7.20
Pou :	18.80
Sala i galeries laterals :	98.80
Via escalada :	24.70
Galeria "Mora"	46.50
Galeria de "Dalt" :	88.50

	284.50m

Desnivell: 46.50 m (- 28.30 + 18.20 m)

SITUACIÓ:

Al NO de Serradell, a la part superior del primer barranc (dreta) anant pel camí d'Espluga de Serra i a peu de cingle.

DESCRIPCIÓ:

Una curta galeria desemboca a la part superior d'una sala (40x20x20m). En aquesta sala s'obren unes galeries, de curt recorregut, plenes per sediments.

La paret de la sala oposada a la galeria d'entrada està formada per una colada de grans dimensions que baixa del sostre i que, una vegada que l'hem escalat (26,40 m), ens permet l'exploració de dues galeries penjades: 1r) La via "Mora", formada per una galeria recta (46.50 m) que redueix les seves dimensions paulatinament fins a fer-se impenetrable. 2n) La via de "Dalt", formada per dues gateres d'entrada, que comuniquen amb unes sales escalonades, i amb diverses petites galeries.

BIBLIOGRAFIA:

- FAURA i SANS, M. (1909) *Recull espeleològic de Catalunya.* "Sota Terra" 1.
FAURA i SANS, M. (1911) *Excursiones espeleológicas realizadas durante el año 1910 en la región catalana.* Bol.Soc.Esp.Hist Natural (primera exploració ?)
GRACIA, J. (1960) *Espeleología en el valle de Serradell.* "Montaña" 69 (primera topografia R.Ramos)
COMITÉ REGIONAL DE EXPLORACIONES SUBTERRÁNEAS (1966) *Memoria Ier. Campamento regional de espeleólogos (Serradell)*
BORRÀS, J., MIÑARRO, J.M., TALAVERA, F. (1979) *Catàleg Espeleològic de Catalunya*, vol 3

Nota: En els treballs d'exploració i topografia han pres part els companys de la SIE que relacionem:

Lidia Albuja	Rosa González
Raquel Albuja	Joan C. Juderías
Pere Cantons	Ventura Munné
Jordi Comas	Jordi Sabroso
Antoni Ferro	J.Miquel Sicilia
Daniel Fornaguera	Elisenda Sorribes
Jordi Fornaguera	Eduard Ruiz
Lidia Fuentes	J.Manuel Victòria

AVENC DE BARBUIXELL

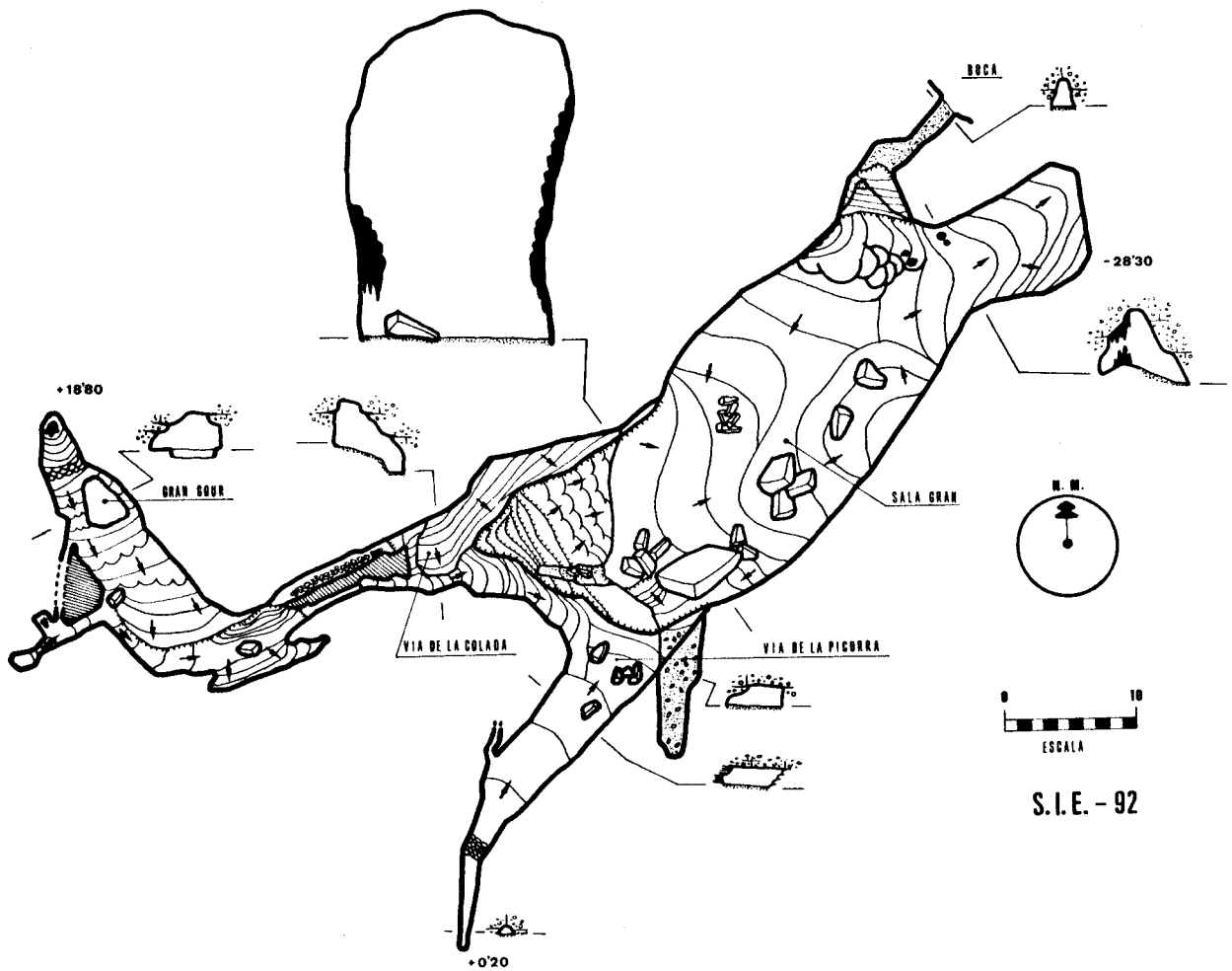
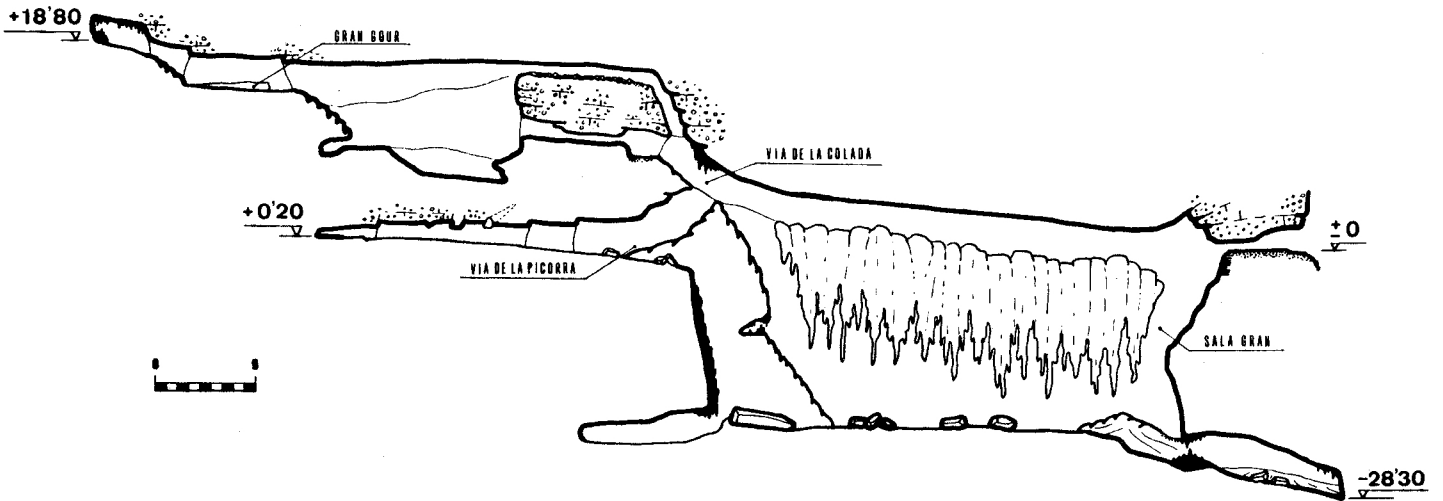
SERRADELL (PALLARS JUSSÀ)

LLEIDA

TOPOGRAFIA: S.I.E. 17-5-92 GR.4

RECORREGUT: 284'3 M.

DESNIVELL: 46'5 M. (-28'30; +18'20)

SIMA DE LA CARRIADA

Per Joan Caroles Juderias

Per mediació d'uns companys del treball, el Francisco i l'Antonio Royo, nascuts al poble d'Oliete, i a rel d'uns campionats celebrats a la Sima de San Pedro, pròxima al poble, se'm va donar a conèixer l'existència de dues cavitats: l'una a les rodalies d'Oliete i l'altra propera al poble veí d'Alarcón.

Atrets per la curiositat i el desig de visitar la famosa Sima de San Pedro, set membres de la Secció vàrem decidir anar-hi els dies 12, 13 i 14 d'octubre de 1990, acompanyats pel Francisco i l'Antonio.

El dia següent vàrem visitar la cavitat de la Carriada; a la seva boca figuraven les inicials del grup que va explorar-la, en canvi, fins ara, la topografia no ha sortit publicada i per això ens hem decidit a fer el present article i publicar-la.

El tercer dia, amb les indicacions que ens van facilitar, vam anar al poble d'Alarcón per localitzar l'altra cavitat. Es tractava d'una estreta fisura d'uns 12 m de profunditat, molt pròxima a la riera, cosa que afavoreix la seva inundació en èpoques de riudes i, per això, la gent del poble l'anomena Ruidero.

Nom: Sima la Carriada

T.Municipal: Oliete

Província: Terol

Data: 12-13-14 d'octubre de 1990

Coordenades: X: 40° 59' 22"
Y: 0° 40' 11"
Z: 735 m s.n.m.

Profunditat: 36,20 m

Recorregut: 39,50 m

LOCALITZACIÓ:

Sortim de la part alta d'Oliete per un camí asfaltat ascendent fins a l'Ermita del Canal. A la dreta de l'Ermita de la Virgen neix un camí entre pins que va guanyant alçada tot passant per uns camps de conreus; divisem una muntanya en la qual hi ha l'antena d'un repetidor de televisió. Abandonem el camí per continuar ascendent camp a través fins al cim, allí progressem uns 10 metres al sud on trobem la cavitat.

DESCRIPCIÓ:

Una boca allargada de 7 x 2 m dóna pas a una vertical de 15 m de profunditat, la seva planta descendent ens condueix a la capçalera d'un segon pou de 8,5 m que ens situa a la part alta d'una forta rampa recoberta per blocs de mitjanes dimensions, al fons de la rampa ens trobem a la màxima profunditat.

A l'esquerra superem un ressalt ascendent per on la galeria es prolonga uns 9 metres fins arribar a una obstrucció de blocs i argiles.

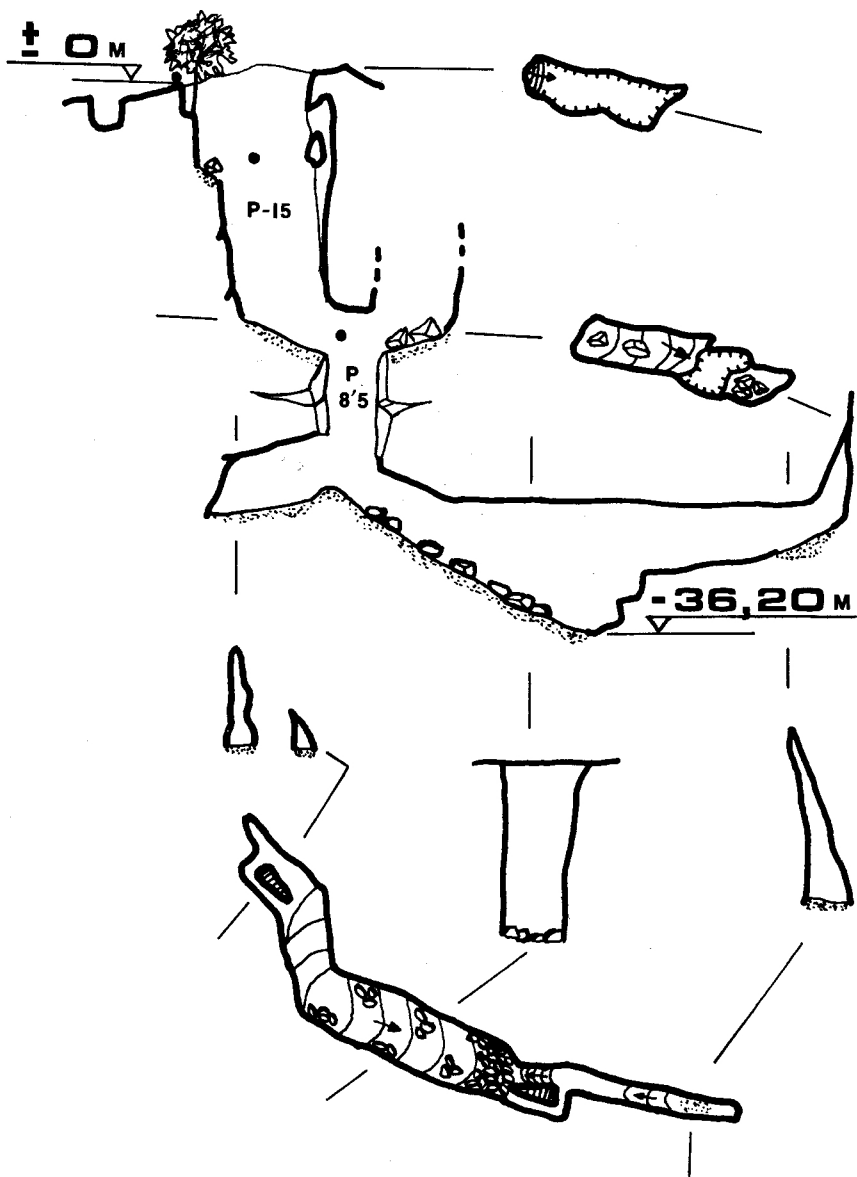
FITXA TÈCNICA

Pou	Corda	Cota	Ancoratges	Observacions
15	30	boca	2 spits	Allavi
15	30	-6	1 spit	Paret dreta
8,5	mateixa	-17,9	1 spit	Paret esquerra

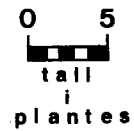
SIMA LA CARRIADA

OLIETE

TEROL

S.I.E. - 90

AVENC DE SANT HOU

Per Joan Carles Juderias

Nom: Avenc de Sant Hou
Municipi: Montgrony
Província: Girona
Coordenades: X: 5° 46' 36''
Y: 42° 17' 54''
Z: 1560ms.n.m.

Profunditat: 67 m
Recorregut: 22 m

LOCALITZACIÓ:

A uns 75 m per sobre del Refugi Forestal de les Planelles, agafem el camí del Santuari de Montgrony que es dirigeix al Coll de Mancillo, que passa a escassos metres de la cavitat. Des del refugi està senyalitzat el recorregut amb marques de pintura vermella; el temps d'aproximació és inferior a 30 minuts.

DESCRIPCIÓ:

La cavitat consta de 2 pous. El primer té una secció el·líptica aproximadament d'uns 7 m i una profunditat de 31 m. Als 22 m, mitjançant un pèndul cap a la dreta, podem accedir a una petita sala anomenada el Pilar. Quan hem descendit uns 27 m, s'obre un gran portaló que origina una sala amb un fus

de considerable altura. La planta es troba recoberta de materials clàstics formant una rampa de forta inclinació (37°), la qual ens situa en el segon i últim pou.

Aquest és de menors proporcions, amb 26 m de profunditat que ens situen al fons de la cavitat (cota -67,70 m). A uns 17 m de la seva vertical hi ha un nínxol de reduïdes dimensions, en el qual s'obre una xemeneia descendent que comunica amb la volta del fus lateral.

FITXA TÈCNICA

Pou	Ancoratge	Observacions
31	1 spit	Arbre a la boca
	1 spit	en el mateix llavi
26	1 spit	Capçalera esquerra
		Als 13 m, paret frontal

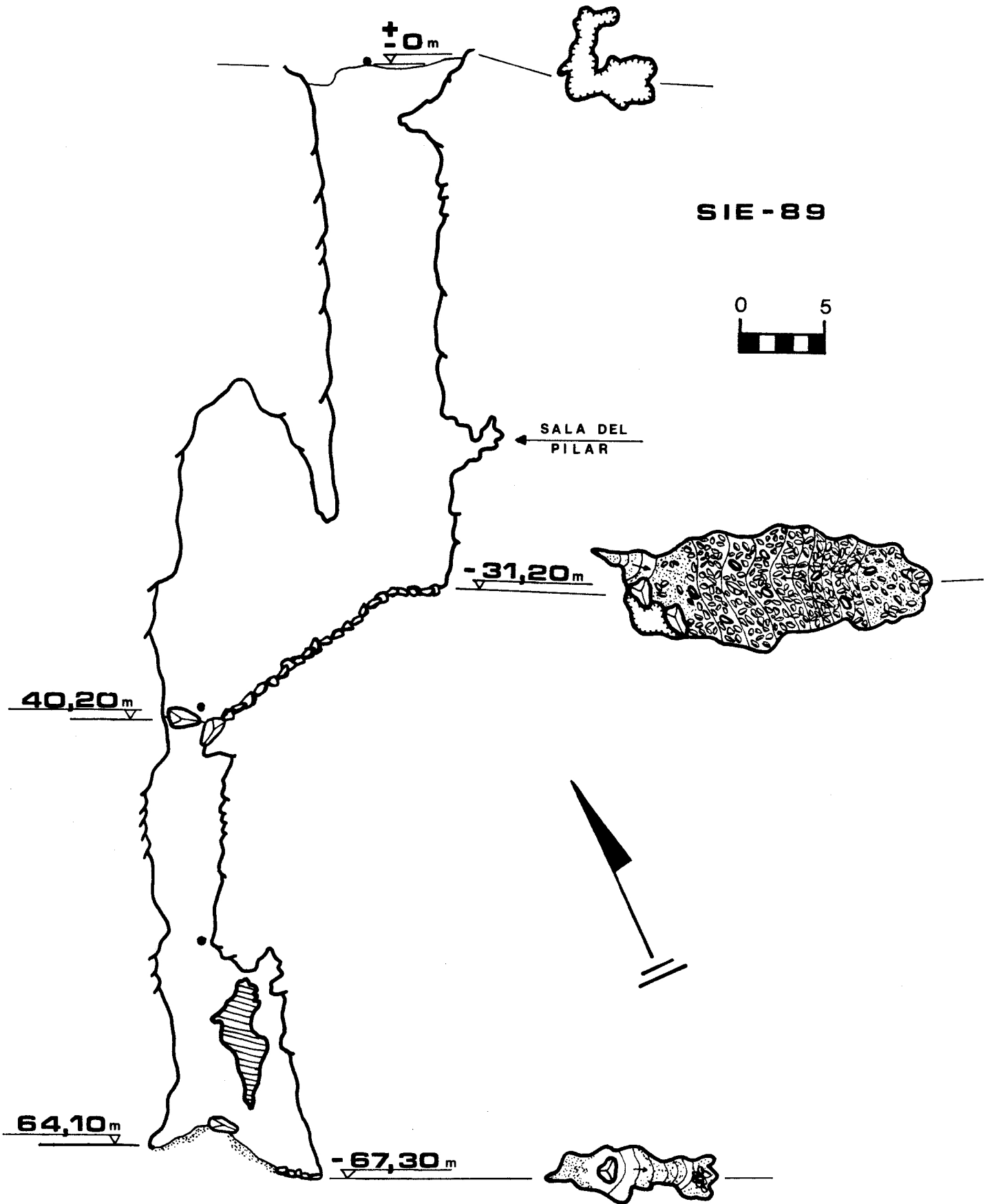
BIBLIOGRAFIA

- (1) "Butlletí" CEC 97-98 (1903)
- (2) "Speleon" XV (1964) núm. 1-4
- (3) *Mapa topogràfic Montgrony* (1975) Editorial Alpina
- (4) C.E.D.C. vol 4 (1980)

AVENC DE SANT HOU

MONTGRONY

GIRONA

DUES CAVITATS DEL FONS DE LES COVES

Per Sie

HISTÒRIA

En una època en la qual resultava bastant difícil l'accés a les cavitats més clàssiques del Massís de Garraf, a causa de les freqüents i massives visites de diferents grups, nosaltres ens vam decidir a localitzar i explorar cavitats de difícil accés, una mica oblidades i, per tant, amb escassa aflluència de gent.

Així doncs, en aquest article pretenem reflectir el resultat del nostre treball, que es va centrar en la localització, retopografia i realització de la fitxa tècnica de dues cavitats conegudes: l'Avenc dels Aragalls i l'Avenc Sants, una d'aquestes té una profunditat diferent a la coneguda fins ara.

AVENC DELS ARAGALLS

Nom: Avenc del Aragalls

Terme municipal: Sitges

Província: Barcelona

Data: 9-09-90

Coordenades X: 1°54'30"
Y: 41°16'32"
Z: 372m s.n.m.

Profunditat: 55 m

Recorregut: 11m

LOCALITZACIÓ:

L'accés a la cavitat es pot realitzar per dos itineraris. Tot i que ambdós són bastant penosos, aconsellem el primer pel poc desnivell a superar i perquè està senyalitzat.

Situats al Pla de Querol, continuem per la carretera en direcció a la Plana Novella, a uns 250 m a la nostra esquerra hi ha dues petites esplanades.

A la primera neix un camí de descens que passa per la Carena de la Cucona Sostrella, marcat amb fites fins a la boca de la cavitat.

Per agafar el segon camí, cal situar-se a la Pleta, avancem per la carretera en direcció al Pla de Querol, fins a la primera corba on hi ha un gran pi. A partir d'aquí haurem de descendir fins al fons de la riera, passant a prop de l'Avenc Ample (B-01.04.19 (4)), i remuntar pel marge dret fins a localitzar la cavitat.

Els accessos a la cavitat s'efectuen sobre el rascler, no hi ha camí. En la segona opció, cal guiar-nos pel sentit de l'orientació, ja que no hi ha cap senyalització.

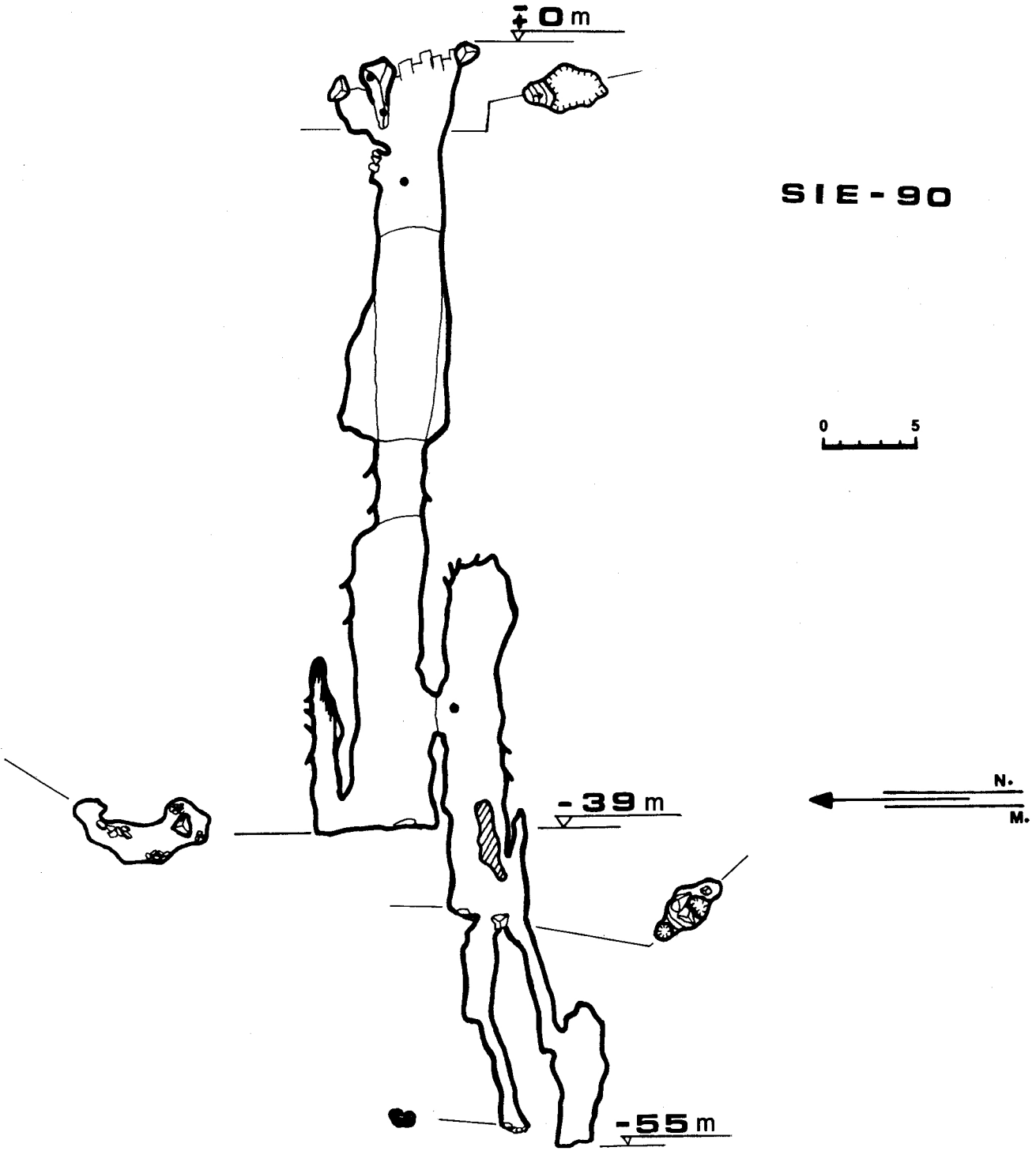
DESCRIPCIÓ

La boca que s'obre en el rascler, d'uns 4 x 2 m, dona pas a un pou d'amples proporcions pel qual descendim fins a la cota -39 m. A l'extrem nord de la seva planta, trobarem un fus lateral d'uns 8 m recobert per innumbrables formacions.

Als 6 m de la seva base, hi ha una finestra a la paret oest per on continua l'avenc; accedim a la continuació mitjançant un petit pèndul que ens situa a la meitat

AVENC DELS ARAGALLS

SITGES

SIE-90

d'un pou, pel qual descendim 8 m. A la seva base hi ha les boques paralel·les de dos pous d'uns 12 m, és en el més llunyà on assolim els 55 m, que és la profunditat màxima de la cavitat.

FITXA TÈCNICA

Pou	Corda	Cota	Ancoratge	Observacions
40	50	boca	1 spit	Bloc
40	50	-2	1 spit	Bloc
40	50	-6	1 spit	Paret frontal
10	25	-33	1 spit	Paret dreta
10	mateixa	-43	1 spit	El mateix
12	mateixa		1 spit	El mateix

BIBLIOGRAFIA

Mapa editorial Alpina Garraf
"Senderos" núm. 102, pg. 100-102, any 1967
(4) *Catálogo espeleológico Macizo del Garraf* tomo II
pag. 106-107, 114-115, any 1974

AVENC SANTS

Nom: Avenc Sants

T. Municipal: Sitges

Província: Barcelona

Data: 30-09-90

Coordenades X: 1° 54' 30"

Y: 41° 16' 34"

Z: 370 m s.n.m.

Profunditat: 50,60 m

Recorregut: 9,60 m

LOCALITZACIÓ:

Seguim les mateixes referències que hem indicat per anar a l'Avenc dels Aragalls, ja que l'avenc Sants es troba a uns 5 m a l'Est.

DESCRIPCIÓ:

La seva boca té reduïdes dimensions (0,60x0,40 cm) i mitjançant una curta rampa descent ens situem en un pas estret, que és la capçalera d'un pou de 10 m.

El primer tram és bastant estret i ens situa a la planta, on hi ha les 3 boques del següent pou. Aquest té una profunditat de 37 m i una secció de 5 m de diàmetre, a la seva base assolim la cota màxima de la cavitat (50,60m.)

FITXA TÈCNICA

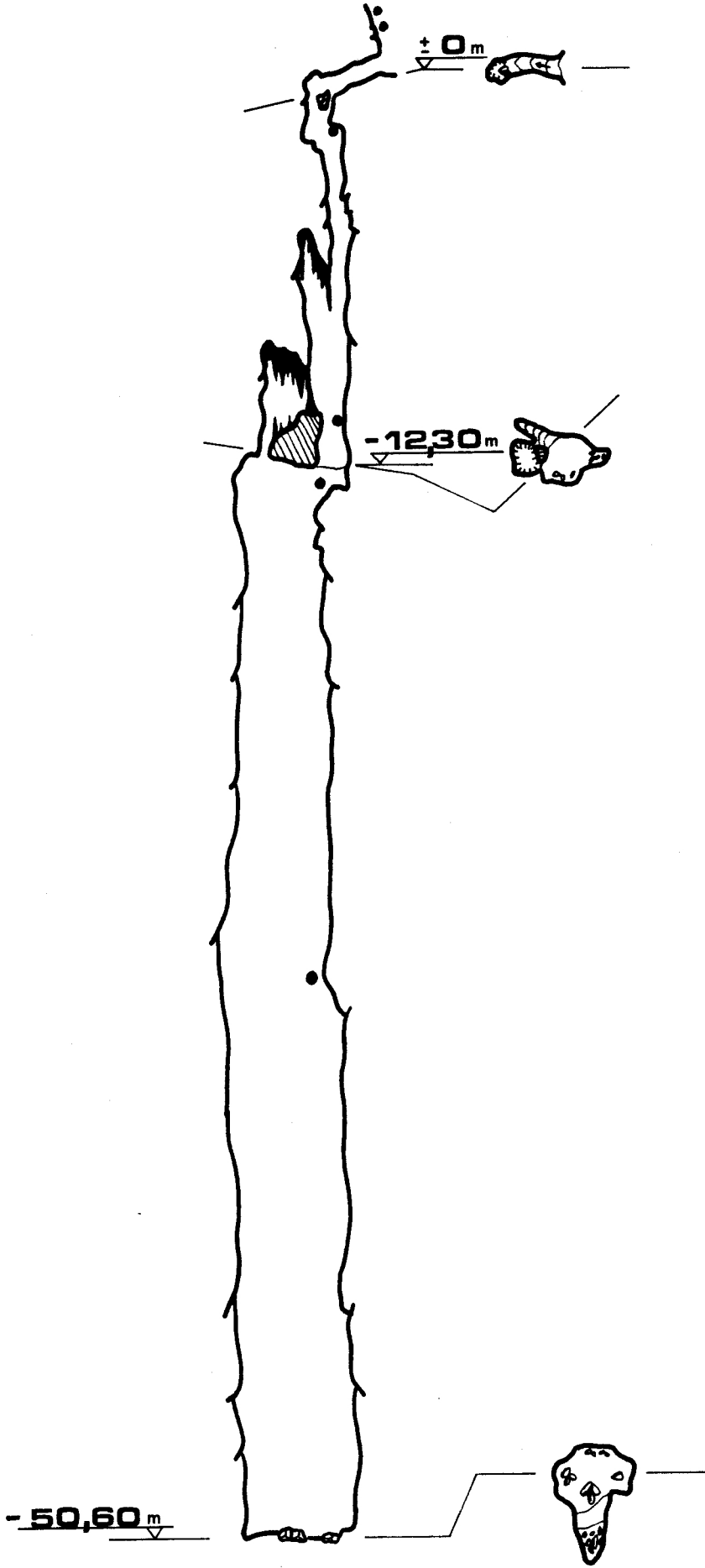
Pou	Corda	Cota	Ancoratge	Observacions
11	20	boca	2 spits	Paret frontal
11	20	-2	1 spit	Paret frontal
37	40	-12	1 spit	Paret frontal
		-14	1 spit	Boca
		-30	1 spit	Fracc. paret frontal

BIBLIOGRAFIA

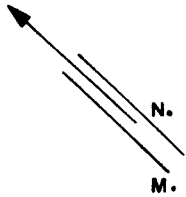
Mapa editorial Alpina Garraf
"Senderos" núm. 106, pag. 174-175, any 1967
Catálogo espeleológico del Macizo del Garraf. Pag.
108-109, any 1974

AVENC SANTS

SITGES

SIE - 90

CAMPANYES ESPELEOLÒGIQUES AL MASSÍS DEL MONTE PERDIDO.

Punta de Las Olas 1990-1993

Per SIE

INTRODUCCIÓ:

L'any 1979 els membres del grup francès Speleo Club de Comminges varen donar a conèixer la tasca efectuada en el sector conegut per Punta de las Olas. La seva tasca es va centrar en el descobriment i exploració d'un important sistema subterrani, el més elevat d'Europa, però, també en la catalogació d'altres cavitats rellevants. Varen continuar treballant durant els anys següents, 1980 i 1981. I després de tres anys amb dificultoses exploracions, per les adverses condicions climàtiques i orogràfiques, varen abandonar-les.

Com a resultat d'això sorgí un clima misteriós, i una certa inexpugnabilitat envoltà la zona; aproximadament durant nou anys no es muntà cap altra expedició, tot i que segons les memòries de l'SCC hi ha diverses cavitats amb possibilitats de continuació.

Els membres del nostre grup, potser més vinculats a la zona que altres grups espeleològics per la nostra col.laboració en exploracions pròximes al sector i també per la relació mantinguda amb els espeleòlegs francesos de l'SCC, decidim l'any 1987 realitzar una primera campanya a la zona que es veurà frustrada per manca de recursos humans i per la impossibilitat de contactar amb un transport adequat com l'helicòpter.

L'estiu de 1989, en una campanya de barrancs al Massís Occidental de Pics d'Europa, coincidim amb membres de la Sección Espeleológica de Ingenieros Industriales (SEII) de Madrid. Casualment, tot comentant les nostres intencions d'explorar la Punta de las Olas, neix una col.laboració entre ambdós grups, ja que ells també es mostren interessats en la seva exploració. Així es formarà el Col.lectiu Olas (SIE-SEII) l'estiu de 1990.

Per part federativa (Federacions Espanyola i Catalana d'Espeleologia) se'ns indica la possibilitat d'obtenir suport logístic per a la campanya (helicòpter, subvencions, etc). S'estrenyen els contactes amb la SEII, i ens proposen la participació en el projecte d'uns membres del Grupo Espeleológico Talpa (GE Talpa) de Madrid. El novembre de 1989 sol.licitem permís a la Federació Aragonesa d'Espeleologia per a l'exploració del sector i l'ampliació de la zona, que se'ns concedeix per l'estiu de 1991. També sol.licitem a l'Icona el corresponent permís, ja que la nostra zona queda dins del Parc Nacional de Ordesa-Monte Perdido.

Poc abans de l'estiu rebem de la Federació Aragonesa la notícia que en el grup francès havia sorgit un cert interès per tornar a la zona i la Federació els havia adreçat a nosaltres perquè teníem l'autorització

per treballar-la. Ens posem en contacte amb els francesos comunicant-los que l'organització de la campanya està a càrrec del col·lectiu SIE-SEII-GE Talpa, però que estem oberts a la seva col·laboració personal, tot i que malauradament fins ara no hem rebut cap resposta.

SINOPSI HISTÒRICA DE LES EXPLORACIONS

1987 Després de recopilar el màxim de dades sobre la zona i de valorar les seves possibilitats: logístiques, recursos humans, tècnics, etc., decidim realitzar una campanya.

Al començament de l'estiu, vuit persones fem el primer transport de material des del refugi de Sanvicenda, descendint pel Barranco de Añisclo i pujant fins al Cuello de Añisclo o Balcón de Pineta, invertint-hi unes vuit hores de marxa. Veient com a resultat del gran esforç realitzat el poc material transportat, i la manca de temps per a l'inici de la campanya, vam decidir suspendre-la en aquest any.

1990

Amb més energies i amb sortides anteriors de reconeixement. El mes de febrer pujem a Punta de las Olas per localitzar la boca del sistema, tot i que el nostre intent novament es veurà frustrat.

El juny d'aquest any tornem a realitzar una nova incursió a la zona. Aquesta vegada iniciem l'itinerari des del poble de Nerín, passant pel Cuello Arenas, Cuello Gordo i Murrón de Arrablo, on es localitza la boca del sistema Punta de las Olas i la boca del Sumidero de las Olas o Tantanave, que encara resta tapada per la neu.

Per a aquesta campanya ens plantegem com a objectiu prendre contacte amb el massís, per tant, decidim iniciar les exploracions en el Sumidero de las Olas, lloc on hi ha més incògnites. Mostra d'això és que quasi hem triplicat el recorregut topografiat pels francesos durant el 1979-81, avançant en direcció a Las Olas com a una possible futura unió. A part de l'exploració d'aquesta cavitat, també realitzem en la campanya una tasca de prospecció repartint-nos la zona que ens han assignat en tres sectors clarament diferenciats.

Sector Torrente de Arrablo:

Localitzem i topografiam un grup de petites cavitats, la majoria de les quals estan situades per sota del campament base, però malauradament per

nosaltres tenen poc interès ja que són petits abrics o bé modestos engolidors.

Explorem el barranc d'Arrablo per tal de veure si hi ha alguna sorgència per la qual aflorin les pèrdues d'aigua detectades per sobre del campament. El barranc té un desnivell de 200 m, compost per 7 "rappels" entre 33 i 8 m, també hi destaca, l'estretor de les seves parets que en alguns sectors no superen els 50 cm. d'amplada.

Sector del Murrón de Arrablo:

Localitzem quatre cavitats marcades amb les inicials TG, que a primera vista no semblen haver estat explorades, dues de les quals ens restaran pendents d'exploració per a properes campanyes.

El Sector Punta de las Olas-Plataforma Tantanave:

Situem els avencs assenyalats pel SCC, així com altres que no tenien cap tipus de marca. N'explorem i topografiam alguns d'ells. Les seves profunditats oscil·len entre 10 i 30 m, i freqüentment les continuacions apareixen obstruïdes per taps de gel.

1991

Aquest any muntem el campament base en el mateix lloc que l'any anterior i també en muntem un d'altura a la Plataforma Tantanave. El nostre objectiu es revisar i aclarir 20 incògnites pendents en el Sumidero de Las Olas o Tantanave.

La progressió en profunditat és minsa, però, encanvi, hi ha una important progressió en recorregut horitzontal: es passa dels 1.340 m el 1990 a 5.050 m superables el 1991. Les expectatives d'unió del Sistema Punta de las Olas amb Tantanave creixen especialment a partir d'una escalada de 26 m, on després d'un tram horitzontal ens quedem aturats davant una altra vertical d'uns 30 metres. Les galeries d'ambdues cavitats es troben tancades en planta i en alçat a una distància d'uns 200 m i uns 90 m de profunditat.

Gràcies al bon temps durant la campanya, la majoria de les glaceres de la plataforma desapareixen i deixen al descobert noves cavitats, ocasió que aprofitem per catalogar i explorar trentatres noves cavitats.

A la plataforma nord del Murrón d'Arrablo sobre calcària blanca s'obren importants engolidors que absorbeixen quasi tot el torrent. Explorem i topografiam en el sector quatre cavitats, una d'elles té possibilitat

de continuació un cop superat un pas estret que obstrueix la seva progressió.

1992.

Tots els participants de l'expedició d'enguany portem al cap la idea de "donar el cop de gràcia" al Sumidero de Las Olas. Els primers dies instal·lem de nou el pou d'accés per efectuar l'escalada al final de la Via Funival, transportem l'equip necessari: màquina elèctrica de burilar, cordes, bateries, plataforma, etc. Ascendim uns quatre metres, però una crescuda d'aigua ens bloqueja durant quatre hores i ens obliga a abandonar.

Els dies següents instal·lem el sistema de Punta de las Olas, explorem i topografem des de les boques superiors, a uns 3009 m d'alçada fins a la cota -395 m, fins a la boca d'un pou de 5 m, on ens quedem aturats per manca de material.

Anem fins al barranc d'Añisclo per localitzar la Fonblanca, possible sorgència del massís, i visitem la Cueva de la Faja. Explorem i topografem uns 120m de recorregut de la Fonblanca fins a arribar al sífó final. Respecte a la Cueva de la Faja l'aconseguim connectar amb la sorgència fent un recorregut horitzontal de 65 m i un desnivell de -21 m.

En els últims dies, fruit d'unes prospeccions realitzades en el sector est del campament base, localitzem la Cueva de Las Mallatas, on l'exploració i topografia marca el recorregut en 605 m.

1993

Aquest any, el quart a la zona, l'hem dedicat per complet al sistema Punta de las Olas. A localitzar la possible unió amb el Sumidero de las Olas a través de la cavitat O-62 i a la prospecció del sector Pico Soun de Ramond

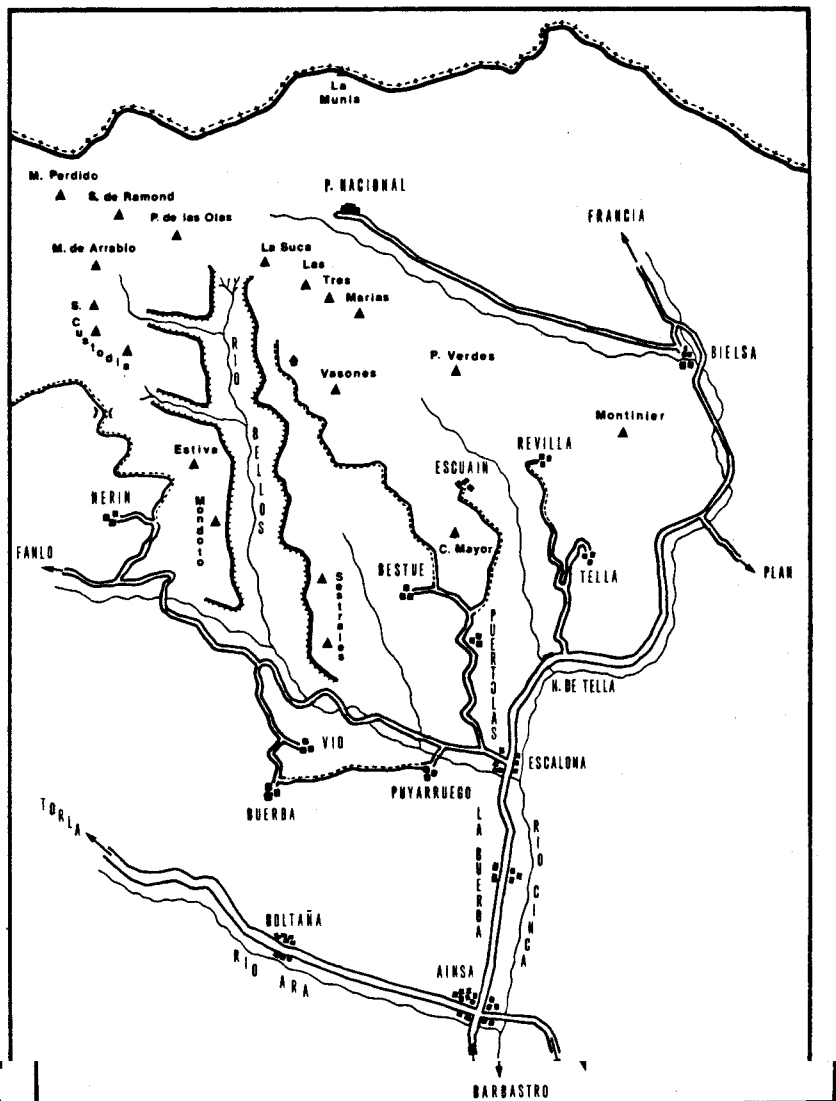
A causa de la gran quantitat de neu que havia enguany a la plataforma Tantanave algunes de les cavitats que havíem d'explorar encara resten inexplorades i el gel ens ha impedit la seva exploració.

Pel que fa a la cavitat O-62 s'ha explorat fins a la cota -27 m, lloc on la seva continuació es troba obstruïda per neu i gel i sense possibilitat d'unió amb el Sumidero de las Olas.

Per altra banda, hem realitzat també, una tasca important d'exploració i topografia en diverses vies del sistema Punta de las Olas, resultant un desnivell de -451 m i un recorregut de 5140 m. Resta per topografiar el meandre Boutchs i El Exorcista, el primer actiu i el segon fòssil. Els trams explorats d'aquests meandres són d'exigües dimensions i passos sumament incòmodes.

Fruit de les exploracions i desobstruccions que hem efectuat en el Sistema Punta de las Olas, concretament en el sector anomenat pou de Els Cavallers de l'Abisme, hem descobert un tram de

SITUACIÓ GENERAL ESQUEMÀTICA DE LA ZONA

pous laterals. D'altra banda en el sector del P-53, un curt meandre en dóna accés a un P-61 en la base del qual hi ha un meandre actiu i molt estret.

Els darrers dies de la campanya s'explora i es topografia la cova Triangular, que ja havíem localitzat l'any passat. La topografia dóna un recorregut horitzontal de 135 m i un desnivell de +2,5 m. I també ens dediquem a l'exploració de la cova La Musaraña d'uns 9 m de recorregut.

Contràriament als anys anteriors,enguany hem decidit canviar la situació del campament base i l'hem posat a la plataforma, a 2.740 m d'alçada, entre els pics Soun de Ramond i Punta de las Olas. Amb aquest canvi s'ha aconseguit més comoditat d'accés tant a la cavitat com a la nova zona de prospecció en els penya-segats de la cara Sud i Est del Pic Soun de Ramond, malahuardament els resultats han estat insatisfactoris.

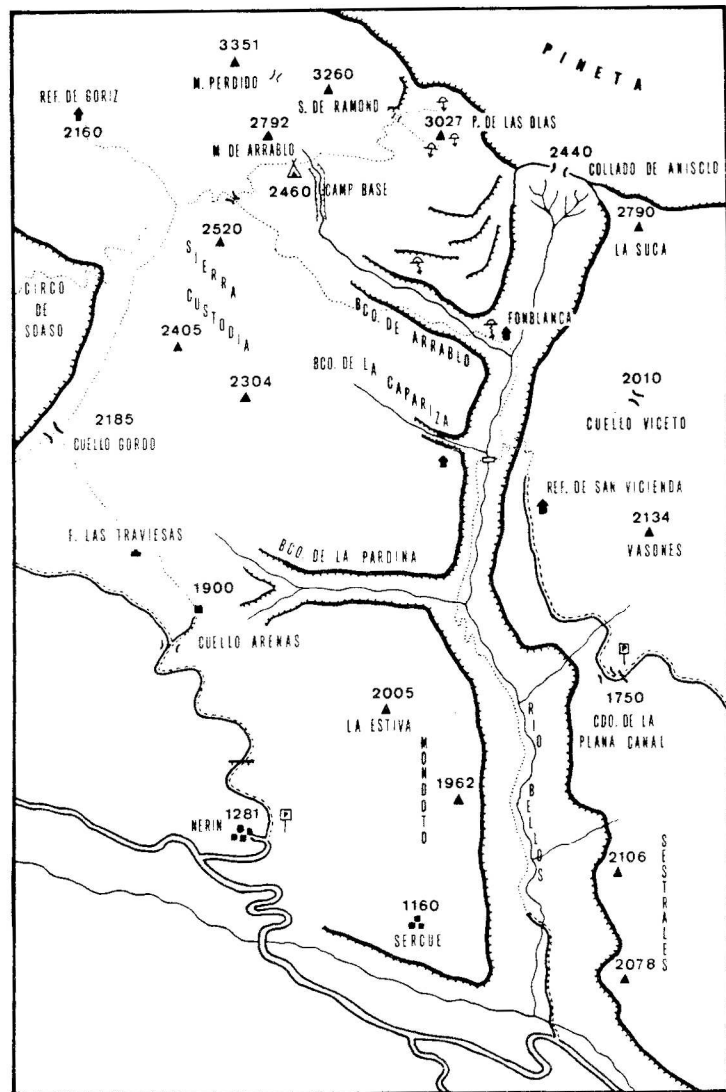
ENCLAVAMENT GEOGRÀFIC DE LA ZONA

La zona d'exploració de la qual presentem els treballs realitzats en els darrers anys, es troba enclavada en el Pirineu d'Osca dins del Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido.

Punta de las Olas forma part de la punta oriental de les tres serralades, en el massís del Monte Perdido, molt a prop d'aquest, essent de les màximes altituds del Parc Nacional d'Ordesa.

Els límits (més o menys establerts) per a la zona d'exploració poden establir-se de la següent forma: Al N el Monte Perdido, de 3.551 m d'alçada, baixant cap al S fins a la Collata de Arrablo (2.350 m), per continuar baixant pel Torrente de Arrablo fins al Barranco de Añisclo a l'E; des d'aquest i pujant cap al Nord pel Barranco de Añisclo fins al Collado de Añisclo. Des d'aquí al cim de Punta de las Olas, de 3.027 m., el cim Soun de Ramond de 3.260 m, i fins arribar de nou al cim del Monte Perdido. Al bell mig d'aquesta zona es troba situat el campament base que ha servit en totes les nostres campanyes.

SITUACIÓ DEL CAMPAMENT BASE I ACCÉS A LES PRINCIPALS CAVITATS

ITINERARI D'ACCÉS AL CAMPAMENT BASE

Per a l'accés, gràcies al permís d'Icna, podem utilitzar la pista que del poble de Nerín (1.281 m) es dirigeix a Cuello Arenas (1.900 m), tot deixant els vehicles a la barrera de Nerín, a unes 4 hores del camp base.

Situats a Cuello Arenas s'ha de seguir pel camí que passant per la Font las Traviesas arriba fins a Cuello Gordo (2.185 m). Aquí trobarem les marques del GR-11 que va pel vessant Oest de la Sierra Custodia (2.405-2.520 m), té petits desnivells, però és grat de caminar-hi i podem disfrutar d'una bona panoràmica sobre la Vall d'Ordesa. Deixarem la desviació que condueix al Refugi de Goriz (2.160 m), continuant ascendint fins a la Collata de Arrablo (2.350

m), invertint des de Nerín fins a aquest punt unes 3 hores 30 minuts i superant més de 1000 metres de desnivell.

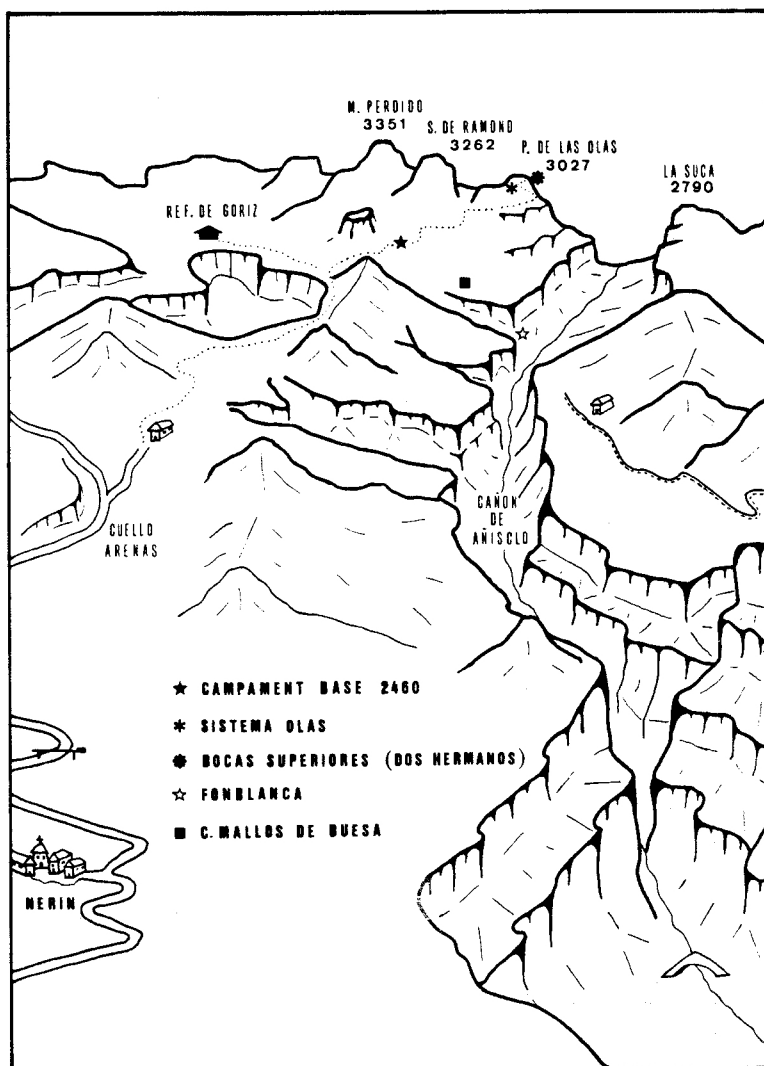
Seguint les marques de la senda Pirinenca ascendim pel marge esquerre tot superant diversos ressals en el rascler, arribem a unes esplanades d'herba junt al Barranco de Arrablo, lloc on se situa el campament base, a una alçada de 2.460 m a l'abric del Murrón de Arrablo, de 2.792 m.

A part d'aquest itinerari hi ha tres rutes més d'accés al campament base. La primera d'aquestes a la Vall de Pineta, partint del Parador Nacional (1.300 m), per un camí ascendent en fort i penosa pujada fins al Collado de Añisclo (2.440 m), aquí el GR-11, passa per unes comprometedores cornises, rodejant la Punta de las Ollas fins al campament base. Un company nostre el 1992 va realitzar aquest itinerari i, tot i trobant-lo ben senyalitzat i proveït d'un mínim de material, va invertir-hi prop de vuit hores.

Una altra ruta alternativa és pel fons de la Vall d'Añisclo, partint del Pont de San Urbez (980 m) ascendint per la riba del riu Bellos, passant pel barranc de la Pardina i barranc de Capradiza fins a Fonblanca (1.690 m). Aquí conflueix el barranco de Arrablo, pel qual remuntarem alguns ressals i forts desnivells fins a arribar als prats superiors, on seguirem per un camí ben marcat fins a la Collata de Arrablo (2.350 m). Un cop aquí, cal girar a l'Est i continuar les marques del GR-11 on trobarem el campament base. En el seu recorregut s'inverteixen unes 7 hores de marxa.

L'altra alternativa que es complementa amb l'anterior és partint del Poble de Puértolas (1.160 m) en direcció a Bestué (1.230 m). Abans d'arribar a aquest poble, a la nostra dreta, s'obre una pista en mal estat d'uns 9 km que va guanyant altura passant per la vessant Sud del Castillo Mayor (1.995 m) i ens situa en el Collado de Plana Canal (1.750 m), lloc on comença el límit del Parque Nacional. Des d'aquí el pas de vehicles es troba barrat per una cadena. Seguim la pista fins que s'acaba, passant prop del

SITUACIÓ DEL CAMPAMENT BASE I DE LES PRINCIPALS CAVITATS

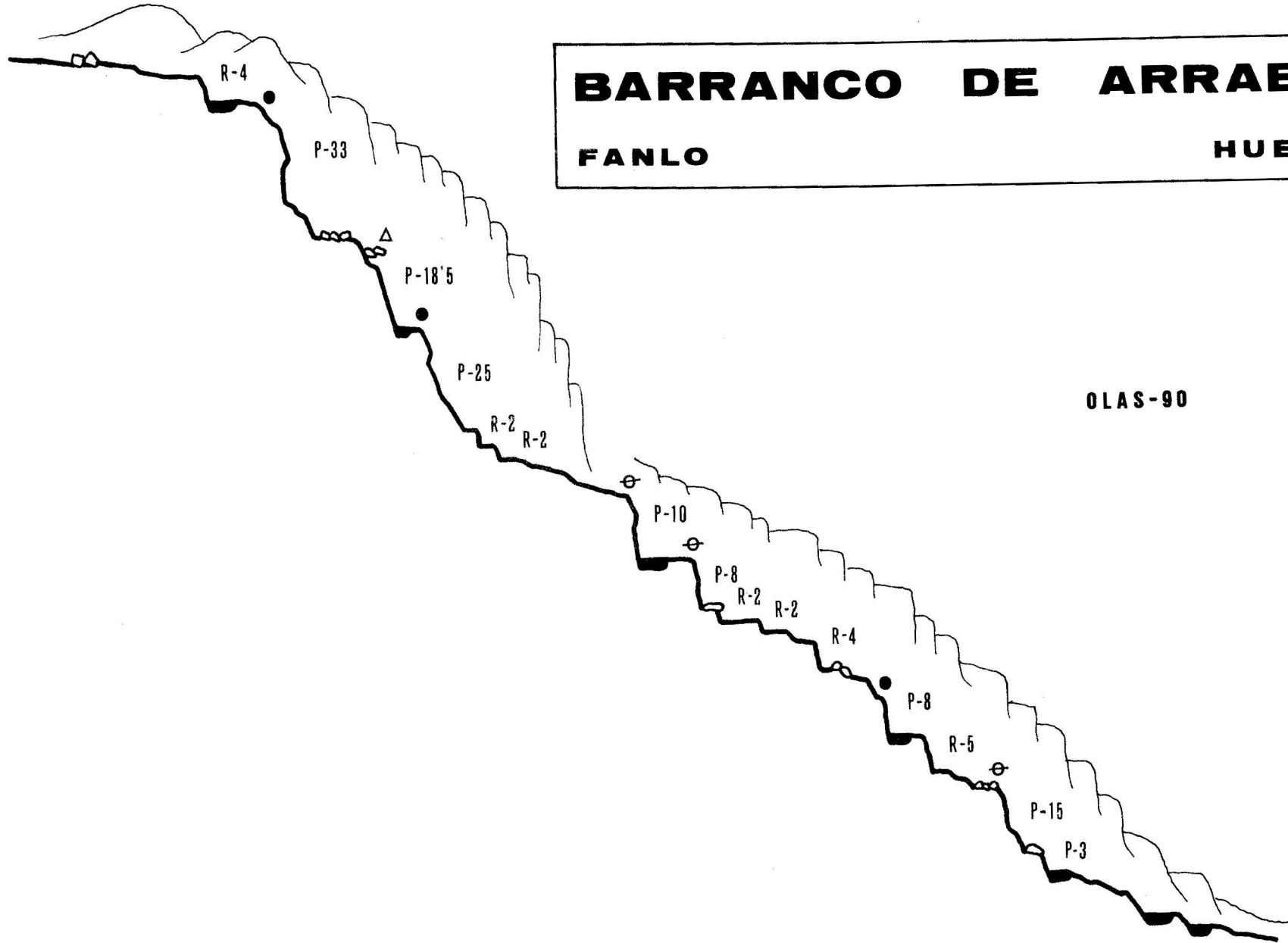
Refugi de San Vicenda, i continuem al final uns metres fins a trobar un cartell on s'indica el descens al fons de la Vall d'Añisclo. Per anar a Fonblanca hi ha una desviació senyalitzada a la dreta, seguint el marge esquerre del riu Bellos. Per aquest camí l'horari estimat és d'un es 6 hores.

L'últim itinerari es realitza partint de l'aparcament d'Ordesa (1300 m). Agafem el camí que circunda la riba dreta del riu Arazas, passant pels Estrechos, las Gradas i arribant a la Cascada de la Cola de Caballo en el Circo de Soaso a 1.800 m d'altura. L'ascens es realitza pel tortuós sender dels muls o Las Clavijas, fins a arribar als prats superiors on el camí s'ajunta amb la senda de Cuello Gordo (2.185 m). Des d'aquí i fins al campament base, seguirem la descripció indicada en la primera ruta. En el recorregut s'inverteixen aproximadament unes 7 hores.

BARRANCO DE ARRABLO

FANLO

HUESCA

De totes les rutes descrites la que recomanem és la de Nerín, nosaltres habitualment la utilitzem ja que ascendeix per camins ben marcats, l'ascens es realitza còmodament perquè els camins són bons i el desnivell se supera progressivament sense trobar grans pendents. D'altra banda, per pujar el material podem llogar un vehicle que ens desplaça fins a Cuello Arenas per la qual cosa reduïm una hora de temps i d'esforç.

BARRANCO DE ARRABLO

L'inici d'aquest barranc se situa per sota del creuament del GR-11 amb el torrent que davalla del coll entre Monte Perdido i el Soun de Ramond, per l'esquerra del Murrón de Arrablo, i immediatament per sota del campament base.

El barranc comença amb una primera cascada de 4 m sense instal·lar, situada a uns 50 m del campament, es pot desgrimpar fàcilment per la dreta. A la seva base hi ha una marmita que serveix com a presa de contacte amb l'aigua del torrent, uns 15 m més endavant es troba el primer obstacle seriós, constituït per una cascada de 33 m que es davalla des d'un spit situat a la part dreta del llit del torrent, a la seva base ens rep una marmita poc profunda que dóna pas a la primera zona estreta del descens.

A continuació, gràcies a una desgrimpada entre blocs, s'accedeix a la capçalera d'un pou de 18,5 m, la instal·lació és en un bloc empotrat; el segueix una rampa molt relliscosa de 25 m que es baixa gràcies a un spit, des d'aquí comencem una sèrie d'estrets meandres amb una amplada compresa entre 0,5 m i 1 m, on els ressals i obstacles són fàcilment superables. La forta estretor i la gran alçada de les parets, uns 50 m, fan el lloc força espectacular.

Després d'aquest primer tram encaixat es presenta una zona oberta que ofereix nombroses escapadòries a banda i banda del torrent, en aquest tram hi ha dos pous de 10 i 8 m, instal·lats amb pitons a causa del mal estat de la roca en aquest tram, la qual cosa dificulta la col·locació d'instal·lacions més segures.

A continuació comença el segon tram encaixat del torrent, encara que no tan espectacular com el primer. De nou aflora la roca de bona qualitat formant marmites poc profundes i ressals bastant fàcils de desgrimpar per oposició o adherència. Trobem un pou de 8 m instal·lat amb un spit, tot seguit un ressalt

de 5 m, un xic complicat per desgrimpar, dóna pas a un pou de 15 m, instal·lat en un clau, i un ressalt de 3 m que es pot baixar en una sèrie de petits ressals, i un tobogan final que culmina en una marmita on la mullena queda assegurada. En aquest punt ja ens trobem en la part superior del Barranco de Arrablo per la qual cosa donem per conclosa l'exploració del torrent, sols ens resta el retorn al campament.

El descens fou realitzat en sequera, no obstant això, el cabal pot augmentar considerablement en un mateix dia. Si hi ha una forta insolació pot provocar un important desglaç de les geleres de la plataforma superior, o bé en cas de tempesta, llavors el seu descens és molt perillós donada l'estretor dels seus meandres. En època de desgel (juny-juliol) el descens és impracticable i fins i tot a partir de certes hores de la tarde. Una altra observació són les nombroses congestes de neu que permaneixen en el fons del barranc.

El descens el vam dur a terme per tal de comprovar si la pèrdua que té el torrent d'Arrablo cap els 2.700m ressorgueix en algun punt del seu recorregut, ja que és impossible observar el seu llit si no és fent el seu descens.

LES CAVITATS

L'objectiu primordial de les nostres campanyes era l'exploració de les cavitats existents: Sumidero de Las Olas, Sistema Punta de las Olas; la sorgència de Fonblanca, en el Barranco de Añiscló i la confecció d'un catàleg de les cavitats localitzades aquest any en diferents sectors dintre dels límits de la nostra zona.

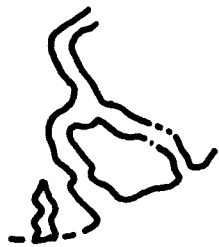
Abans de començar el capítol dedicat íntegrament a les cavitats desenvolupades al massís, voldríem deixar constància que els croquis de situació i accés que hi acompanyem no tenen un valor topogràfic real, tant sols són orientatius, i són producte del treball de camp i de les notes preses durant la nostra estància.

SECTOR SUD D'ARRABLO

T.A.-1 Petit engolidor fòssil situat a 3 m sobre el torrent i per sota el campament a 14 m de recorregut.

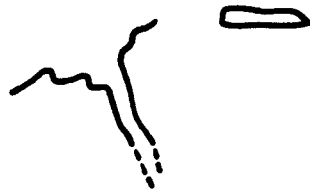
CATÀLEG DE CAVITATS

T.A.-1

0 16

T.A.-2

0 16

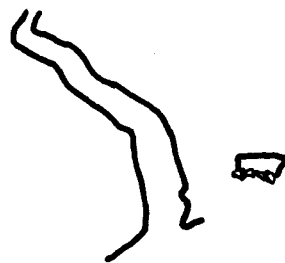
N.
M.

T.A.-3

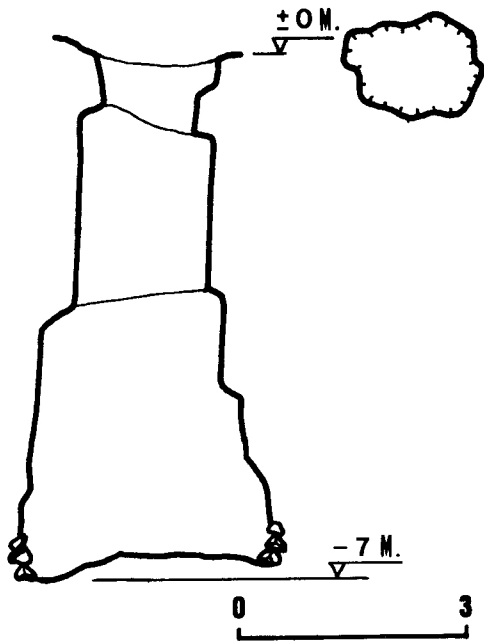
0 16

T.A.-4

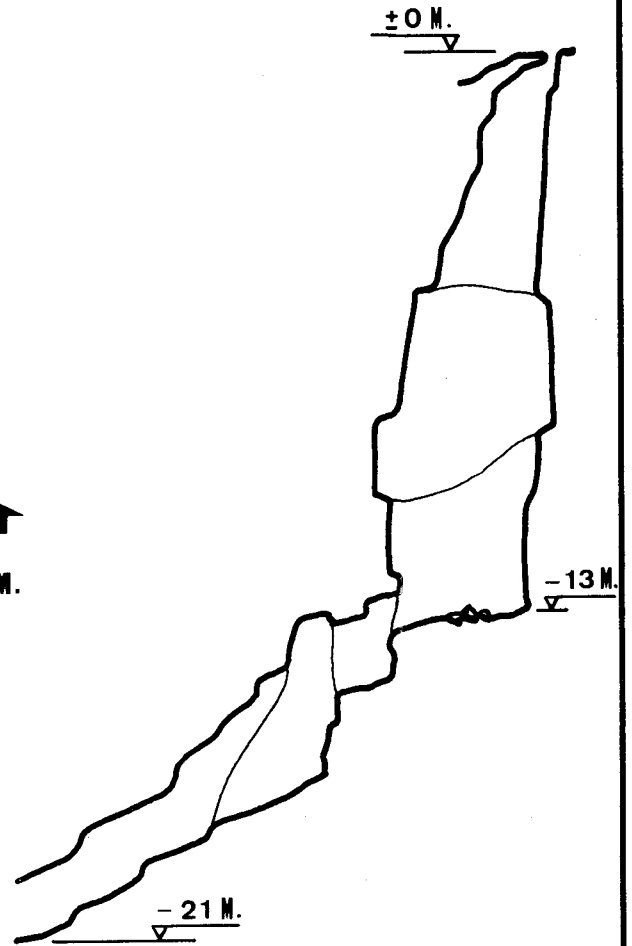

0 16

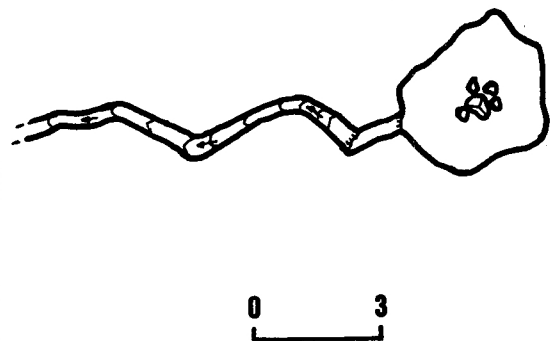
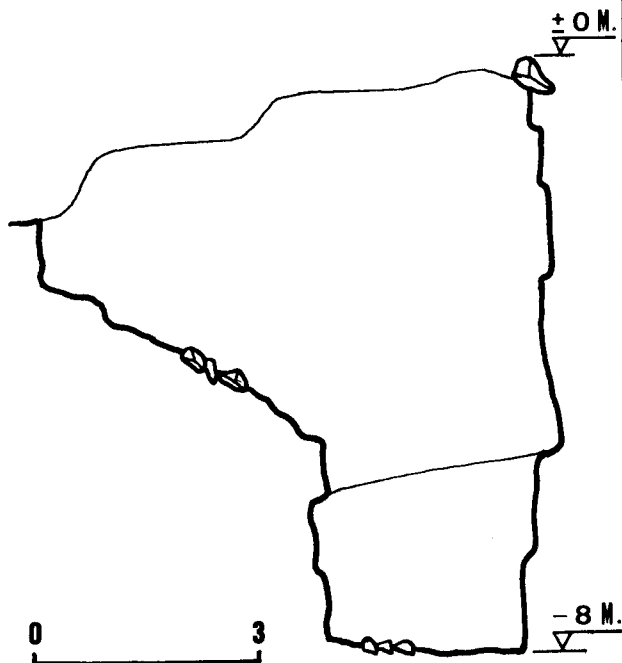
T.G.-90/1

T.G.-91/1

T.G.-90/3

T.A.-2 Petit forat desmantellat pel torrent, en front del TA-1.

T.A.-3 Coveta al costat del torrent sota el campament.

T.A.-4 Coveta situada al costat del GR-11 per sobre el campament

SECTOR NORD D'ARRABLO

T.G.-90/1 Curta diàclasi de 7 m de profunditat

T.G.-90/3 Petit engolidor de rascler que arriba als 8 m de profunditat.

T.G. 91/1 Situada al vell mig del rascler amb un pou de 13 m. Al seu fons hi ha una galeria meandrificada humida, amb possible contaminació.

SECTOR PLATAFORMA INFERIOR I PIC OLAS

O-1

SISTEMA PUNTA DE LAS OLAS

Descripció Via -451 m

L'entrada de la cavitat és un ampli abric natural, té un pendent molt pronunciat (45°), fins a la cota -60 m on les dimensions de la galeria s'amplien. Un R-3 m,

un R-5 m, un R-4, un P-7 i un pou de 13 m ens porten a la sala de l'Encreuament, punt d'unió amb les galeries procedents de la Sima de Dos Hermanos.

A la nostra esquerra s'inicia un meandre fòssil que es desfona en un P-18 m, a la base, un altre meandre ens porta a la capçalera d'un P-6 m que un cop descendit ens situa al Pozo del Velódromo, de 36 m de profunditat. Al fons d'aquest, remuntarem un R-7 m que ens dona accés a una galeria on a la meitat del seu recorregut continuem tot remuntant un R-4 m, R-7 m, i un altre R-4 m per arribar al Balcón de Pineta. En aquest darrer tram la progressió és molt més còmoda i ràpida.

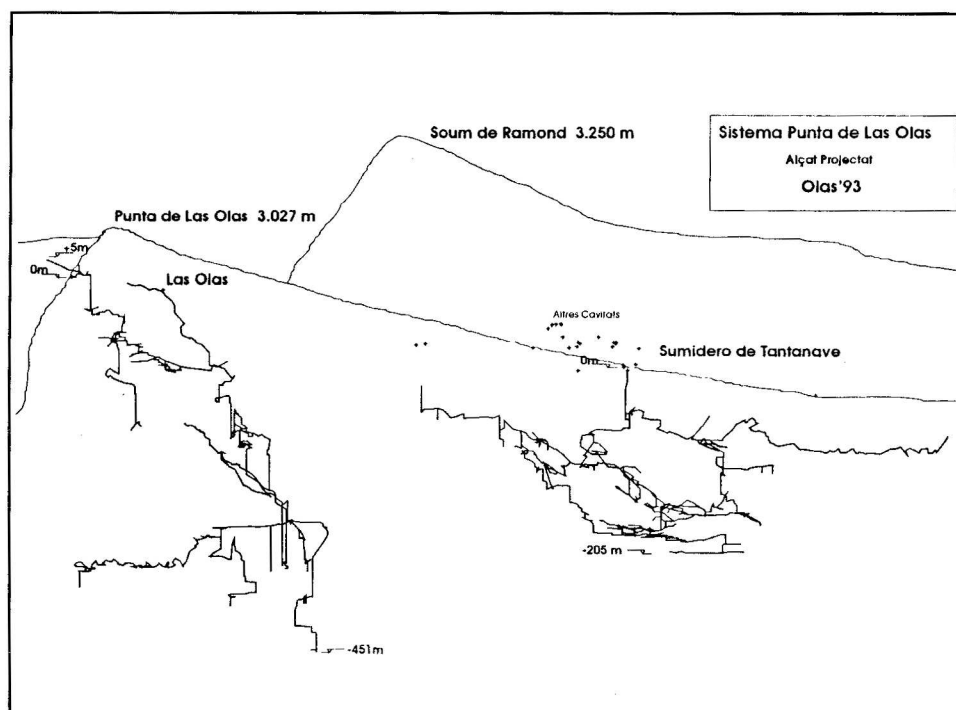
Retornant a la capçalera del P-6 m, anirem per un meandre cercant sempre la part més alta d'aquest fins a un gran balcó amb cornisa a la nostra esquerra. Aquest balcó és la prolongació del Pozo del Velódromo, el qual en aquest punt té una vertical de 49 m. A uns 20 m de descens i mitjançant un gran pèndul de 12 m, arribem al Balcón de Pineta i un curt trajecte ens situa a la capçalera d'un P-15 m.

Al fons d'aquest pou s'inicia un meandre que hem anomenat Las Tripas. Comença amb un petit tram horitzontal que ens porta a la capçalera d'un P-17 m. A la seva base, continuem per una curta rampa fins al desfonament "Cua,cua"; un cop superat, la progressió esdevé més còmoda fins que arribem a un P-28 m, el seu descens ens situa a la part més alta de la Sala Inclinada.

En aquest punt una reduïda galeria connecta amb

un curt pou que té petits repeus i que va a parar a la Sala Acuario anomenada així per l'important aport d'aigua que hi trobem. Avancem per un corredor lateral, que ens estalvia la mullena, fins a un P-4 m, a la base del qual trobem un P-66 m amb la seva base recoberta per blocs per on es perd l'aigua perquè s'hi escola.

Reculant a la base del P-4 m i remuntant per la rampa de blocs inestables, anirem a la capçalera d'un P-24 m. En el fons d'aquest

Fitxa d'instal·lació via -451 m

Pou	Corda	Ancoratge	Observacions	Pou	Corda	Ancoratge	Observacions
8		2 spits	assegurança capçalera del pou i passamà	18	25	2 spits	assegurança a la capçalera
5	60	1 spit	fraccionament	28	40	3 spits	passamà, assegurança capçalera i descens
10		1 spit	fraccionament				
3		1 spit	fraccionament	4	7	2 spits	assegurança a la capçalera
10		1 spit	fraccionament				
3	5	1 spit	assegurança a la capçalera	66	75	2 spits	assegurança a la capçalera
4	6	1 spit	assegurança a la capçalera			1 spit	fraccionament a -5 m
						1 spit	fraccionament a -12 m
7,5	15	natural (bloc) 1 spit	assegurança a la capçalera a la vora del pou	24	30	2 spits	assegurança a la capçalera
						1 spit	fraccionament a -9 m
15	25	1 spit	assegurança a la capçalera	75	100	2 spits	assegurança a la capçalera
		1 spit	a la vora del pou	Pou cavallers		natural	fraccionament -17 m
		1 spit	fraccionament -6 m	del'Abisme		(pont de roca)	
18	30	1 spit	assegurança a la capçalera			1 spit	fraccionament -21 m
		1 spit	passamà i descens			1 spit	fraccionament -28 m
						1 spit	fraccionament -31 m
6	10	2 spits	assegurança a la capçalera			1 spit	fraccionament -44 m
						1 spit	fraccionament -58 m
36	45	2 spits	assegurança a la capçalera	6	10	natural	assegurança a la capçalera
(Pozo del		1 spit	passamà i descens			(pont de roca)	
Velódromo)							
				18	25	2 spits	assegurança a la capçalera
						1 spit	fraccionament a -6 m
							Pèndul esquerra 3 m evitar
							aigua
				6	8	1 spit	assegurança a la capçalera
				19	25	2 spits	assegurança a la capçalera
						1 spit	fraccionament a -5 m
							pèndul esquerra 4 m evitar
							aigua

Pèndul

49 40 4 spits assegurança a la capçalera
(Pozo del 1 spit fraccionament a -7 m
Velodromo) 1 spit Balcón de Pineta (final pèndul)

17 20 3 spits assegurança a la capçalera
passamà
1 spit fraccionament a -2 m

Fitxa d'instal·lació via -357			
Pou	Corda	Ancoratge	Observacions
9	12	1 spit	assegurança a la capçalera
53	70	2 spit	assegurança a la capçalera
		1 spit	fraccionament -5
		1 spit	fraccionament -8
		1 spit	fraccionament -12 balcó
		1 spit	fraccionament -13 balcó
9	12	2 spits	assegurança a la capçalera
17	25	2 spits	assegurança a la capçalera
12	20	1 spit	assegurança a la capçalera
61	70	2 spits	assegurança a la capçalera
		1 spit	fraccionament -13 esquerra pèndul de 4 m evitar aigua.

una galeria dona accés a la via -399 i 379 i 414. Continuant pel meandre i tot superant alguns ressalts s'arriba al Pou dels Cavallers de l'Abisme de 75 m de profunditat, format per un conducte molt inclinat que després de 20 m de rampa es torna vertical. Aquí apareix un important corrent d'aigua, que a la base del pou, seguirem per un estret meandre que ens porta a un P-5 m, amb capçalera estreta. Buscant la part més alta del meandre remuntem uns 9 m a través de cornises, per una galeria estreta i en algun punt desfonada, fins que les dimensions ens permeten baixar al nivell d'aigua on hi ha una petita marmita que precedeix a un P-18. Aquest pou és d'àmplies dimensions, en el seu descens notem la presència de sílex i el degoteig d'aigua. La base té forma de circumferència quasi perfecta, d'on surt un estret meandre actiu pel qual efectuem la progressió per diferents nivells, cal però, superar passos molt estrets per arribar a la capçalera del següent pou on les dimensions, novament, s'amplien.

A la sala d'aquest ampli pou de 6 m conflueixen 2 cursos d'aigua que circulen per una curta galeria i es precipiten en un P-19 m. L'aigua ens acompanya en el descens del pou i a la seva base trobem un nou meandre que abandonarem perquè és tan estret que la progressió es fa impracticable. En aquest punt s'assoleix la màxima profunditat del sistema, a la cota -451m.

Descripció via -357

A la base del Pozo del Velódromo, a nivell de terra, agafem un meandre, el qual a causa de la seva estretor cal recórrer a diferents nivells fins que arribem a la capçalera d'un pou de 9 m. Un cop descendit observem com es perd el curs d'aigua.

Sense descendir el P-9 i continuant pels nivells alts del meandre arribem a la base d'un R-12, punt al qual podem accedir per una altra ruta alternativa.

Reulem a la base del Pozo del Velódromo on ens cal escalar uns 7 m per situar-nos en una còmoda galeria fins al R-12. A la meitat d'aquest tram i a la nostra esquerra, s'obre un meandre remuntable que dona accés a les vies 379,414 i 451 m, descendint aquest, ens situem a la capçalera del P-53. En els primers metres trobem diverses cornises fins que s'arriba a un balcó des d'on un tram vertical de 40 m ens situarà a la seva base.

El terra és rampós i es troba curullat de blocs. A la nostra dreta s'obra una galeria ascendent on cal superar un tram de 80 m, un xic accidentat, per situar-nos a una galeria on s'aprecia el contacte entre els materials calcaris i marges. Una mica més endavant la galeria es desfona, i es forma un pou de 8 m que també participa d'ambdós materials.

Una curta galeria ens situa en un P-17 m, a la base del qual, hi ha un meandre que també cal recórrer a diferents nivells, a causa de l'estretor, i, finalment es fa impracticable als -357 m.

Remuntant fins a la capçalera del P-8 m, avancem per una galeria ascendent, superant un R-6 i arribant a la base d'un P-6 m, i encara remuntarem dos ressalts més fins al tercer, que no podem pujar per manca de material.

El recorregut d'aquest petit tram també és factible per una galeria d'àmplies dimensions, en un nivell superior, des de la capçalera del P-8 m fins a la del P-6 m.

Retornem a la base del P-53, a la nostra esquerra. Una desobstrucció entre blocs ens permet accedir a un P-12 amb forma de meandre. A la base d'aquest,

una gran galeria amb fort pendent ens situa a la capçalera del Pozo de la Diada, de 61 m de profunditat. A la nostra esquerra s'obre una galeria ascendent que acaba meandriformement i es troba curullada de blocs. A baix del pou ens trobem un nou meandre bastant estret del qual es poden recórrer uns 10 m, i en aquest punt on es troba un ressalt de 2 m que ens situa en una petita sala originada pel trencament de dos colzes de meandre. A la base, el meandre és actiu, però als pocs metres es fa impracticable per la seva estretor.

Descripció via -379 m i 414 m

A la base del P-24 m, a la nostra dreta, neix una galeria de modestes dimensions on cal superar un curt tram accidentat per situar-nos a la capçalera d'un P-52 m. Continuant a nivell de la galeria, trobem diversos punts on el terra es desfona. La capçalera d'un P-13 m (primer passamà de 4 m) i un curt tram d' idèntiques característiques ens condueix a la capçalera d'un P-7 m. Seguirem a nivell del meandre fins a la Sala Blanca (segon passamà de 9 m) on neix una galeria en forma de gatera d'uns 80 m de recorregut.

Retornant a la sala, continuem per la part més alta del meandre, progressem durant uns 130 m de forma atlètica i un xic arriscada, i en un colze molt marcat trobarem la instal.lació d'un P-22 que dóna accés a la via -379 i -414 m.

Seguim a nivell del meandre uns 70 m fins que arribem a un eixamplament que anomenem Sala Pointue. El seu terra és ple de blocs que formen una rampa molt pronunciada R-17 m.

Aquí, altre cop, el meandre pren les dimensions anteriors, el recorrem també per diferents nivells. Travessem una zona on el terra es troba recobert per pols blanc fins que arribem a un lloc on el meandre es desfona assolint profunditats entre 30 i 40 m, als primers 10 metres dels quals hi podrem accedir tot superant punts molt estrets, això és a la cota -379 m.

Situats a la base del meandre i passant aquesta zona desfonada, s'arriba a un sector on els canvis de direcció són freqüents fins que arribem a una colada que ens barra el pas.

Reculem fins al primer tram del meandre, on hi ha el P-22. A la seva base, una rampa de blocs ens condueix a la part més alta del meandre. A l'esquerra, un curt descens per oposició ens situa al fons del meandre, seguim uns 70 m fins que la progressió es troba taponada per una colada.

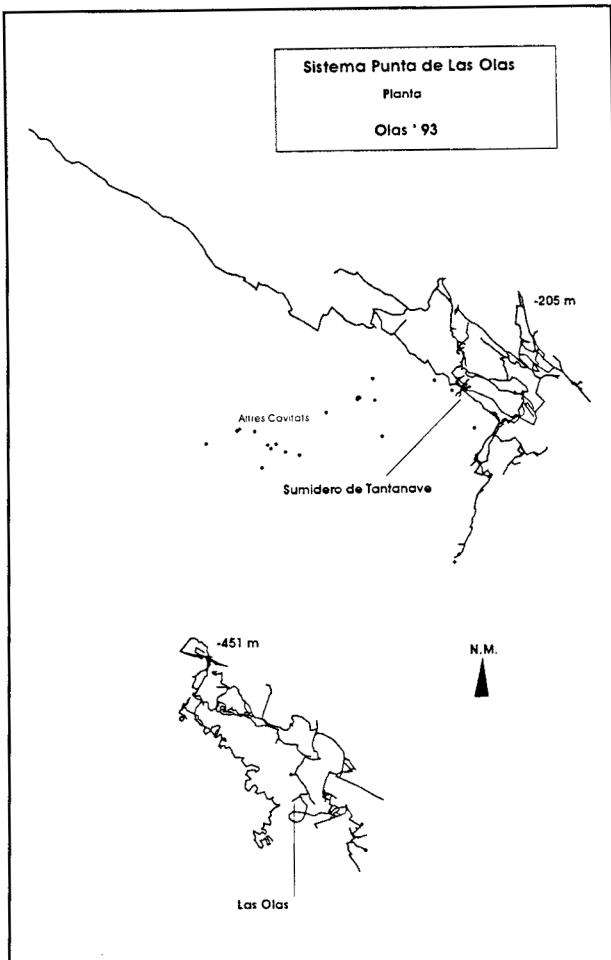
Fitxa d'instal.lació via -379			
Pou	Corda	Ancoratge	Observacions
-	5	2 spits	passamà
-	10	2 spits	passamà
22	30	2 spits	assegurança a la capçalera
		1 spit	fraccionament a -10,5 m
R-20	20	1 spit	tub ascendent fix
9	15	1 spit	assegurança a la capçalera
R-7			
R-3	15	natural	ressalts continuats
		bloc	
15	20	2 spits	assegurança a la capçalera
15	20	3 spits	assegurança a la capçalera

A la dreta i mantenint-nos al mateix nivell en el meandre, i superant un curt tram per oposició, arribem a una sala amb blocs d'on surt una galeria amb un pendent lleuger en els seus primers 20 metres. Quan el terra es torna horitzontal, a la dreta, darrera d'una llosa erosionada, trobem un tub remuntable (E-22) que ens situa a la capçalera d'un P-9 m. A la seva base, una galeria tallada per diversos ressals ens condueix fins a la Sala Ollense, on hi ha la capçalera d'un P-18 m. El descendim, i a la seva base, una gatera entre blocs ens permet l'accés per la part alta d'un meandre. Aquí es pot sentir perfectament el soroll de l'aigua.

Després d'una progressió un xic difícil, on cal cercar els passos més amples del meandre, i després d'un llarg tram s'arriba a un eixamplament que ens permet descendir a la base del riu, mitjançant un ressalt de 4 m. Progressem a nivell del riu uns 20 m i ens situem a la capçalera d'un P-15 m. A la seva base

ens trobem a la cota -414 m, i l'accés al meandre Boutchs, estret i actiu que té 200 m de recorregut.

Reculem fins a la capçalera del ressalt de 4 m i, mantenint-nos al mateix nivell, s'obre el Meandro del Exorcista, que cal recórrer a mig nivell. Té bastants passos estrets i l'abandonem a -399 m, cota que també arriba al grup S.C.C.

O-A2/2B

SISTEMA DOS HERMANOS

Formen part del Sistema Olas i estan situats a uns 3.009 m d'altitud, a només 18 m del cim.

Una sala d'enfonsament amb 2 boques cap a l'exterior dóna inici a la cavitat. Traspassant un curt meandre la galeria es bifurca. Remuntant una de les galeries s'assoleix la cota més alta de la cavitat +5 m sobre la boca. La galeria principal ens condueix fins a un P 10, parcialment obstruït pel gel (en aquest punt s'aprecia un fort corrent d'aire).

Un cop a baix del P-10, una sèrie de diàclasis a la nostra esquerra, ens condueixen fins a la cota -50 m, tot i que si les remuntem es pot veure la llum diürna (exterior).

Seguim per la galeria i descendim per una cascada de gel P-25 que ens porta fins a la sala de Las Medusas (de 20x15 m).

Entre blocs aconseguim arribar a una galeria fòssil que després d'unes rampes de gel i una estreta fissura ens transporta a la via -190 m, deixant a la nostra dreta la galeria d'enllaç amb la Punta de las Olas.

També és possible accedir-hi des de la galeria principal, ja que en el centre d'aquesta trobem un P-5 m i un P-39 m que donen accés a la sala de Las Medusas.

Via -190 Mallo Oscuro

Descendim per l'estret meandre per on circula un petit corrent d'aigua. El seu fons es perd a través de petites fissures impenetrables. Davant nostre, un ampli pou de 28 m ens condueix a un caos de blocs on retrobem el curs d'aigua. El meandre descendeix en fort pendent, perdent-se l'aigua entre els blocs. Remuntant-los, anirem a un nou pou P-41 m, amb un gran replà de 8 m. El seu fons curullat suposa el final d'aquesta via de -190 m.

Enllaç amb Punta de las Olas

Novament a la galeria d'enllaç (la sala Literària), una sèrie de rampes i ressalts ens condueixen a una àmplia galeria de 50 m de recorregut que porta a un llaminador d'arena, travessat aquest, ens trobem a la sala de l'Encreuament, base dels pous d'accés des de la boca de las Olas.

0-5

SUMIDERO DE LAS OLAS: TANTANAVE.

Sector Pep-Mingo i Pous Màgics

En la sala que es forma passada la gatera i des d'una finestra a 7 m del sòl, accedim a una àmplia galeria, de fet es tracta de la mateixa que reapareix a la base del pou d'entrada. És una galeria quasi cilíndrica, de dimensions 3 x 3 m, que avança uns 100 m en direcció Nord on trobem dues desviacions: la primera, a la dreta, és una galeria ascendent que es

Fitxa tècnica

Cota	Pou	Ancoratge	Observacions	Cota	Pou	Ancoratge	Observacions
0	12	2 spits	boca	-137		1 spit	fraccionament dreta
-4	12	1 spit	fraccionament	-152	3	natural	sortin rocós
-12	11	1 spit	fraccionament sostre	-155	4	natural	bloc
-17	11	1 spit	fraccionament sostre	-162	4	natural	bloc
-23	33	1 spit	nínxol paret frontal	-170	9	natural	pont de roca
-34	33	1 spit	fraccionament esquerra				
-56	8	natural	sortin rocós				Escalada Funival
			Finestra "Dele, dele la vuelta"	+10	6+1	spits	fix, paret dreta
-53	5	1 spit	Paret frontal, passada gatera	-26	1	spit	fix, dreta
-58	7	2 spits	capçalera				Via Laberinto Sinistro
			Galeria Pep-Mingo i Pous Màgics	-74	11	natural	pont de roca
-58	+7	3 spits	passamà i escalada	-80		1 spit	fraccionament
-51	8	1 spit, 1 pitó	capçalera esquerra	-94	23	natural+1 spit	pont de roca capçalera
-56	24	2 spits	capçalera en Y	-110	28	natural+spit	pont de roca capçalera
-82	6	1 spit	capçalera dreta				Pendular a la dreta sense
-88	8	1 spit	capçalera				arribar al fons,
-96	5	1 spit	capçalera				accés galeria
			Via del Pito de vuit	-138	15	2 spits	capçalera
-73	7	natural	pont de roca	-143		1 spit	fraccionament dreta
-78		1 spit	a 2 m vertical	-160	12	1 spit	capçalera, sostre
-110	8	natural	pont de roca	-169	6	1 spit	capçalera
		1 pitó	capçalera dreta	-181	11	natural	pont de roca
				-195	10	1 spit	capçalera La Falla
			SECTOR SUD/FUNIVAL				Escalada dels xiquets
-104	+26	natural	pont de roca dreta	-155+10	2	spits	fix
-84	+8	1 spit	inici passamà				Galeria del Baudrimont
-80	+8	1 spit	fi passamà	-98	5	natural+1 spit	capçalera
-58	9	2 spits	capçalera	-113	15	natural	pont de roca
-67	9	2 spits	capçalera	-130	10	1 spit	capçalera paret davant
-79	8	2 spits	capçalera	-140	18	1 spit	capçalera sostre
-82	8	1 spit	sota repisa	-172	12	natural+1 spit	pont de roca capçalera
-90	10	3 spit	inici passamà				
	10	1 pitó	fi passamà				
-88	6	2 spits	meandre desfonat				
-91	8	1 spit	capçalera				
-104	5	1 spit	capçalera				
-110	14	2 spits	capçalera				
-125	8	natural	bloc				
		1 spit	capçalera				
-130	18	1 spit	capçalera				

va estretint, per la qual remuntem uns 25 m; la segona, a mà esquerra, coincideix amb un gir brusc de la galeria principal que continua sempre cap al Nord durant uns 800 m més. Es troba en estat fòssil i les seves dimensions en la major part del seu recorregut són d'un metre quadrat.

Aquesta galeria exigua travessa el subsòl dels Picos de Baudrimont, quedant colapsada a l'altura del petit llac que forma entre aquests dos pics. Alhora, aquest és el punt més distant en relació a la boca d'accés.

Tornant a la galeria Pep-Mingo, en el punt on aquesta gira bruscament cap a l'Est, seguint unes fortes rampes i flanquejant un pou, arribem a la capçalera dels Pous Màgics. Es tracta d'una successió de pous pels quals circula un petit curs d'aigua i que ens porten a una sala on hi ha dues possibles continuacions: la primera és un meandre estret que als 100 m queda colapsat per un important tap d'argiles, tornant per aquesta hi ha una petita galeria descendent amb clares marques del nivell d'inundació que van a morir en un estret sifó; la segona galeria descendeix ràpidament fins a un sifó terminal, és el punt final d'aquesta via.

Tornem just a la base dels pous d'entrada, on s'escola l'aigua entre petits blocs, la qual cosa impedeix que sifoni la gatera que trobarem a continuació. Aquesta, de 30 m de longitud, és produïda per un reompliment de sediments que quasi obstrueixen la totalitat de la galeria. Un cop superat el dipòsit de sediments, la progressió s'efectua còmodament i, al cap de 50 m, trobem a la dreta un petit aport d'aigua i un pou de 26 m la base del qual intercepta la galeria inicial del Sector Sud. Continuant per la galeria deixem a l'esquerra un pou de 10 m que és l'inici del Sector Sud, un cop passat aquest accedim a una galeria horitzontal de 25 m, on s'instal·la el campament sols per utilitzar-lo en cas de crescuda, a la cota -72 m inici del Sector Nord.

SECTOR SUD

Com havien ressenyat, aquest s'inicia en un pou de 10 m que es troba prop del bivac de la base del pou. D'aquí parteixen dos tubs freàtics amb fort pendent, un en direcció Nord que més endavant enllaça amb les rampes d'accés al Laberinto Siniestro, i l'altre que va cap al Sud. Seguint aquest últim arribem a la base del P-26 que es troba a la nostra dreta, passada la gatera. En aquest punt l'aigua

provinent del P-26 m es perd en un estret meandre. Superat aquest punt, per la part alta trobem un nou tub freàtic descendent que acaba en un sifó fòssil on els nivells d'aigua són ben visibles. Passem aquesta zona i per la nostra esquerra accedim a la Via del Piton de Ocho, que no és més que un complicat sistema de tubs i meandres sense aparent continuació.

Galeria Baudrimont

Abans de travessar el sifó fòssil a la nostra dreta, neix un estret meandre que seguim per la part més alta i que ens condueix a un pou de 5 m. En la base d'aquest, per un costat continua el meandre fins a una sala, i per l'altra banda un estret tub descendent dóna entrada a una xarxa de galeries i pous, una part de les quals és activa i l'altra dóna accés, mitjançant una sèrie de pous curts, al riu del Laberinto Siniestro.

Galeria del Funival

Tornant a la Via del Pitón de Ocho, remuntem a la dreta per un tub de forta inclinació, més de 40 m, ens ajudem d'una corda fixa. Al seu inici l'intercepta un meandre que mitjançant un hàbil passamà superem. Sota el passamà deixem un altre meandre pel qual descendim uns 12 m i connectem per unes galeries i algun pou a la Via 11 de Setembre, a la capçalera d'un pou de 8 metres. Un cop flanquejat el passamà, abans ressenyat, seguim per una galeria de petites dimensions on hi ha un petit ressalt i una curta gatera que ens situa a la capçalera d'un ampli pou, de 15 m de vertical, que inicialment baixa en forma de rampa, el terra es troba ple de blocs inestables. Interromp la seva vertical una gran cornisa d'on parteix un meandre descendent, que és un punt de la Via 11 de Setembre, i també hi ha una petita galeria que enllaça amb els pous que provenen del pis superior.

Si Continuem sense descendir aquest pou de 15 m, seguirem una estreta i descomposta galeria remuntant per una rampa amb forta inclinació i curullada de grans blocs, on apreciem al seu inici un suau corrent d'aire. Trobarem un pou de 18 m que a la seva meitat es troba dividit per una gran cornisa. A la seva base, una altra galeria amb els cantos arrodonits ens condueix, per un tram horitzontal, a la capçalera d'un pou de 8 m, a la base del qual hi ha un altre pou de 35 m que queda cec, cal flanquejar-lo per la part superior amb un passamà que ens portarà a una curta galeria, per on arribarem a la base del pou de 15 m que anteriorment hem ressenyat.

Situats a la base del pou de 18 m, i en sentit oposat, efectuem una escalada d'uns 10 metres. Fem una laboriosa desobstrucció entre els blocs que es troben encaixats en aquest estret meandre, el Gateblocs del Ventura, així aconseguim ascendir 16 m.

Accedim a una galeria de 8 x 2 m, en estat molt erosionat. El recorregut és una mica accidental, guiant-nos per un petit corrent d'aire arribem a la base d'un pou de 30 m que té les parets totalment llises, l'anomenem El Paredón, és el punt més proper al Sistema Olas. Aquest any hem aconseguit pujar-hi fins a la meitat.

Retornem a la base del pou de 15 m, i superant un pas estret, accedim a la Via 11 de Setembre. Trobem un pou de 6 m, i a la seva base una curta galeria de blocs connecta amb una estreta diàclasi de fàcil progressió que ens porta a la capçalera d'un pou de 8 m, punt d'enllaç si vinguéssim de la Via del Funival.

Descendint-lo, anem a parar a una galeria caòtica i amb algun ressalt que ens porta a la capçalera d'un pou de 5 m, Una curta i estreta diàclasi ens condueix a un pou de 14 m. A la seva base trobem un altre pou de 8 m, aquí les proporcions augmenten, però tornen a reduir-se més endavant, a la capçalera d'un pou de 18 m. En el seu fons hi ha un meandre pel qual transcorre un petit cabal d'aigua, amb algun ressalt, fins a un tram de petits pous enllaçats per reduïts trams horitzontals, que van a enllaçar amb la part inferior del Laberinto Siniestro.

SECTOR NORD

Retornant al bivac i seguint la galeria principal trobem un pou d'11 m que ens situa en el primer gran tub força inclinat, que devallem sense corda. Després d'una gran galeria horitzontal i un pas baix amb fort corrent d'aire accedim al segon gran tub de 23 m, 43° i 8 m de diàmetre. A continuació una altra galeria i un altre tub de les mateixes dimensions però de 29 m, el qual, sense acabar de davallar-lo i pendulant uns metres a la dreta segons el descens, ens situa a una galeria, de dimensions més modestes i de caire descendent, que als pocs metres ens porta a un pou de 15 metres, a la base hi ha un petit ressalt descendent a l'esquerra. Continuant per la nostra dreta confluint a una galeria de notables dimensions on es troba un pou de 17 m que conunica amb el Laberinto Siniestro. Seguint la galeria hi ha un ressalt i una nova galeria fins al Pas dels Xiquets, petit ressalt després del qual una forta rampa ascendent ens deixa aturats.

Tornant a la base del pou de 15 m i continuant pel ressalt, trobem una curta galeria que desemboca a la capçalera d'una vertical de 12 m, és una rampa molt forta que intercepta una galeria de modestes dimensions en direcció SE-NO. Al NO, i tot superant un ressalt ascendent, ens interromp un pou de 20 m mullat i impracticable. Al SE un pou de 6 m ens situa novament al Laberinto Siniestro. En direcció SE podem recórrer uns cent metres per una galeria fins a un sector on hi ha estretes i impracticables diàclasis amb fort corrent d'aire i el sòl glaçat.

A la zona NO del Laberinto hi ha un conjunt de galeries i meandres on desemboquen, a diferents nivells, diverses vies del forat. En una d'aquestes galeries s'obre l'accés a un pou d'onze metres. Si el davallem, una curta galeria ens porta a la capçalera d'un pou de 10 m. A la seva base trobem una còmoda galeria, La Falla, que podem transitar en ambdós sentits: vers el NO s'acaba ràpidament i vers el Sud es pot continuar uns quaranta metres, on un caos de blocs taponen la galeria que assoleix una profunditat màxima de -205 m.

-
- O-6** Petit pou de rascler de 6 m junt al Sumidero de las Olas.
 - O-8** Cova al peu del cingle. Es pot progressar per espai d'uns cent metres fins a fer-se impracticable
 - O-10** Cova al peu del mateix cingle, molt a prop de l'anterior. Important sorgència de les aigües de la plataforma superior. A prop del Coll del Grao.
 - O-13** Petit forat de 5 m de fondària, situat al SE del Sumidero de las Olas.
 - O-14** Pou de 13 m de fondària, situat a pocs metres al E del Sumidero de las Olas.
 - O-15** Cavitat d'un sol pou, de mides petites, que baixa fins als 8 m. Situat a prop de la cavitat O-52 i al sud-est del Sumidero de las Olas.
 - O-20** Constituit per dues boques, actua d'engolidor temporal. Té un pou de 37 m, on als 26 m trobem un refeu. El seu fons es va estretint fins a fer-se impracticable, està situat al S del Coll del Grao.
 - O-22** Un pou de dimensions irregulars que en algún punt de la paret hi té neu. La continuació del pou queda obstruïda per un tap de neu a la cota -27 m. Se situa al nord del Sumidero de las Olas, pròxim al O-14.

- O-24** Pou de 13 m de fondària i d'àmplies dimensions pel qual s'introdueix un petit corrent d'aigua que desapareix en el seu fons. Està situat molt aprop del Coll del Grao.
- O-25** Una gran boca dona accés a dues cavitats independents. La més gran és formada per un pou de 43 m, l'altra té un pou molt més ampli de 28 m. En aquestes cavitats podem observar senyals d'escolament de les aigües superficials i les bases dels pous recobertes parcialment per blocs. Està situat molt a prop del Coll del Grao, baixant a la dreta.
- O-26** Cavitat d'un sol pou que arriba fins a la cota -45 m, a la part alta i baixa hi ha un tap de neu. Situat al nord-oest del Sumidero de las Olas, a uns 125 m.
- O-27** Esquerda estreta de rascler que als -9 m de fondària es fa impracticable. Se situa a uns 20 m de la cavitat O-26.
- O-28** Pou de 3 m de fondària, molt a prop del O-27 i en ple rascler.
- O-29** Petita cavitat amb dues boques, baixant fins a -9 m, Situat a l'est del Coll del Grao i a uns 100 m de la cavitat O-10.
- O-30** Cavitat amb una boca allargada, en els extrems de la qual surten dues rampes, una arriba a -18 m. Es troba situat al N del Coll del Grao, a uns 50 m de la cavitat O-29.
- O-31/A** nic pou de 5 m de fondària, situat al nord-est del Sumidero de las Olas i a uns 40 m de la cavitat O-26.
- O-32** Pou d'aspecte adiaclassat fins a la cota -9 m, on lateralment s'obre un pou que està tapat per la neu a la cota -18 m. Situat a l'O del Sumidero de las Olas i a uns 125 m de la cavitat O-31/A.
- O-33** Únic pou de 12 m de fondària, situat a uns 100 m al sud-est del Sumidero de las Olas i a uns 200 m de distància de la cavitat O-15.
- O-34** Petita cavitat de 8 m de fondària, el seu fons és ocupat per un tap de neu. Es troba situat al sud-est del Sumidero de las Olas, a uns 100 m de la cavitat O-33.
- O-35** Per un conducte descendent s'arriba a la capçalera d'un pou de 15 m, dividit a la seva meitat per un petit repeu, assoleix la cota màxima de -24 m. Situat a uns 40 m de l'anterior.
- O-36** Pou d'aspecte adiaclassat que permet baixar fins a la cota -13'5 m. Es localitza al sud del Sumidero de las Olas.
- O-52** Gran esquerda al costat est del cingle. Baixa en total 97 m, dels quals 60 m són a l'exterior. A uns 15 m de la cavitat O-15.
- O-53** Únic pou de 8 m de fondària, a la seva base hi ha un tap de neu que cobreix el terra parcialment.
- O-54** És tracta d'una cavitat formada per un pou de 28 m que al seu fons comunica amb una curta galeria que dona a l'exterior, a la cota -31 m. Localitzat a l'Est, sota la plataforma inferior, al costat del camí que puja del Coll d'Añisclo al cim de Punta de las Olas per la vessant nord.
- O-55** Cavitat d'un sol pou, a la seva planta es troba un gran tap de neu que impedeix la seva progressió als -14 m. Situat al sud-est del Sumidero de las Olas, a uns 40 m de la cavitat O-33.
- O-58** Boca de forma adiaclassada, es pot assolir la cota de -11 m; al nord-est del Sumidero de las Olas a uns 40 m de la cavitat O-33.
- O-59** Boca de forma adiaclassada, on podem assolir els -7 m a uns 10 m de l'anterior cavitat.
- O-60** Pou d'aspecte adiaclassat que es pot baixar fins a la cota -7 m. Situat al sud-est del Sumidero de las Olas, a uns 15 m de la cavitat O-33 i O-15.
- O-60/A** Cavitat a la qual podem accedir mitjançant una rampa, el terra està recobert de blocs i el seu desnivell són -4 m. Situada al sud-est del Sumidero de las Olas, al principi de la canal que baixa al Coll d'Añisclo, a uns 20 m de la cavitat O-60.
- O-61** Petita cavitat, als dos metres té un bloc empotrat que impedeix el pas. Sondejat fins als -10 m. El forat se situa al sud-est del Sumidero de las Olas, a uns 40 m de la cavitat O-60/A.
- O-62** Cavitat de boca gran, als seus extrems s'obren dos conductes: un molt curt, l'altre es pot baixar fins a un bloc empotrat als -5 m. Sondejat fins a -16 m. Aquesta cavitat està relacionada amb el Sumidero de las Olas, situat al sud-oest de la cavitat O-5 i a uns 110 m de la cavitat O-61.
- O-63** Únic pou de 9 m de profunditat, la seva base està totalment ocupada per la neu. Situada al sud-est de la cavitat O-5 i molt a prop de la cavitat O-62.
- O-64** Cavitat d'un sol pou que assoleix la cota -10 m, la seva base està ocupada per la neu. La cavitat se situa al sud-oest del Sumidero de las Olas, a pocs metres de l'anterior.
- O-66** Cavitat d'un sol pou de 18 m, de forma adiaclassada. Una de les seves parets es troba recoberta pel gel, que arriba fins al fons. Situada al sud-oest del Sumidero de las Olas.

O-67 Cavitat a la qual podem accedir mitjançant una rampa amb un tap de gel que ocupa quasi tota la planta. Situada al sud-oest del Sumidero de las Olas, a uns 30 m per sobre de la cavitat

O-68 Cavitat d'un sol pou en forma diaclassada que assoleix la profunditat de 4,5 m; sense neu, situat al costat del O-5.

O-69 Pel llavi inferior es baixa uns 8 m, i des del llavi superior al fons, uns 12,4 m. Té un únic pou. Cavitat situada al sud-oest del Sumidero de las Olas, a uns 80 m de O-62.

O-70 La gran boca (18x7) dóna accés a un ample pou, on en un dels seus extrems trobem la màxima fondària, a 18,5 m. Cavitat situada a uns 70 m de l'anterior, al sud-oest del Sumidero de las Olas i a uns 80 m de O-62.

O-70 A/B Una gran boca dóna accés a dues cavitats independents. La més gran és constituïda per un sol pou que baixa fins a la cota -6,5 m, punt on és precis una desobstrucció. L'altra, de boca més petita, també amb un sol pou, baixa fins a la cota -7,5 m, on es fa impracticable. Cavitat situada al nord-oest del Sumidero de las Olas, a uns 60 m de la O-24.

O-71 La boca presenta un aspecte caòtic en fort pendent. Dóna pas a dos pous paral·lels, l'un té 11 m i l'altre en té 14. El punt on s'assoleix la profunditat màxima és a 24,8 m. Cavitat situada al sud-est del Sumidero de las Olas, a uns 90 m de la O-70.

FONBLANCA- CUEVA DE LA FAJA

Està situada en el marge dret del Torrente de Arrablo a pocs metres de la confluència amb el Barranco de Añisclo a una altura de 1690 m. La Cueva de la Faja es troba a uns 15 m per sobre. La boca és d'estretes dimensions d'aquesta surt una curta galeria en pendent que desemboca en un pou de 10 m. A la seva base una curta galeria condueix a Fonblanca, però no arriben a empalmar físicament.

La boca de Fonblanca també té reduïdes dimensions, connecta amb una sala. En un extrem hi neix una curta galeria que ens condueix al lloc on determinem pel so que la connexió amb la Cueva de la Faja és més propera.

Progressem per una galeria inundada, de secció 2x1 m, on la meitat és aigua. En uns 35 m de recorregut trobem una galeria fòssil que als 50 m es fa impracticable per blocs.

Novament, a la galeria principal, continuem 20 m més fins que trobem el sifó terminal. En aquest darrer tram s'observa una gran diversitat de materials.

El cabal d'aquesta sorgència és molt variable segons l'època de l'any, però encara no s'ha pogut desvetllar la seva procedència.

CUEVA TRIANGULAR

Està situada al marge esquerre del segon afluent d'Arrablo, que baixa des del mateix coll entre el Soum i Las Olas, a 2.450 m.

Es tracta d'una cavitat d'exigües dimensions que es desenvolupa tot seguint una important fractura paral·lela al cingle d'Arrablo, amb un recorregut total de 130 m i 2,5 m de desnivell. Funciona com a font intermitent del pla situat sobre la cinglera.

La boca de forma triangular dóna accés a un petit vestíbul de 4x2 m. el qual queda interromput en una estreta fisura, però si ascendim per una finestra, a l'esquerra, penetrarem al curs actiu, que en sentit descendent queda interromput per estretors i blocs. En sentit ascendent, iniciem un recorregut durant uns 70 m per un tub cilíndric de dimensions entre un metre i un metre i mig. Només podem recuperar la postura vertical un cop sobrepassada aquesta dificultat i mercès a una fractura lateral que a nivell superior ressegueix el curs de l'aigua. Això només dura uns 30 m. Després ens trobem altra vegada amb un conducte de 80 cm d'alçada que als pocs metres sifona. Les empremses i altres signes ens donen a entendre la periodicitat en què s'inunda la cavitat, per tant no triguem gaire a trobar-nos a l'exterior després d'elaborar la present topografia.

CUEVA DE LA FUENTE DE LAS MALLATAS

Situació

Aquesta cavitat, coneguda només per alguns excavadors de la zona, és visible gràcies a l'ampli pòrtic d'entrada des del camí que descendeix per Arrablo, en direcció a Fonblanca, just quan es precipita pels Mallos de Buesa.

Descripció

Cal destacar el volum d'aigua que resorgeix per aquesta font permanentment que, tot i discórrer molt propera a la superfície, denota en la seva morfologia que en èpoques pretèrites devia tenir relativa importància el drenatge de les aigües del sector d'Añisclo.

El pòrtic té forma d'un petit circ on incideix el torrent exterior amb l'emergència de les aigües subterrànies, precipitant-se el torrent, de funcionament intermitent, sobre la cavitat, a través d'un ampli pou de 20 m. Creuem la base del pou i agafem per la galeria ascendent, per la que discorre l'aigua de la surgència, accentuant-se el pendent a mesura que avancem. La galeria, de mides regulars i direcció constant (115°), queda interceptada per una cascada que a la seva base forma un esplèndid "gour". Un cop superada la cascada, la fractura que va provocar la galeria d'accés queda interceptada per un important enfonsament.

Meandre superior

És el punt on un àntic meandre pseudo-actiu creua la galeria d'Oest a Est. Seguim el meandre de la nostra esquerra, del qual brolla l'aigua que es precipita per la cascada. A pocs metres perdem l'aigua, ja que aquesta brolla d'una gatera inundada, però gràcies a un meandre lateral fòssil, uns metres més endavant la retrobem. Continuem avançant fins a una sala on l'aigua es precipita: és el preludi del final de la galeria, ja que uns metres més i un altre espai d'àmplies dimensions i amb formes similars a les d'un ou ens situen a la zona més alta de la cavitat.

Meandre inferior

Reculem fins a la galeria d'entrada, sobre la cascada, girem a la nostra dreta 90 ° i seguim el tram inferior d'aquest meandre. Estem en un sector fòssil, ja que l'aigua un cop ha recorregut la part superior del meandre, aprofita la fractura de la galeria principal per sortir a l'exterior. El conducte, amb unes dimensions de 2 m d'altura i 1 m d'amplada, és sinuós i es desplaça cap a l'Est fins a trobar el llit del quart torrent d'Arrablo. És just al final de la galeria, en la denominada Sala Floreada, on es pot apreciar les restes de plantes procedents de l'exterior. Una mica més endavant la galeria, que en aquest punt té major amplitud, queda curullada de sediments.

COL.LABORACIONS

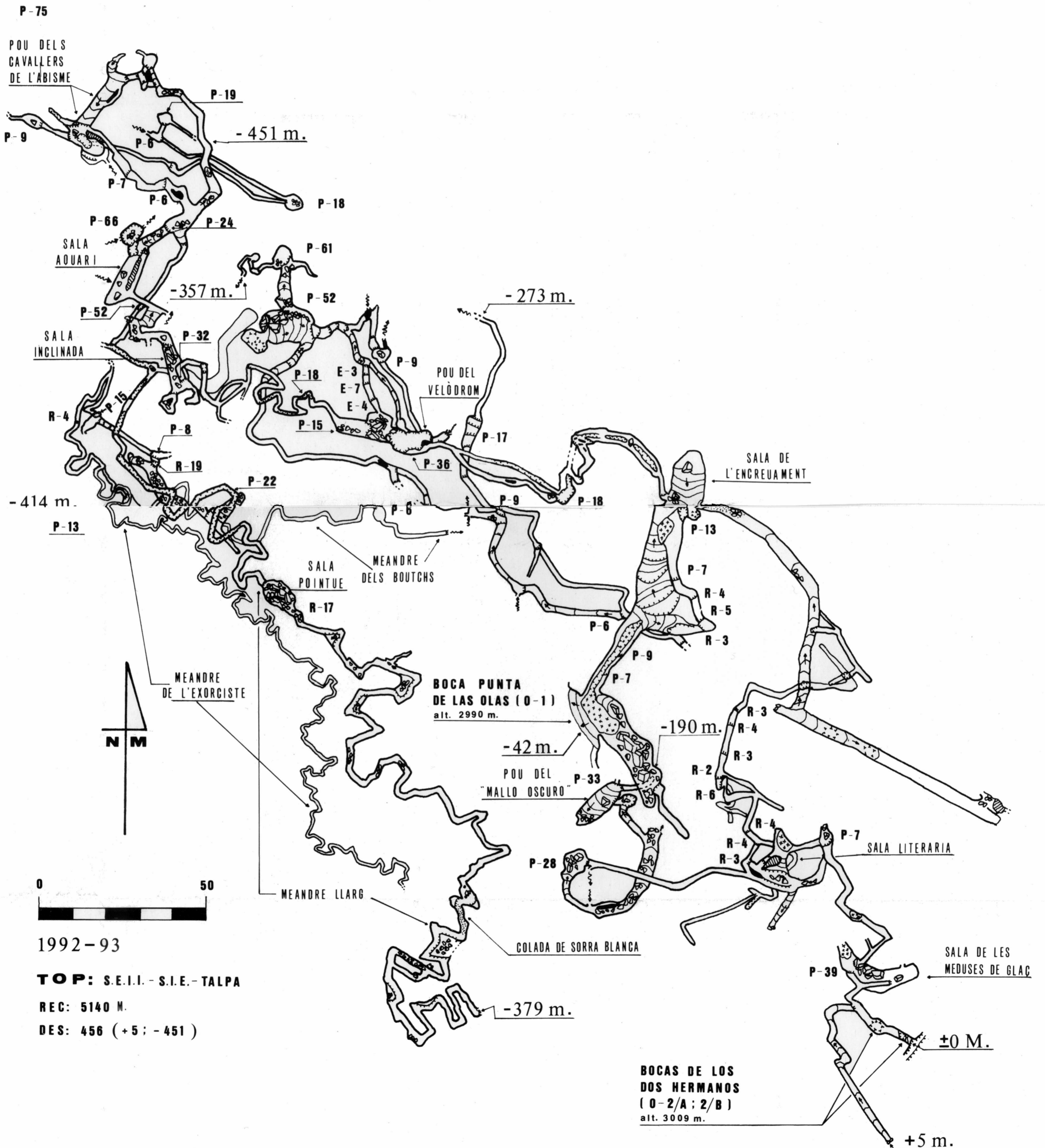
Des d'aquesta pàgina volem agrair a totes les entitats que a continuació anomenarem la seva col.laboració amb la SIE-SEIL-TALPA. Entitats que en diferents campanyes ens han ajudat amb la seva aportació per dur a terme les exploracions al Massís del Monte Perdido (Osca).

BIMBO S.A.
CAPRABO S.A.
CARBUROS METALICOS S.A.
C.P.C. ESPAÑA
GALLINA BLANCAS S.A.
GEBECO
NUTREXPA S.A.
S.A.E. WANDER
SANTIVERI S.A.
SOCIEDAD NESTLE S.A.

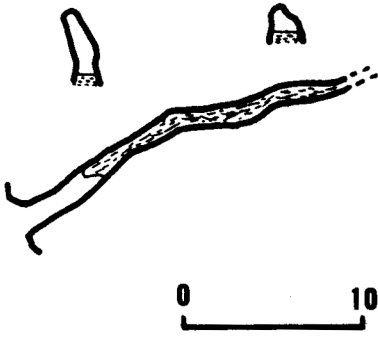
SISTEMA PUNTA DE LAS OLAS

PARC NACIONAL D'ORDESA I MONT PERDUT

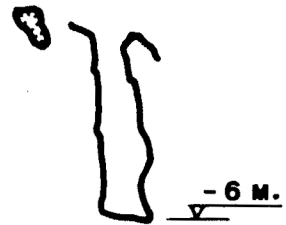
OSCA

0-10

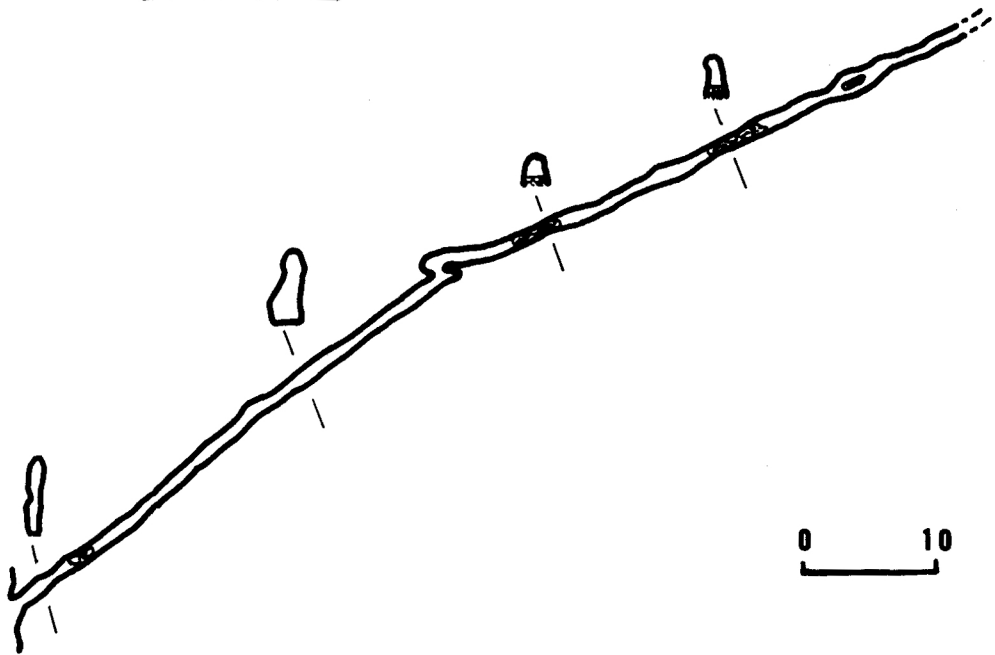

0-6

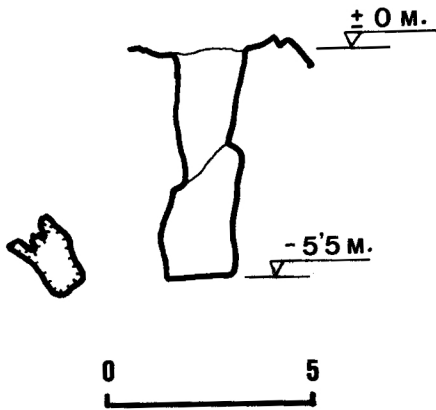

N.
M.

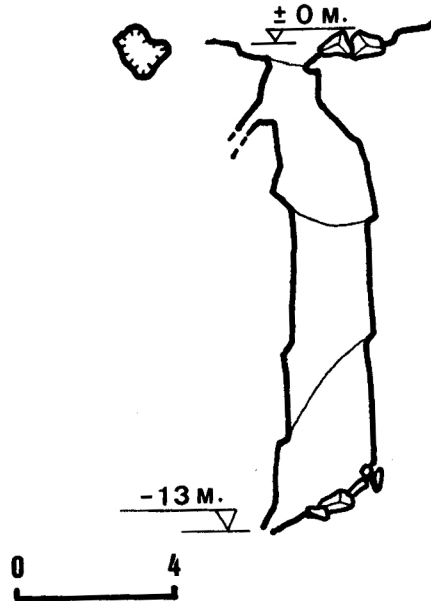
0-8

0-13

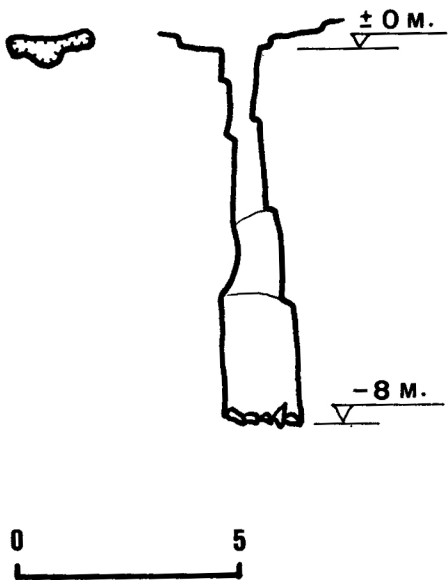

0-14

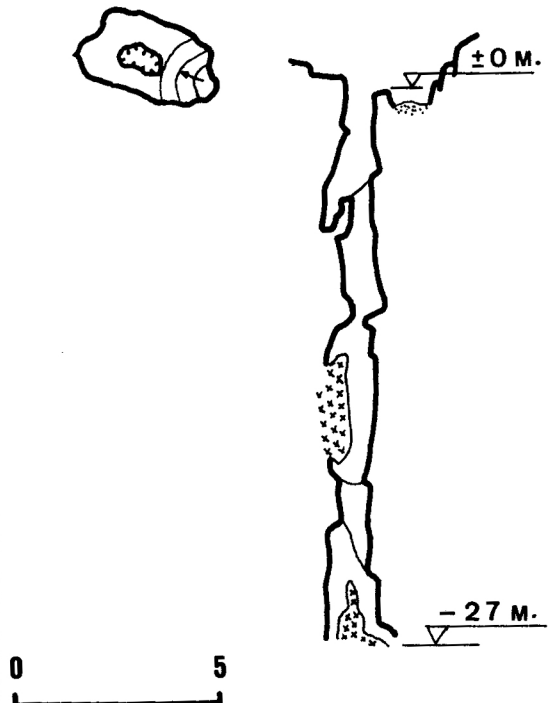

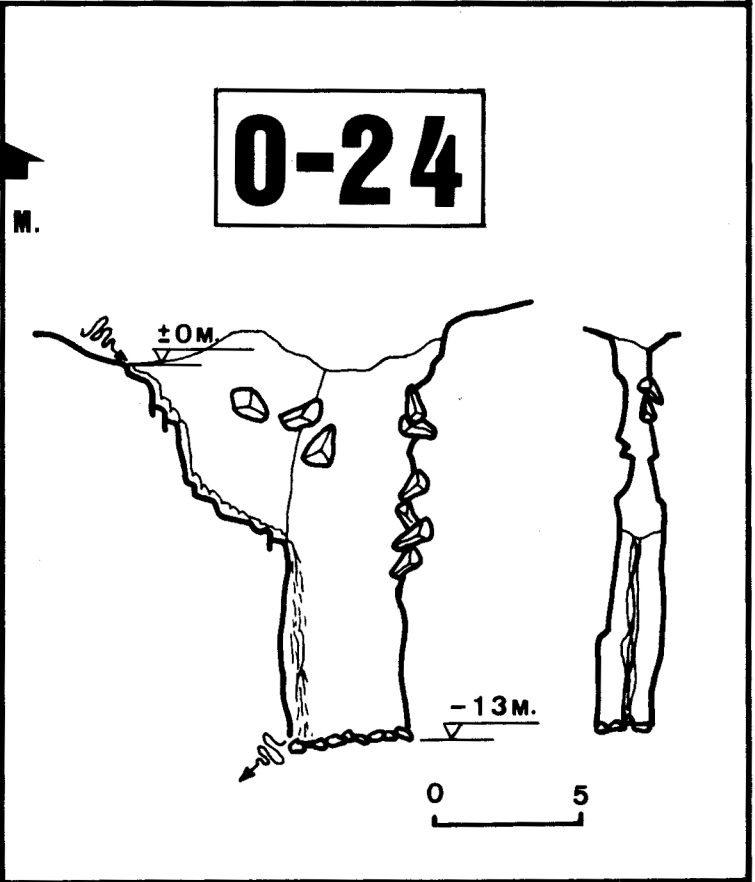
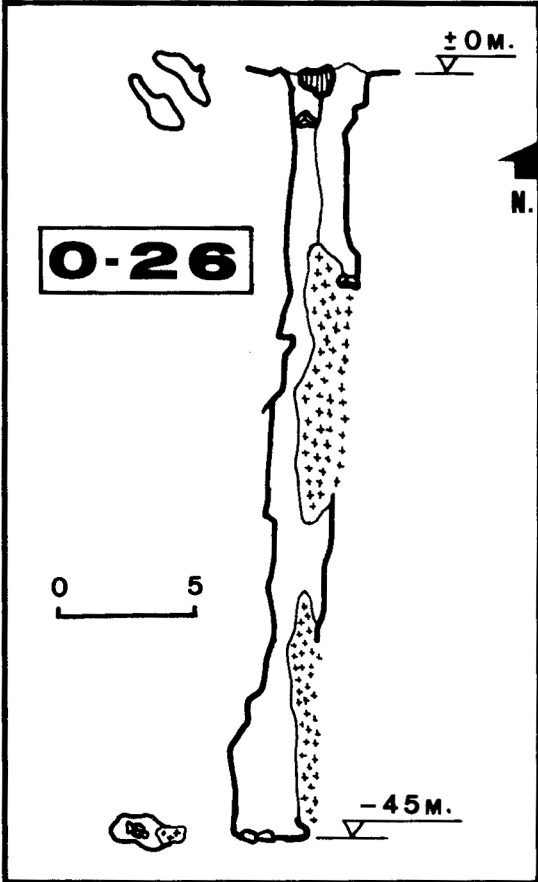
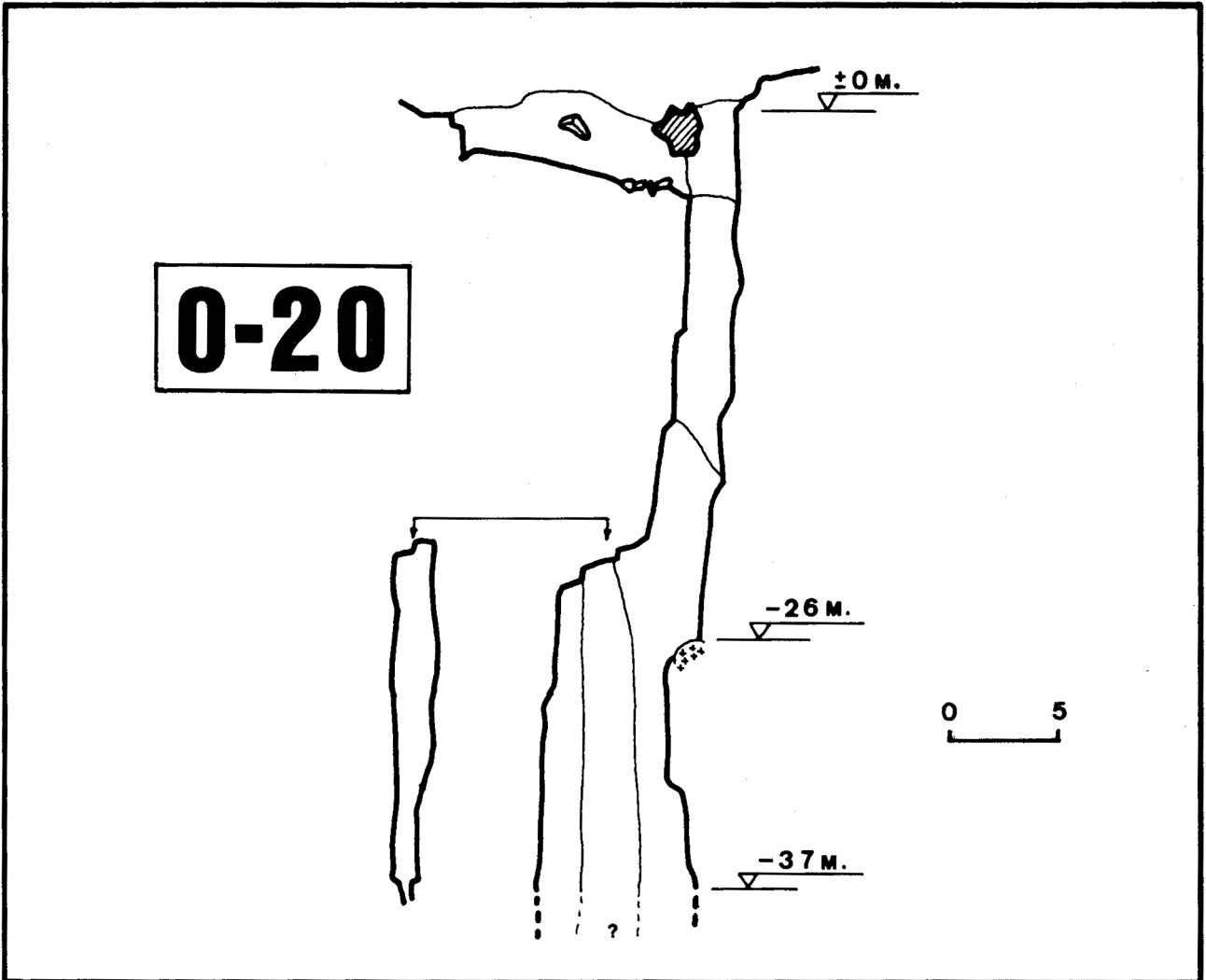
N.
M.

0-15

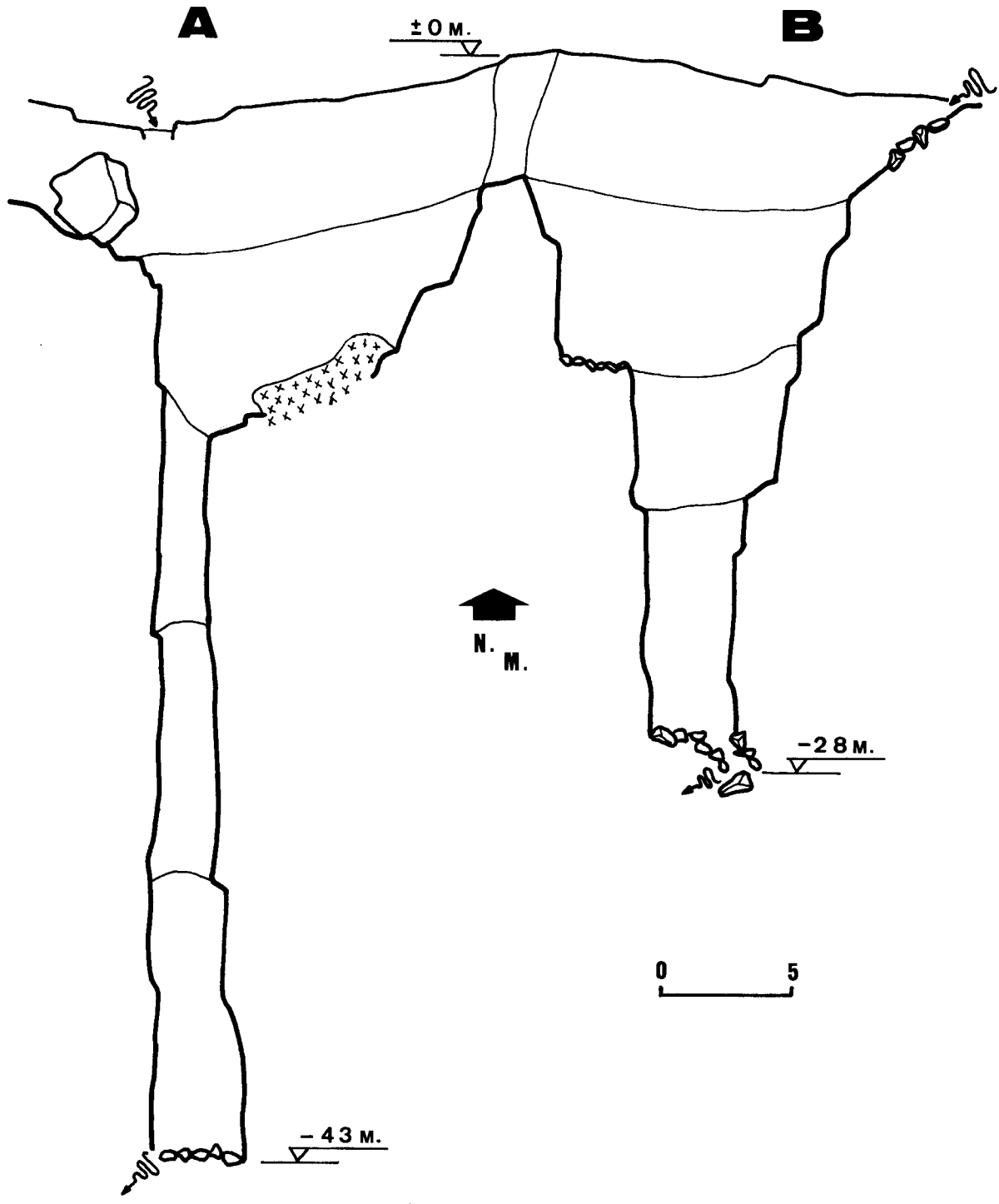

0-22

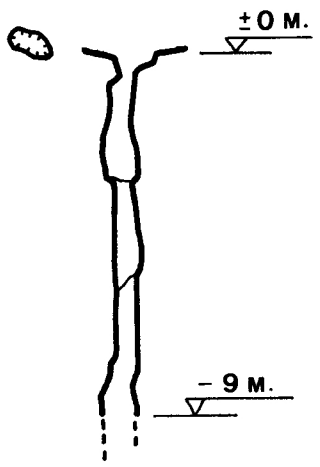

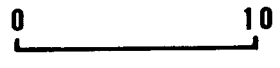
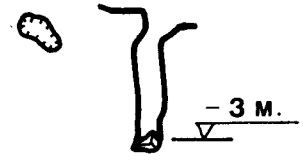
0-25

0-27

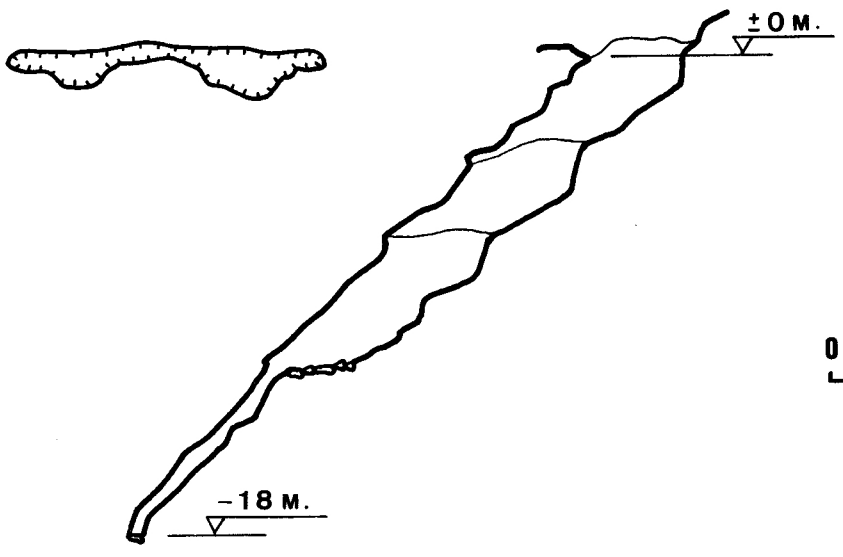

0-28

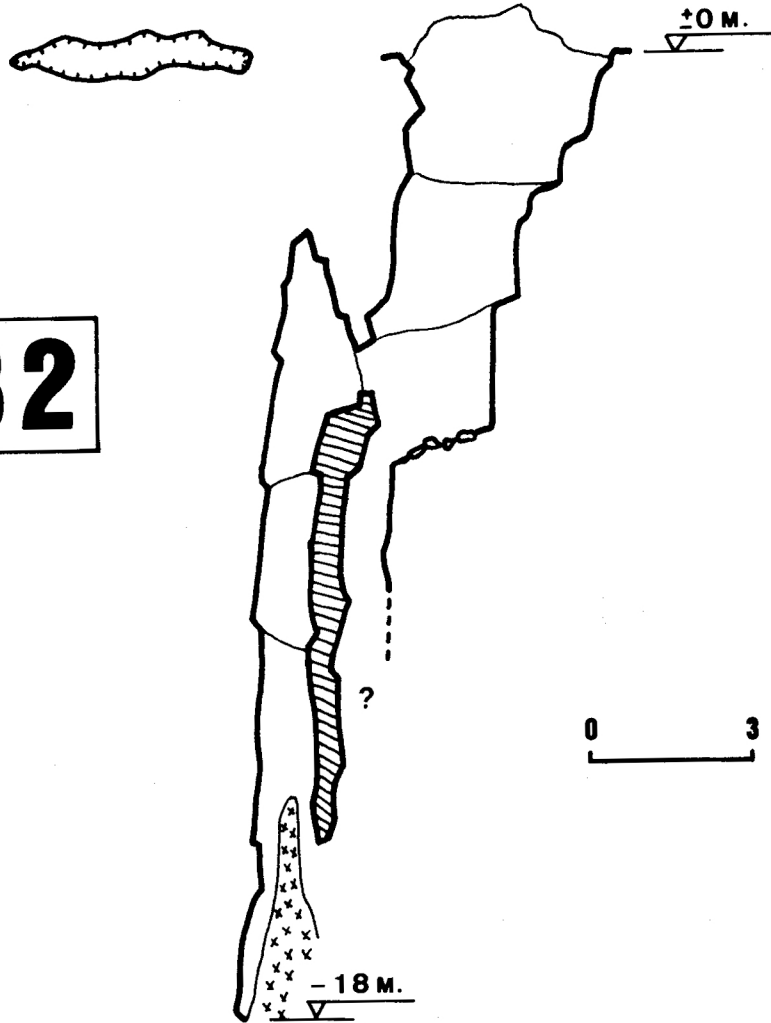

N.
M.

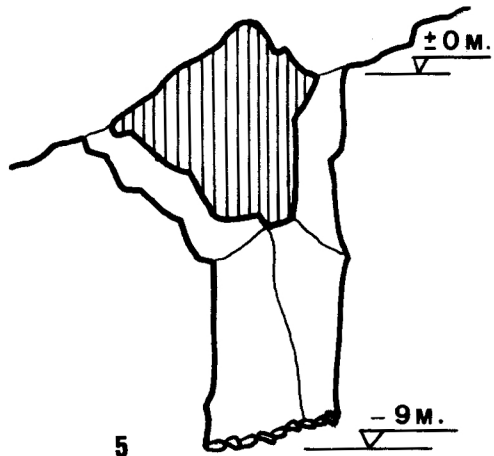
0-30

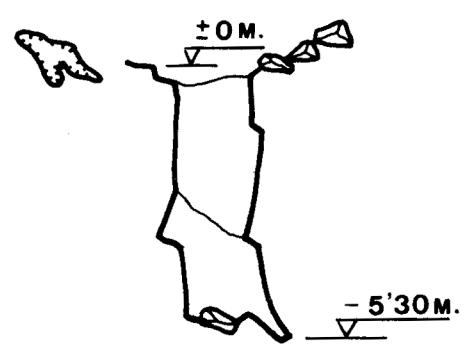
0-32

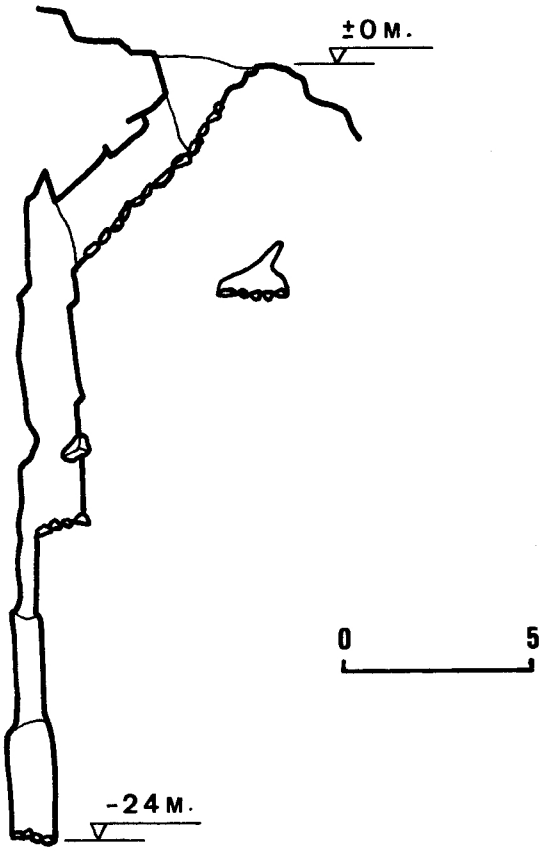
0-29

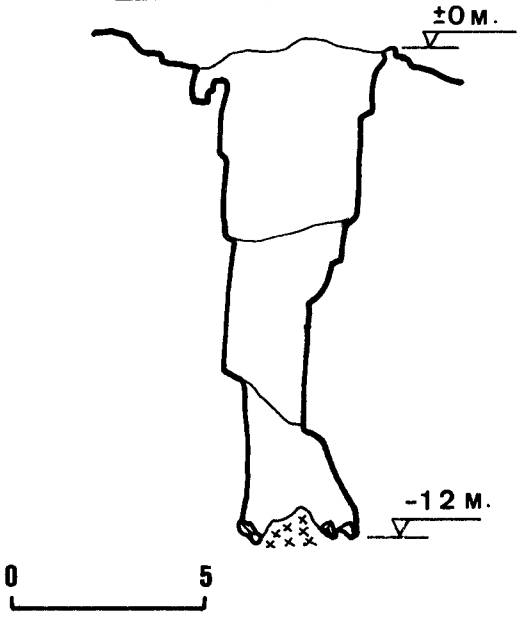
0-31-A

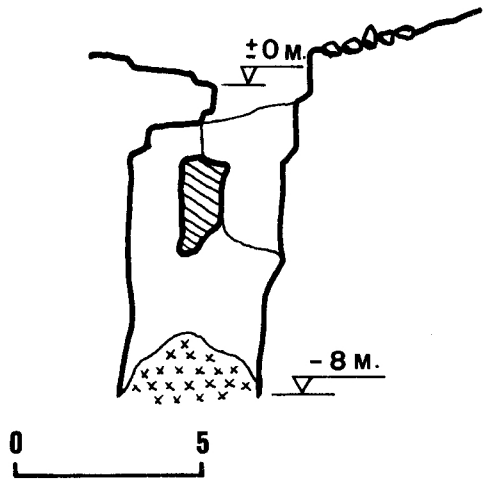
0-35

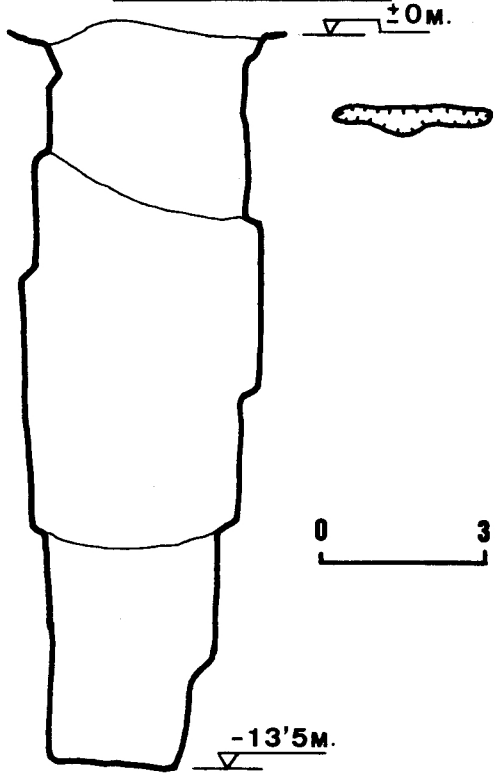
0-33

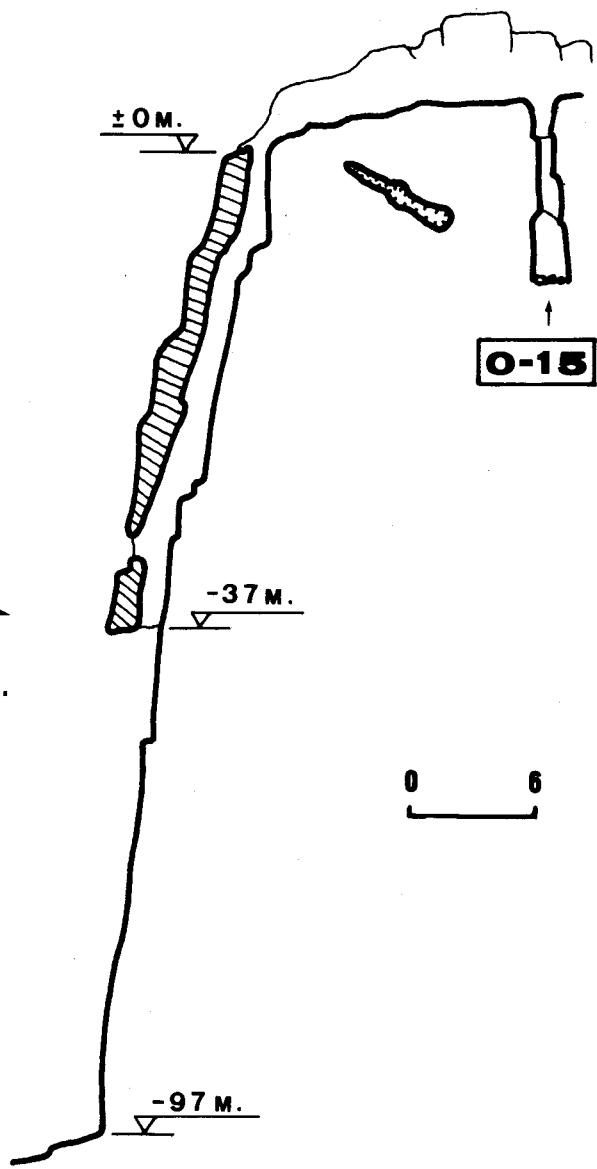
0-34

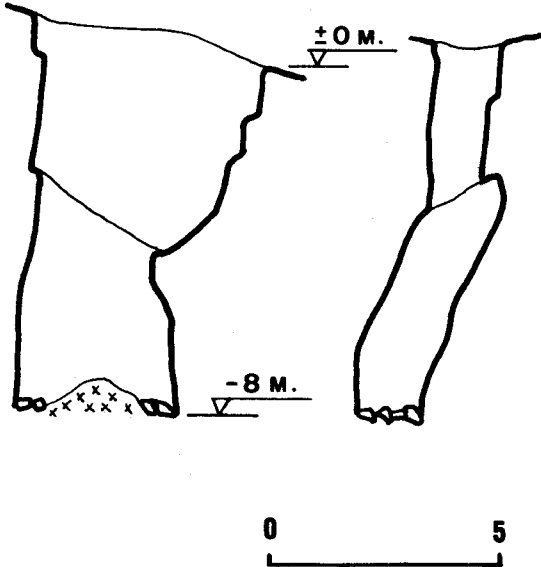
0-36

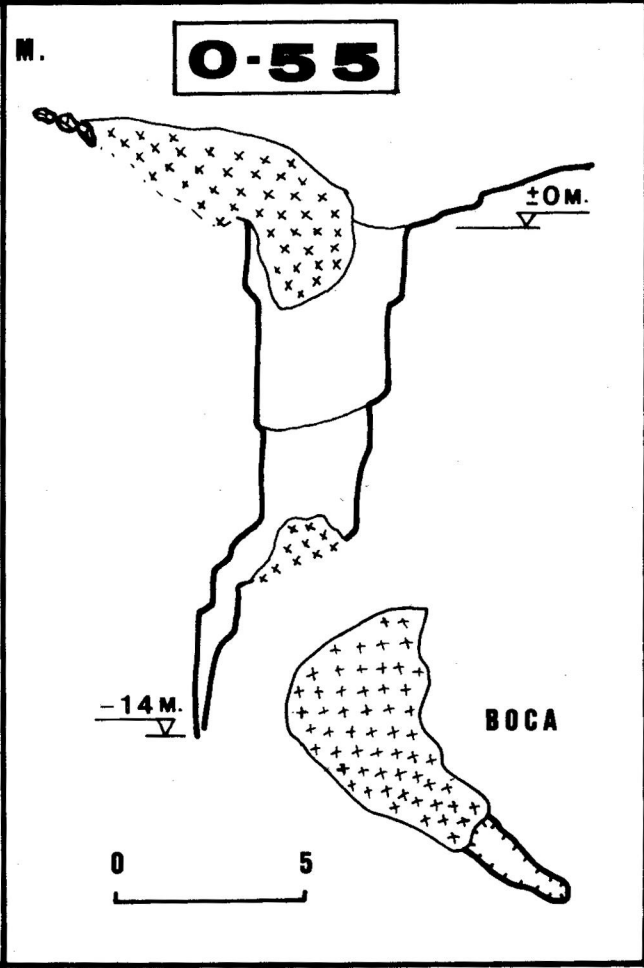
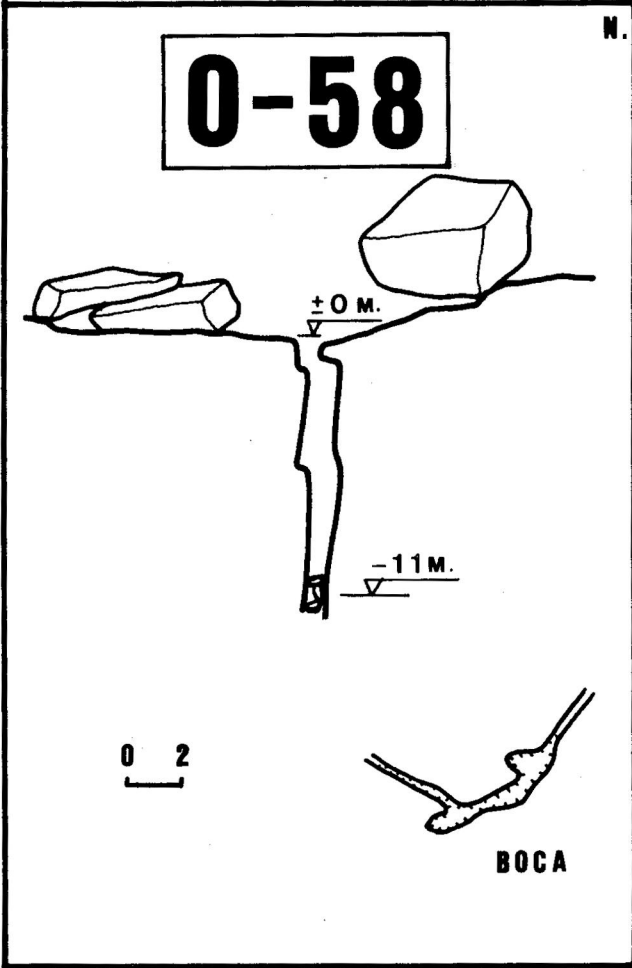
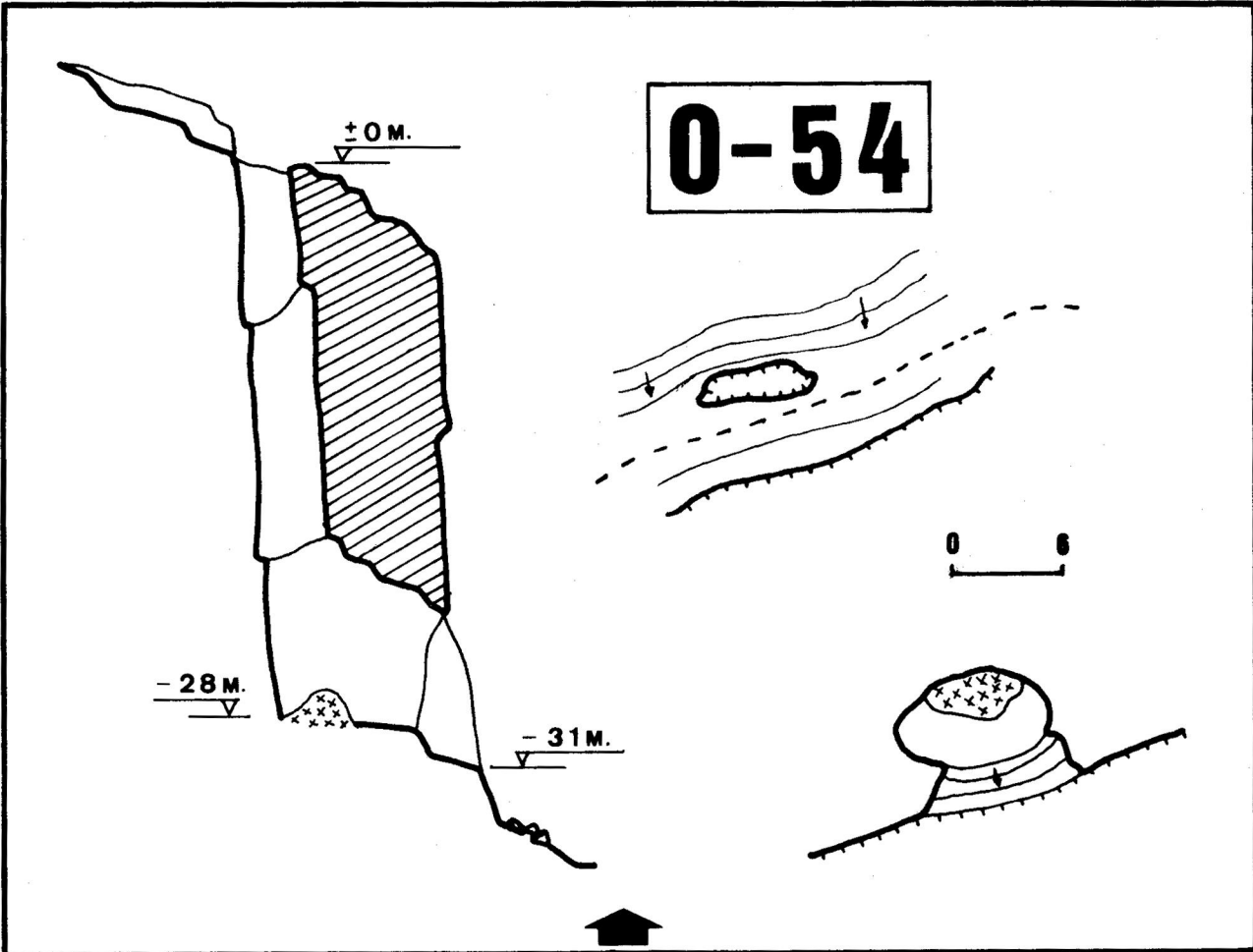
0-52

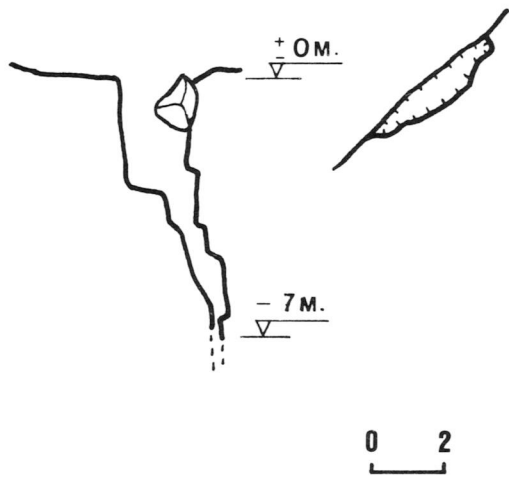
0-53

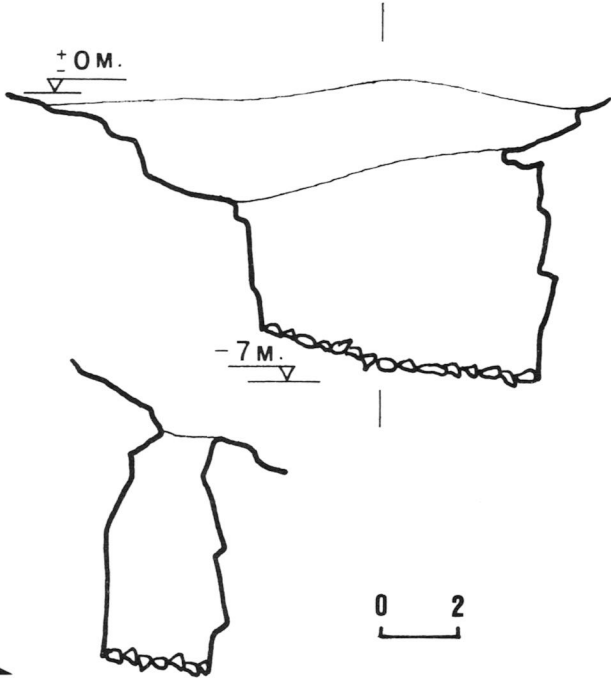
N.
M.

0-59

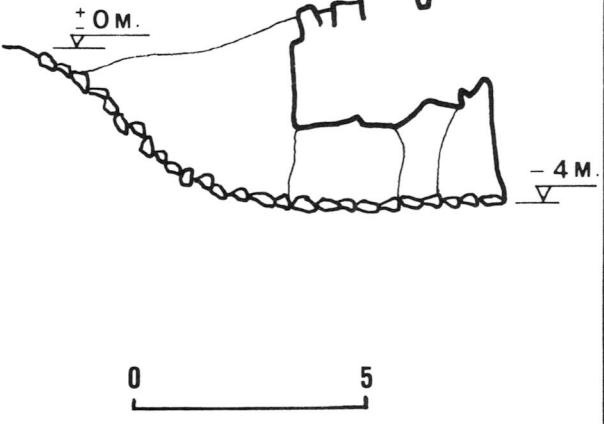

0-60

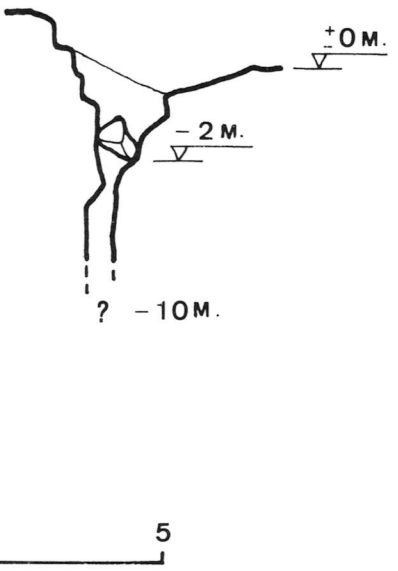

N.
M.

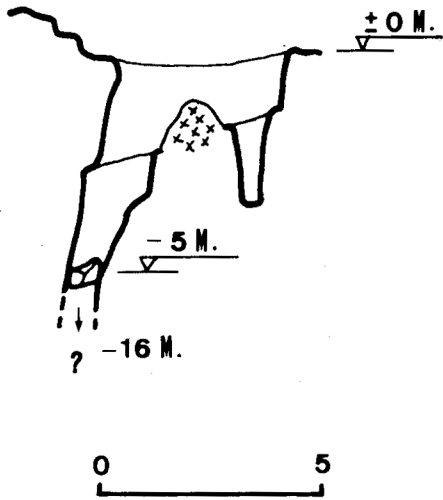
0-60/A

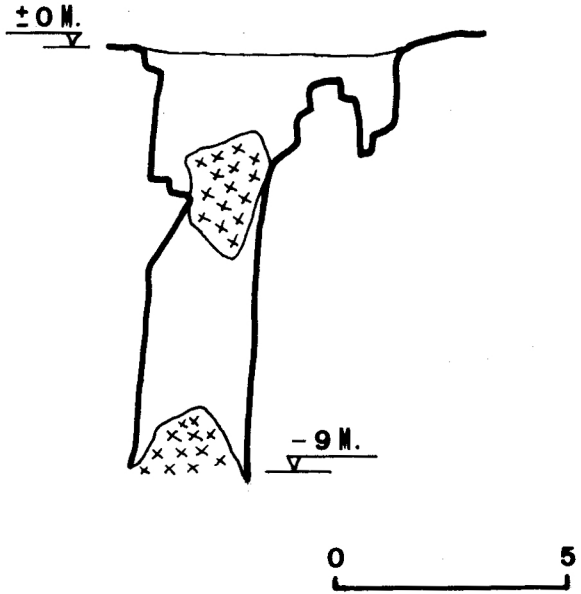
0-61

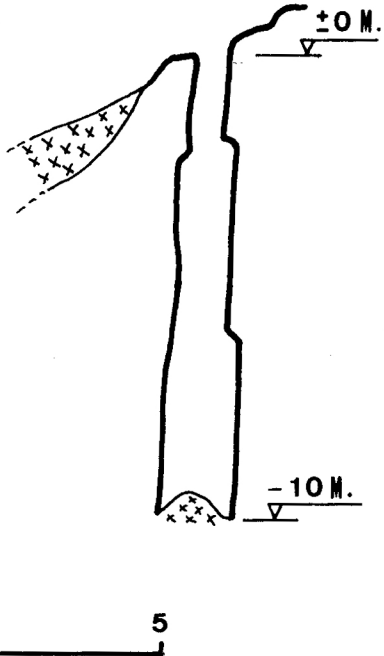
0-62

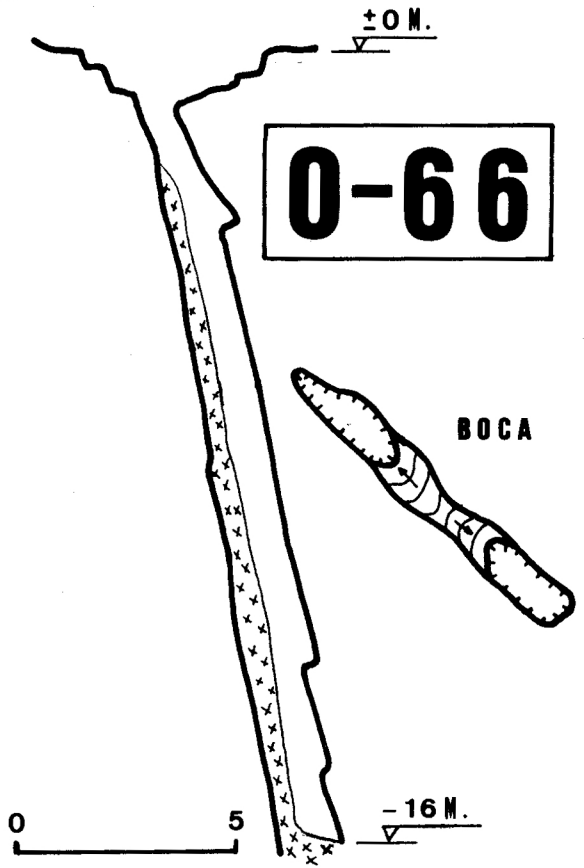
0-63

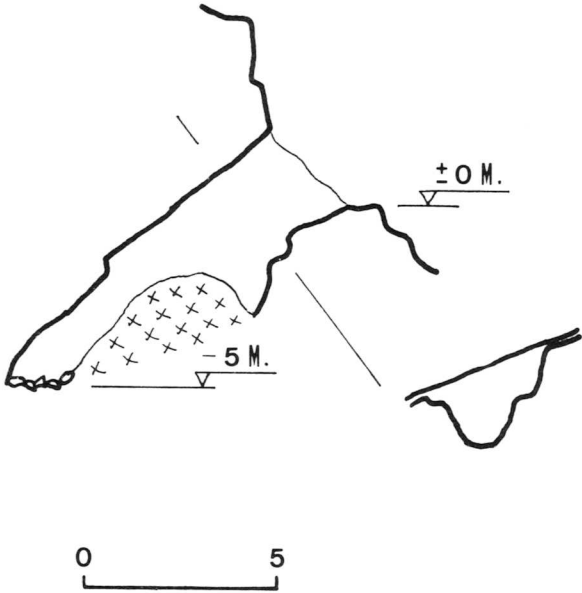
0-64

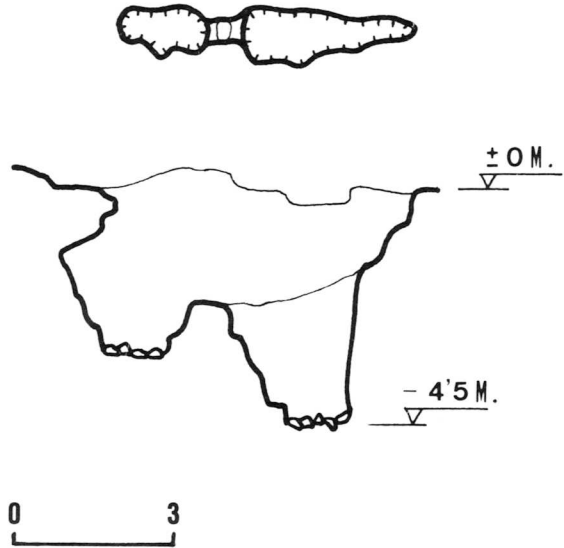
0-66

0-67

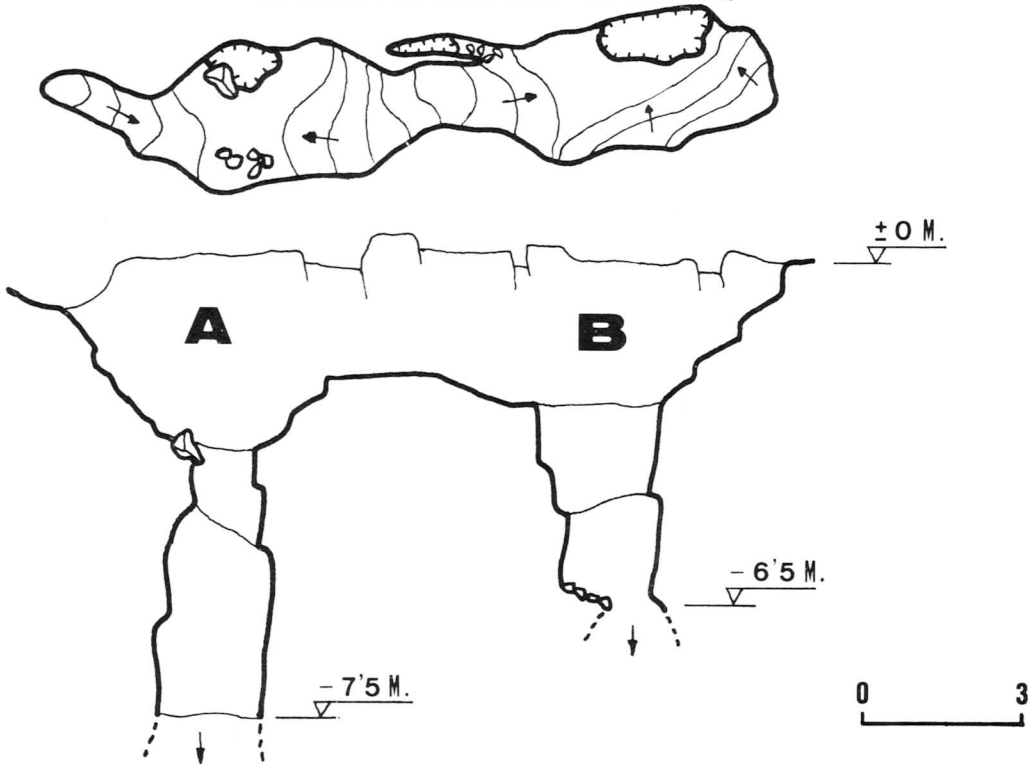

0-68

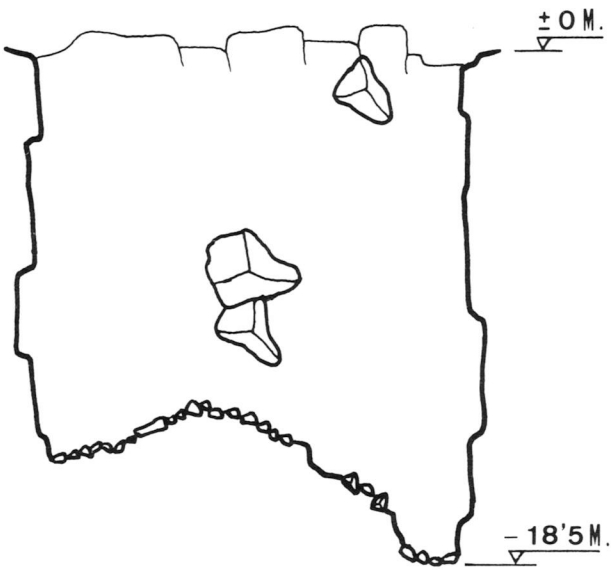

N.
M.

0-70/A-B

0-70

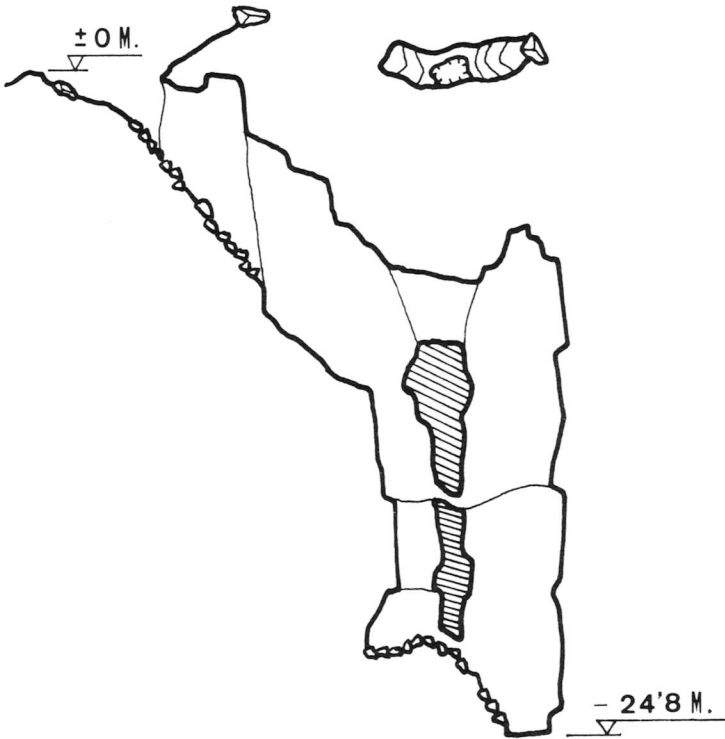

N.
M.

0-69

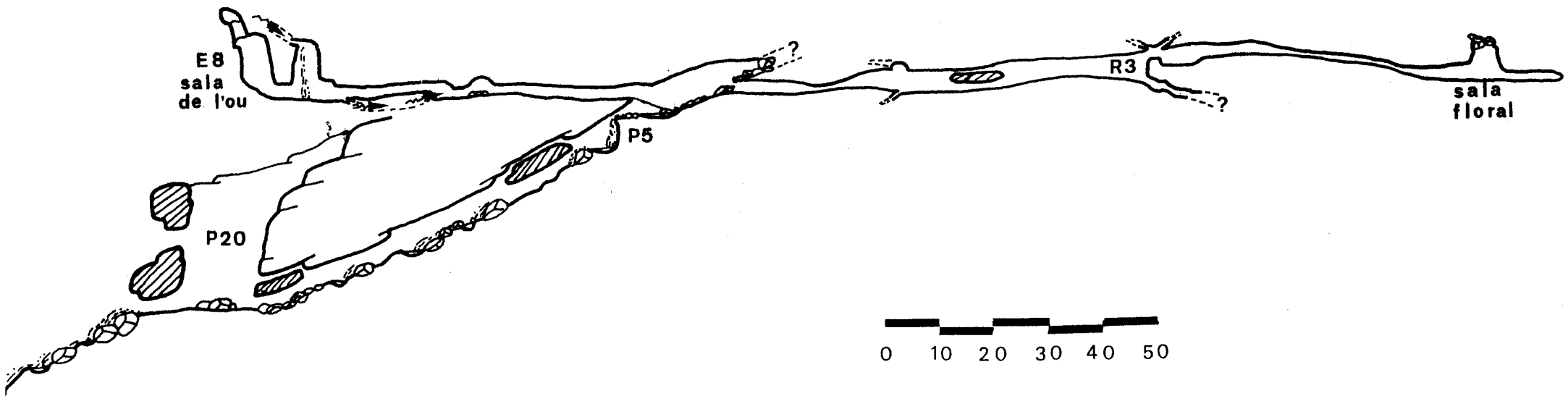
0-71

CUEVA DE LA FUENTE DE LAS MALLATAS

PARQUE NACIONAL DE ORDESA Y MONTE PERDIDO — FANLO — HUESCA

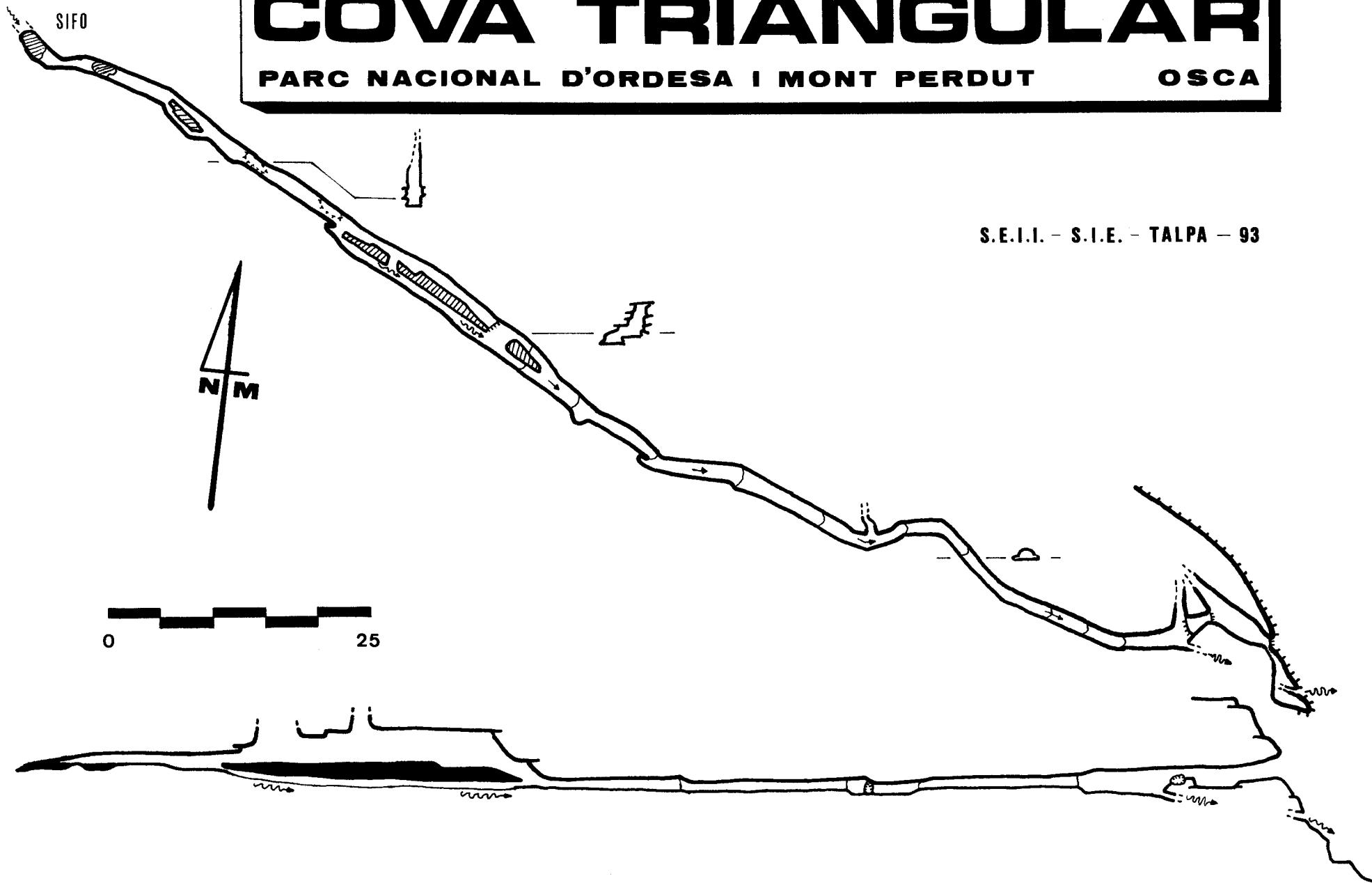
SIE — SEII — TALPA — 92

COVA TRIANGULAR

PARC NACIONAL D'ORDESA I MONT PERDUT

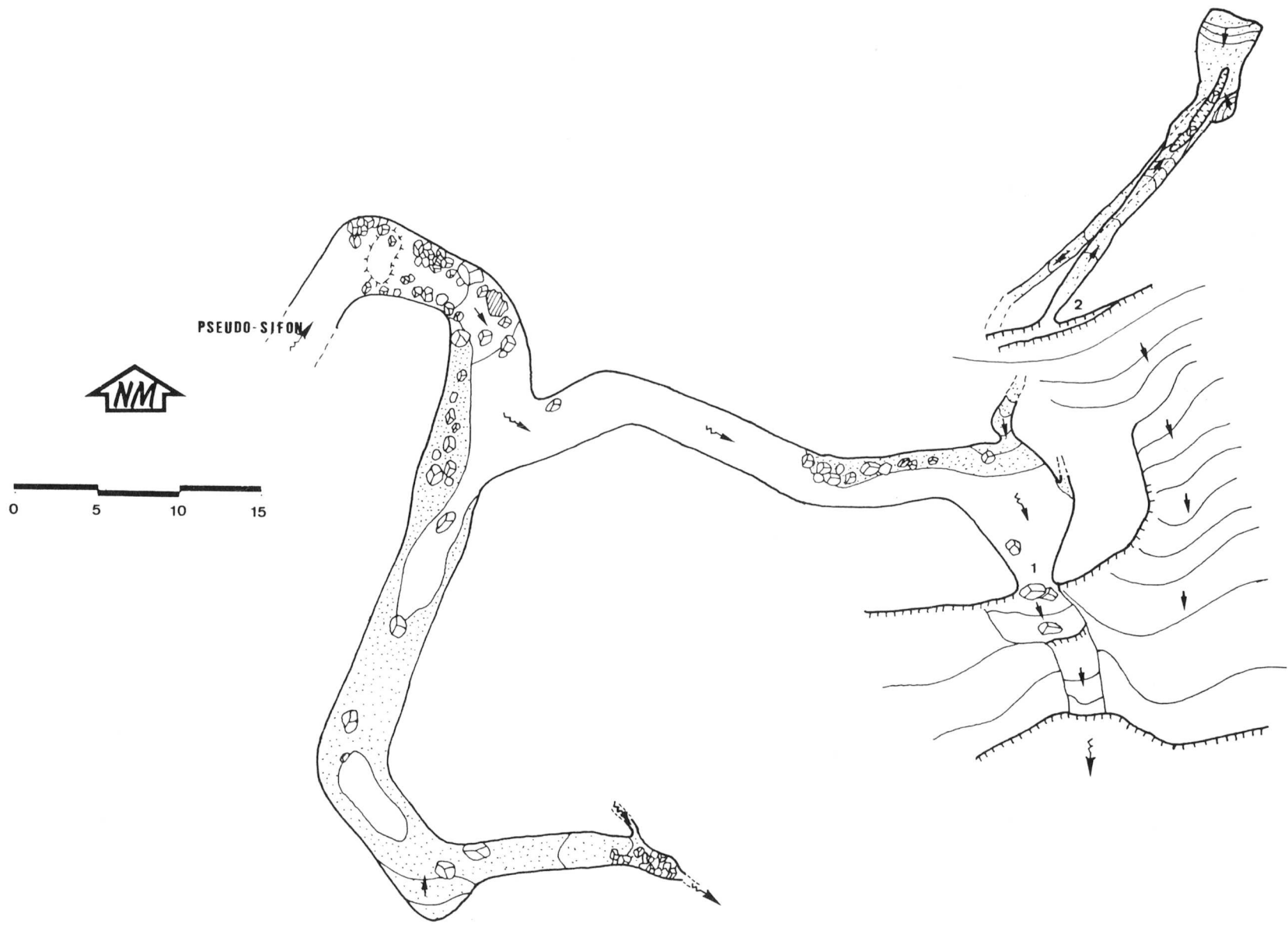
OSCA

① FUENBLANCA Y CUEVA DE LA FAJA ②

PARQUE NACIONAL DE ORDESA Y MONTE PERDIDO - AÑISCLO - FANLO

SIE - SEII - TALPA - 92

ACTIVITATS SIE-ERE 1991 A L'ILLA DE SANTA CRUZ (GALPAGOS, EQUADOR): EL TUNEL II DE GALLARDO

Per Jordi Lloret i Prieto

RESUMEN

Descripción, situación, generalidades y topografía de la cueva "Túnel II de Gallardo". Caverna volcánica de 1.040 m de recorrido y 28 de profundidad, constituida por un tubo simple de moderadas dimensiones. Explorada por SIE i ERE en 1991.

Situada en la isla de Santa Cruz, archipiélago de Las Galápagos, Ecuador; cerca de Bellavista y a siete Km de Puerto Ayora. Su trazado discurre próximo y casi paralelo al de la "Cueva de Gallardo" (o "de Bellavista"), en la que otro interclub barcelonés (GES i ERE) había conseguido 2.250 m de recorrido en 1975.

INTRODUCCIÓ

El juliol de 1991, l'autor, junt amb MONTSERRAT UBACH i TARRES (ERE del Centre Excursionista de Catalunya), durant una estada a l'Equador, vam dedicar alguns dies a recórrer els camps de lava i ascendir a volcans a cinc illes de l'arxipèlag de Galápagos. A la de Santa Cruz vam visitar quatre coves, totes volcàniques: Gallardo (o Bellavista), segon recorregut subterrani de l'arxipèlag i a la qual ens referirem mes endavant amb major detall; Los Piratas, prop de Santa Rosa, amb 1.200 m de recorregut; un petit tub prop del cràter Cerro Cabuya; i el Túnel II de Gallardo, cavitat inèdita que és l'objecte principal d'aquest article (3)(5)(13).

DADES GENERALS

No ens estendrem massa amb la descripció general d'aquest arxipèlag, perquè ja ha estat difosa en

anteriors publicacions espeleològiques catalanes de fàcil accés (9) (12), i es pot profunditzar en llibres especialitzats (6 i d'altres), així com guies turístiques, revistes de viatges, etc.

Història

Les Galápagos van ésser descobertes oficialment el 1535, per l'espanyol Fray Tomás de Berlanga, tot i que la llegenda parla d'una expedició prèvia de l'inca Tupac-Yupanqui, entre 1485 i 1488. Durant els segles posteriors, van ser refugi de vaixells pirates, corsaris anglesos i baleners; penal equatorià i font de fracassos empresarials, tiranies locals, morts misterioses i tota mena d'històries enigmàtiques i desgraciades. Aquestes tèrboles vicissituds arriben fins a èpoques molt recents, com la del batalló d'infants de marina equatorians que, el 1979, va estar a punt de desaparèixer per manca d'aigua i errades logístiques durant un exercici tàctic a l'illa Isabela.

Algunes dates importants: El 1832, l'Equador pren possessió oficial de l'arxipèlag. Tres anys després és visitat per Charles Darwin en el decurs del seu viatge naturalista a bord del "Beagle" i es considera que la seva estada en aquest notable conjunt d'ecosistemes insulars va ser fonamental per establir la seva teoria de l'evolució de les espècies per selecció natural. El 1959 es va crear la "Fundación Charles Darwin para las Islas Galápagos". El 1968 començà l'administració com a Parc Nacional i, per finalitzar, el 1979 va ser designat per la UNESCO "Patrimoni Natural de la Humanitat".

L'entorn geogràfic

Galápagos consta de 5 illes grans (Isabela, Fernandina, Santiago, Santa Cruz i San Cristobal), 8 menors, 42 illots i 26 rocs, tots de materials volcànics, amb una superfície total de 8.010 Km². Està travessat per la línia de l'Equador, entre els paral.lels 1° 40' N i 1° 36' S i a poc menys de 1.000 Km de la costa occidental equatoriana, a l'oceà Pacífic.

Alguns traços paisatgístics interessants: Nombrosos volcans (el més elevat el Cerro Azul, a Isabela, amb 1.689 m d'alçada) amb calderes que arriben als 4 i 9 Km de diàmetre; més de 2.000 cràters, alguns d'ells amb llacs en el seu interior; cons adventicis sobre fisures radials; solfatares i deserts de laves basàltiques efusives. A les costes, estretes platges de lava, coral o sorra de closques; cràters submergits i abruptes penya-segats encara poc meteoritzats.

Malgrat la seva posició netament tropical el clima d'aquestes illes és molt interessant: El seu caire marítim i, especialment, el corrent fred de Humboldt que banya les seves costes, fan que es gaudeixi d'unes temperatures ideals: entre 18 i 20° C al període juny - desembre. I de 24 a 28 del gener al maig.

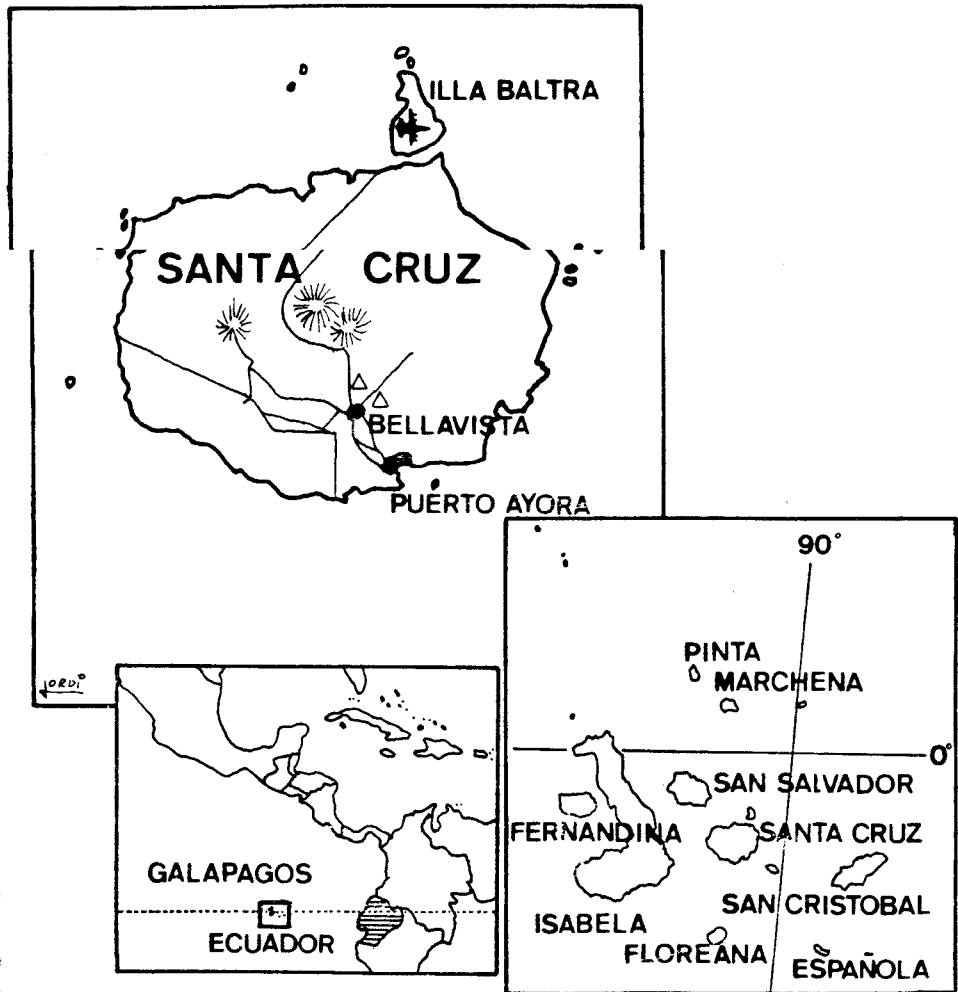
L'aridesa per manca d'aigua és extrema i ha estat un dels factors pels quals arxipèlag està encara molt poc poblat: 6.119 habitants segons el cens de 1982, que es concentren en una desena de pobles i petites viles o "Puertos" a només 4 illes, essent la resta deshabitades.

Finalment, cal remarcar la importància de la fauna d'aquestes illes. Tot i la caça massiva de certes espècies comestibles, realitzada segles enrera pels

tripulants dels vaixells per proveir-se de carn fresca durant les llargues navegacions a vela, encara abunden animals de gran interès científic, molts d'ells endèmics: Iguanes de terra i de mar, tortugues marines ("galápagos"), llops marins, delfins i una gran varietat d'aus (6)(13).

ESPELEÒLEGS ESPANYOLS A LES GALAPAGOS

El 1975 una expedició interclub catalana (GES del CMB, ERE del CEC i individuals) va treballar a les illes Santa Cruz, Floreana i Isabela, obtenint alguns èxits importants, com l'ampliació del recorregut de la Cueva de Gallardo, dels 669 m explorats per l'equip hongarès de Dénes Balázs el 1970, fins als 2 Km 250 m (8)(9)(10)(12), o 2 Km 150 m segons topografia de 1982 dels francesos del SSPPO (citat per 1 i 2)(4).

La SIE de Tarragona realitza activitats el 1987 i 1989, en la que podria ser primera visita espeleològica al Túnel II de Gallardo. Va ser precisament un dels seus components, l'amic Josep Estivill, qui ens va comunicar l'existència i interès d'aquesta cavitat poc coneguda (4).

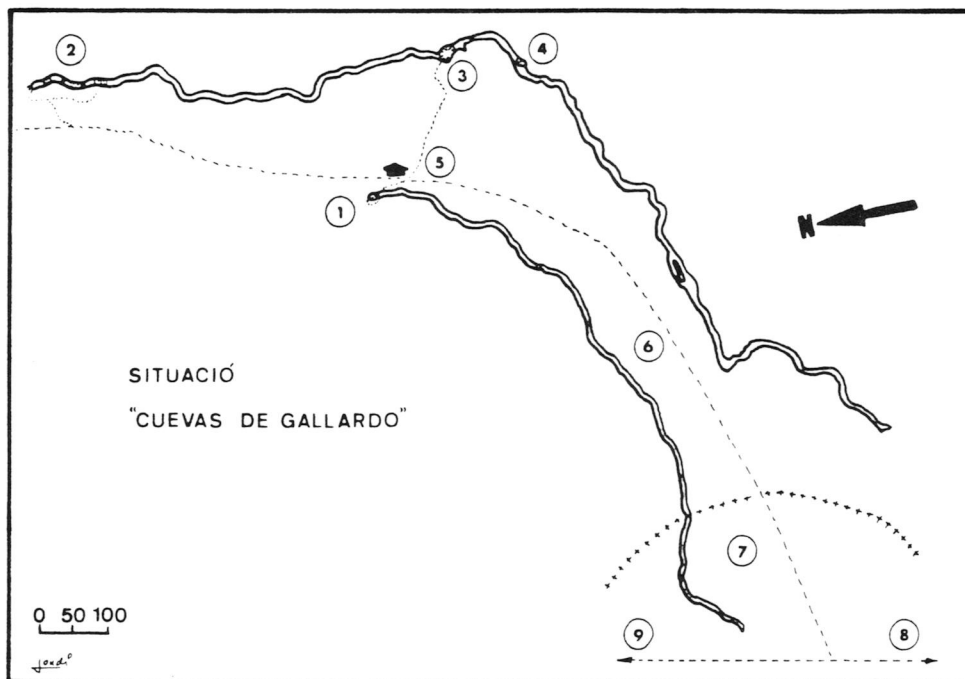
Col·legues canaris del "Museo de Ciencias Naturales del Cabildo de Tenerife" (TFMC) realitzen tres campanyes entomològiques el 1990, 1991 i 1992 (2). Fan deu topografies, entre les quals cal destacar: Cueva del Cascajo (màxim recorregut i profunditat de Galápagos, amb 3.010 i -112 m respectivament), Cueva de Kastdalen (1.500 m) i Túnel de los Piratas (1.200m).

Com a complement d'aquesta tasca d'exploració i estudi bioespeleològic, els tinerfenys publiquen a finals de 1992 el "Catálogo Espeleológico de las Islas Galápagos" (2) amb 67 cavitats (46 tubs de lava, 6 avencs volcànics i 15 esquerdes distribuïdes a 8 de les illes de l'arxipèlag), amb la recopilació tant dels seus treballs com dels d'anteriors espeleòlegs i naturalistes.

Entre aquestes coves no apareix el Túnel II de Gallardo. És possible que els autors l'haguessin sentit anomenar com a "Cueva II de Bellavista" i el confonguessin com un sinònim del sector Sud de la Cueva de Gallardo.

Principals recorreguts subterranis de Galápagos (Segons HERNÁNDEZ et al 1992, modificat)(2).
Tots a l'illa de Santa Cruz:

Cavitat	Situació	Recorregut	Topografia
Cueva del Cascajo	Bellavista	3.010m	TFMC 90-91
Cueva de Gallardo	Bellavista	2.250m	GES CMB 75
Cueva de Kastdalen	Bellavista	1.500m.	TFMC 91
Túnel de los Piratas	Santa Rosa	1.200m	TFMC 92
Túnel II de Gallardo	Bellavista	1.040m.	SIE-ERE 91
Cueva de Cerro Banderas	Cerro Banderas	1.000m. aprox.	No topo.

1 : Jameo d'entrada de Gallardo II.
 2 : Jameos A, B, C i D de Gallardo.

3 : Jameo E.
 4 : Jameo F.

5 : Accés a les instal·lacions turístiques de Gallardo.

6 : Camí de Bellavista.

7 : Nucli urbà de Bellavista.

8 : Carretera a Puerto Ayora.

9 : Carretera a l'estret, illa de Baltra i aeroport.

EL TÚNEL DE GALLARDO

Des de Puerto Ayora, per la pista sense asfaltar que porta cap al nord fins a l'altre extrem de l'illa de Santa Cruz (en direcció a l'estret que la separa de la propera illa Baltra, on es troba l'aeroport), als 7 Km s'arriba al poblet de Bellavista. D'ací, només 700 m de pista cap a l'est ens porten davant del "chiringuito" on s'inicien els jardins que voregen la propietat privada on s'obre la cavitat, amb un paisatge bonic d'arbres fruiters i decorativa vegetació tropical. Es pot fer visita turística, encara que la cova no ha estat espatllada amb pràcticament cap tipus d'obra d'habilitació. Parlant amb el Sr. Gallardo o, si és absent, amb la seva família resident a Puerto Ayora, s'autoritza la visita lliure espeleològica, molt recomanable per la bellesa i fotogènia de tot el tub de lava.

Els exploradors catalans van batejar els sis "jameos" de que consta amb lletres consecutives, de la A a la F en sentit laves avall, és a dir, N - SW. El jameo E, el més gran, està situat a 190 m de camí del "chiringuito" (160 en línia recta al S55E) i constitueix l'entrada habitual al sistema. Cap al nord, 669 m laves amunt (aquest era l'únic tram conegut fins al 1975) i s'arriba al sector inicial del túnel, amb els jameos D, C, Bi A, des d'on es pot sortir a l'exterior i tornar per un caminet. De nou al jameo E, un llarg tub cap al SW, només interromput pel jameo F, porta al final de la cova, a 53 m de fondària. Les dimensions d'algunes seccions de galeria són espectaculars, amb amplades de l'ordre de 12 fins a 18 m, i alçades de la volta que superen els 7 i 9 m (8).

Recorregut total : 2.250 m segons topo GES del CMB 1975.

Nota sobre la toponímia: El 1970 aquesta cavitat havia estat batejada pels hongaresos com a "Cueva de Bellavista". D'acord amb els científics de l'estació Charles Darwin, els catalans del 1975 li varen donar oficialment el nom amb què era coneguda aleshores per tothom a Galápagos "Cueva de Gallardo" (8). Durant la nostra estada, s'ha tornat a popularitzar la denominació "Túneles (o Cueva) de Bellavista". A més, diverses publicacions científiques (2)(11), parlen del "Túnel (o Cueva) II de Bellavista" referint-se al sector laves avall d'aquesta mateixa cavitat, seguint la tònica de considerar com a coves diferenciades els distints trams subterranis entre jameos.

Convé no confondre aquesta denominació amb la del proper "Túnel II de Gallardo", nom donat per nosaltres d'acord amb el Sr. Gallardo per tractar-se d'una cavitat encara poc coneguda i sense batejar.

EL TÚNEL II DE GALLARDO

SITUACIÓ

La boca del seu únic jameo es troba en un camp, davant del "chiringuito" citat, a 70 m de camí (60 en línia recta al N15W) just a la banda contrària de la pista (esquerra, venint de Bellavista). És a dir, a 220 m en direcció NW-SE del jameo E de la Cueva de Gallardo, o 260 de camí.

HISTÒRIA

La referència més antiga que hem trobat podria ser la dels bioespeleòlegs que van recollir fauna el 1985 (11) i que parlen d'una certa "Cueva de Bellavista nº 2", tot i que pensem que poden referir-se, igual que els companys canaris, al sector sud del Túnel de Gallardo. Explorada pel SIE-Tarragona el 1989 (4).

Nosaltres la vam topografiar el 13 de juliol de 91, amb 1.040 m de recorregut real (1.035 d'única galeria + 5 d'un curt subtúnel) i 28 m de desnivell boca - fons (GR 5).

Pot semblar estrany que els catalans expedicionaris del 75 no es fixessin en aquesta cova, tan propera a la de Gallardo i amb un recorregut, si bé no massa llarg, no gens menyspreable tractant-se d'un tub volcànic. L'explicació és molt clara : Avui, l'aproximació és senzilla, amb camins, conreus i jardins tropicals, però 18 anys abans la cosa sembla bastant diferent: "A pesar de las espectaculares dimensiones del jameo D, la cueva es de difícil localización, debido a la selva que se desarrolla en la zona; para ponerlo de manifiesto basta citar el hecho de que, a pesar de ir acompañados por un experto conocedor del terreno, tardamos dos días en localizar la gran boca" (8).

DESCRIPCIÓ :

Terreny : Basalts olivínics, com la propera cova de Gallardo (8).

Un sol i petit jameo d'entrada, d'on neix una única galeria que, sense cap dificultat tècnica i en sentit laves avall, baixa cap al final. Orientació general N60E - S60W, relativament paral·lela al proper sector SW de la cova de Gallardo (jameo E - final laves avall). De tota manera, no sembla possible que es puguin connectar ambdues cavitats: en el punt de màxima proximitat hi ha més de 120 m de separació en línia recta.

Té algun pas baix (1 m), especialment a la part final, i uns quants d'alts que assoleixen prop dels 10 m. És una cavitat "estreta", amb amplades mínimes d'1,5 m i màximes de 6 m. En resum, cova d'exploració

molt fàcil i ràpida que es pot combinar en una mateixa jornada amb la veïna Gallardo.

Observacions morfològiques

Es tracta d'una típica "Cavitat singenètica reogenètica subterrània", segons la terminologia catalana habitual (7); és a dir, un clàssic "Lava Tube", túnel de formació contemporània a la solidificació del riu de magma que l'envolta, generat pel buidat del conducte per desplaçament de lava líquida entre masses de lava solidificada. Molt a la vora de l'entrada trobem dues coses interessants :

Primer, una petita subgaleria al terra d'uns 5 m de llarg, 0,8 d'alt i 1 d'ample, formada dins d'una escorça convexa, un semicilindre horitzontal de parets amb escassos centímetres de gruix. Deu tractar-se d'una "Cavitat singenètica pneumatogenètica cutània" (7), o sigui, un conducte format pel desplaçament de gasos (i no de lava) durant l'última fase d'escorrentia d'una segona avinguda de lava dins del túnel reogenètic principal (Secció 5).

Superposicions morfològiques d'aquesta mena ja havien estat detectades pel GES - ERE el 1975 en altres cavitats de l'arxipèlag (10).

El segon fenomen és la bipartició vertical del túnel en dues galeries superposades en sentit laves avall. La superior queda penjada a uns 6 m d'alçada i ens va ser impossible accedir-hi (Secció 6).

Materials clàstics : Alguns caos de blocs i fragments aïllats caiguts del sostre, que semblen correspondre a desprendiments de parts inestables de la volta produïdes després de la formació del tub

(ja que no estan pas soldats amb el terra) aprofitant la pseudo-estratificació dels basalts.

Estafilits : De petita mida, presents a diferents sectors.

Dipòsits minerals d'origen exogen: Estalactites, colades, anemolites parietals i pavimentaris relativament abundants a molts llocs. Textura calcària, relacionada amb la cobertura edàfica exterior.

També notable presència de fines i llargues arrels dels arbres de la propera superfície.

Sediments : Tot el terç final de la cova (des de la Secció 28) apareix amb el terra ocupat per sediments fins, aparentment fluvials i alòctons, amb esquerdes de dessecació, acumulacions de terrasses laterals a les convexitats dels meandres de lava i nivells d'inundació a les parets. Aquests testimonis de circulació d'aigües perennes, amb episodis de deposició i reexcavació de sediments, també s'aprecien a la veïna Gallardo. Precisament, és l'acumulació d'aquests materials en un tram de menors dimensions laves avall la que curulla la galeria i finalitza l'exploració.

Més de mitja cavitat, cap al final, presenta el terra ocupat per milers de petites closques de mol·luscs estilommatòfors, possiblement introduïts per les aigües que esporàdicament circulen per la galeria.

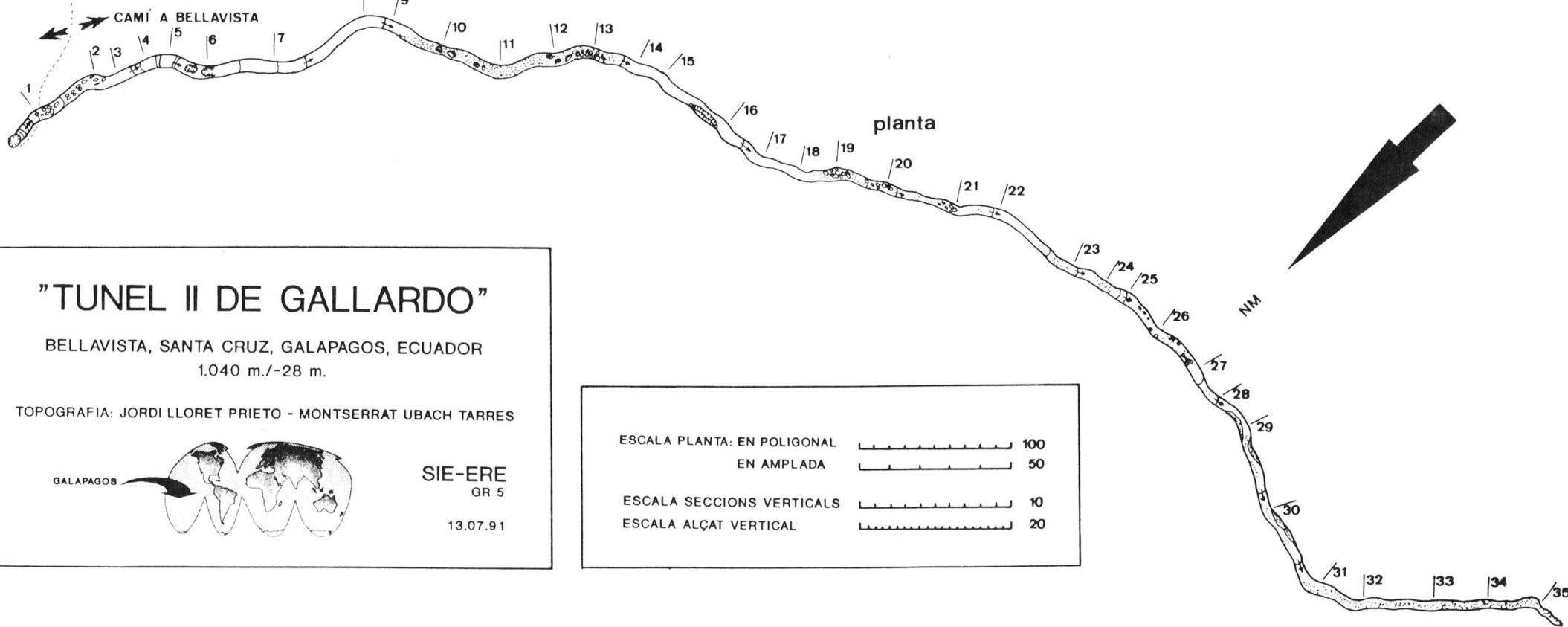
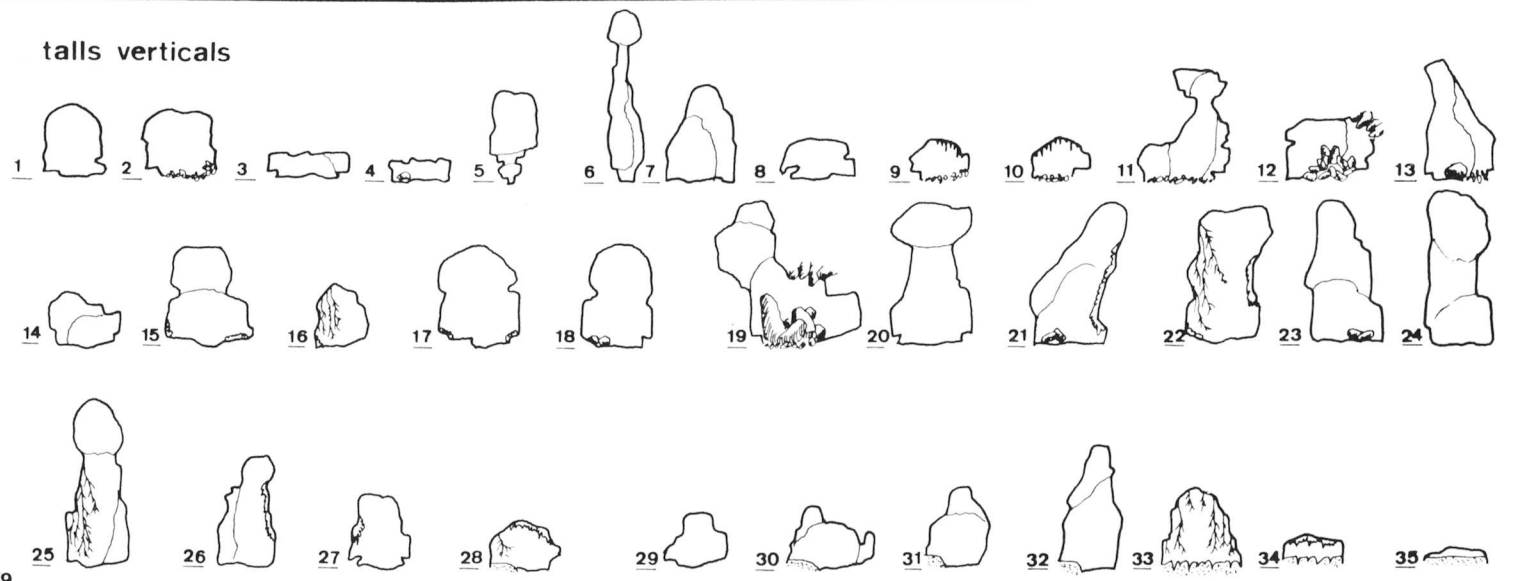
Nota: La topografia de la "Cueva de Gallardo" que apareix en el mapa annex "Situació Coves de Gallardo", és la del GES de 1975, reduïda, estreta de Speleon 23 (8).

BIBLIOGRAFIA

- (01) COURBON, P. CHABERT, C. 1986- *Atlas des grandes cavités mondiales*. Ed. UIS - FFS (La Garde, France), 255 pp.
- (02) HERNÁNDEZ PACHECO, J, IZQUIERDO ZAMORA, I; OROMÍ MASOLIVER, P. 1992- *Catálogo Espeleológico de las Islas Galápagos*. Result. Cient. Proyecto Galáp. TFMC (Santa Cruz de Tenerife, Canarias), 2:69-182.
- (03) LLORET i PRIETO, J 1991- *Vulcano-espeleología tropical*. Circ. C.E. Aliga (Barcelona), 308:10-11.
- (04) LLORET i PRIETO, J. 1992- *Espeleólogos españoles en el mundo. 2ª Parte: 1981-1989*. "Bol. del Mus. Andaluz de Espel." (Granada), 6:19-33.
- (05) LLORET i PRIETO, J.. 1993- *"Vulcano-espeleología tropical i altres activitats a Hawaii, Galápagos i Equador continental (1991)*. "Vèrtex" (Barcelona), en premsa.
- (06) MALDONADO, V. 1989- *Galápagos. Patrimonio natural de la Humanidad*, Ed. Edibosco (Cuenca, Ecuador), 64 pp.
- (07) MONTURIOL POUS, J. 1973- *Sobre la tipología vulcano-espeleogenética*. Comunicacions III Simp. Espel. (Mataró, Barcelona), 268-273.
- (08) MONTURIOL POUS, J; DE MIER, J; . 1977- *Contribución al conocimiento vulcano-espeleológico de la isla de Santa Cruz (Galápagos, Ecuador)*. "Speleon" (Barcelona), 23:75-91.
- (09) MONTURIOL POUS, J; ESCOLÀ BOADA, O.. 1975- *Contribución al conocimiento vulcano-espeleológico de la isla Florena (Galápagos, Ecuado)*. "Speleon" (Barcelona), Monografía I:57-67.
- (10) MONTURIOL POUS, J.; ESCOLÀ BOADA, O.. 1978- *Contribución al conocimiento vulcano-espeleológico de la isla Isabela (Galápagos, Ecuador)*. "Speleon" (Barcelona), 24:101-110.
- (11) PECK, S.B.; KULALOVA-PECK, J., 1986- *Preliminary Summary of the subterranean fauna of the Galapagos Islands, Ecuador. Part I. Introduction and non-insect invertebrates*. Comunic. 9è Congrès Internat. Espeleol. (Barcelona), II:164-166.
- (12) RIBERA ALMERJE, C; ROMERO RECTORET, D. 1976- *Expedició vulcano-espeleològica Galápagos 77 "Espeleòleg"* (Barcelona), 24:245-264.
- (13) UBACH I TARRÉS.,M.. 1992- *"Las especies introducidas en las islas Galápagos amenazan su fauna y flora autóctonas"*. "Mundo Científico" (Barcelona), 130:1.056-1.059.

talls verticals

"TUNEL II DE GALLARDO"

BELLAVISTA, SANTA CRUZ, GALAPAGOS, ECUADOR
1.040 m./-28 m.

TOPOGRAFIA: JORDI LLORET PRIETO - MONTSERRAT UBACH TARRES

SIE-ERE
GR 5

13.07.91

ESCALA PLANTA: EN POLIGONAL		100
EN AMPLADA		50
ESCALA SECCIONS VERTICALS		10
ESCALA ALÇAT VERTICAL		20

CERRADAS

Per SIE

ANTECEDENTS:

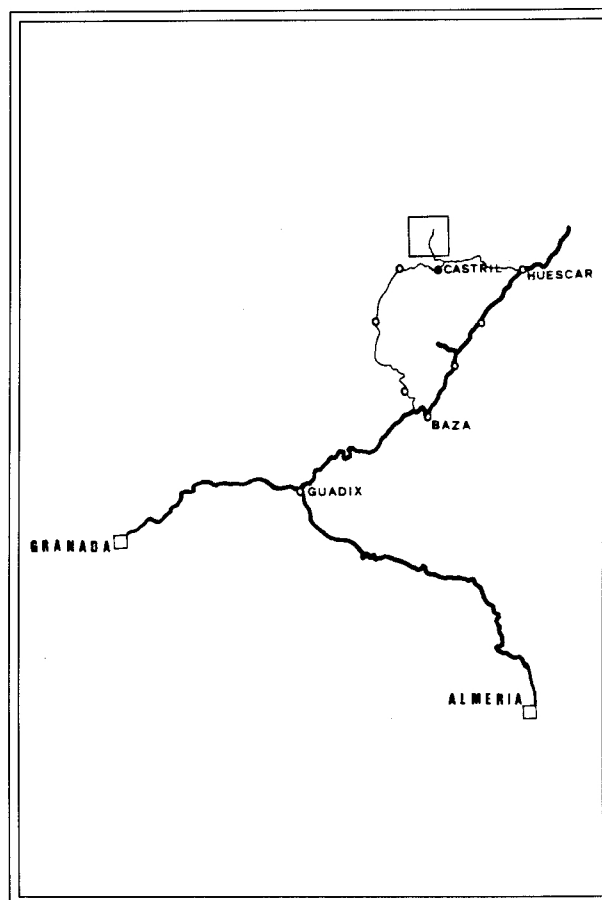
Mercès a les dades aportades pel nostre company Josep Saiz, recollides durant la seva estada a les valls de Cazorla, ens vàrem aventurar a efectuar la seva exploració en el curt termini de la Setmana Santa de 1991 (28/03,01/04). Les gorjes aquí anomenades Cerradas o "Cerrás", estan situades dins de la profunda vall del riu Castril.

SITUACIÓ:

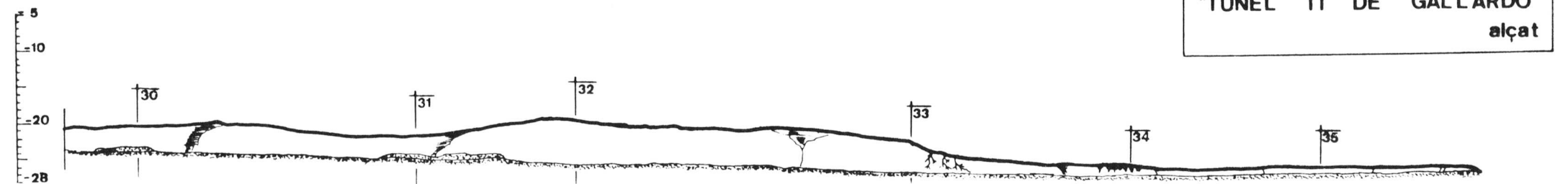
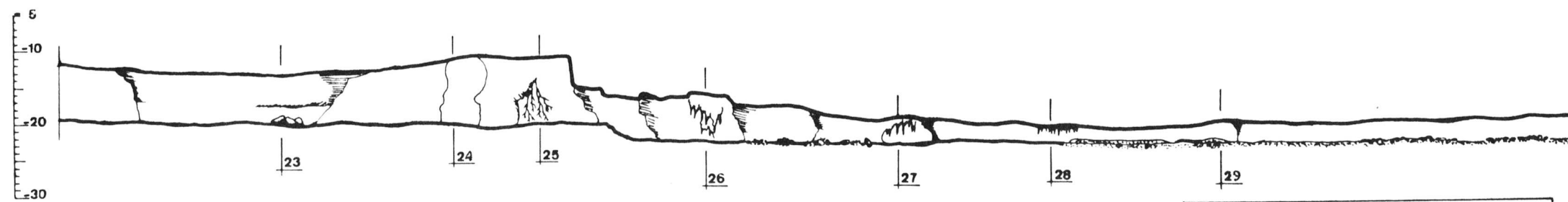
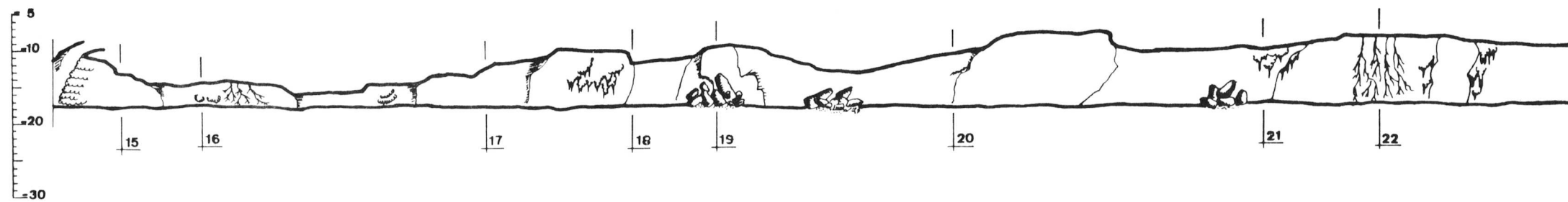
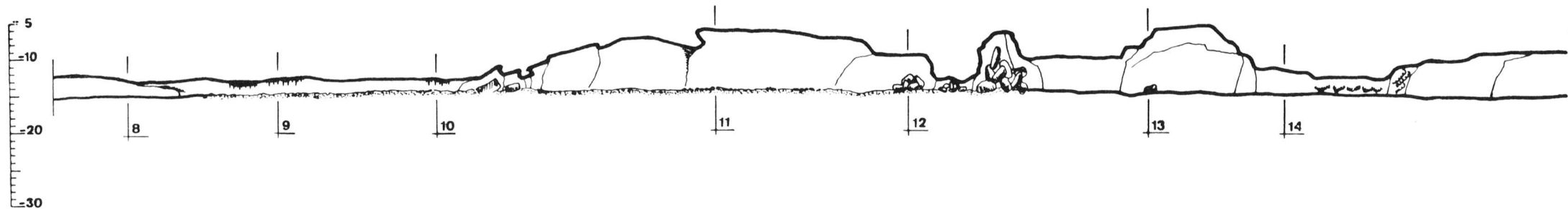
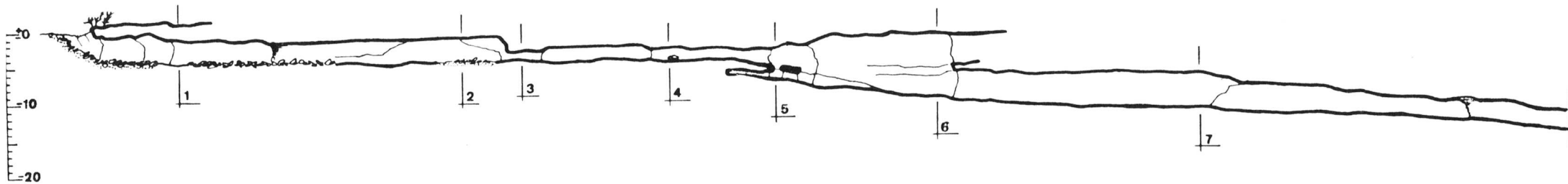
Cal constatar que tot i la seva latitud (sud de la península) es tracta d'una de les zones de màxima pluviositat, amb altituds que oscil·len entre els 1000 i els 2000m d'alçada. Per tant, no resulta sorprenent el cabal del riu i afluents del Castril. Aquesta vall enclavada al sud de la serralada de Cazorla, suposa el primer obstacle d'importància en penetrar en l'abrupta orografia de les terres granadines.

ACCÉS:

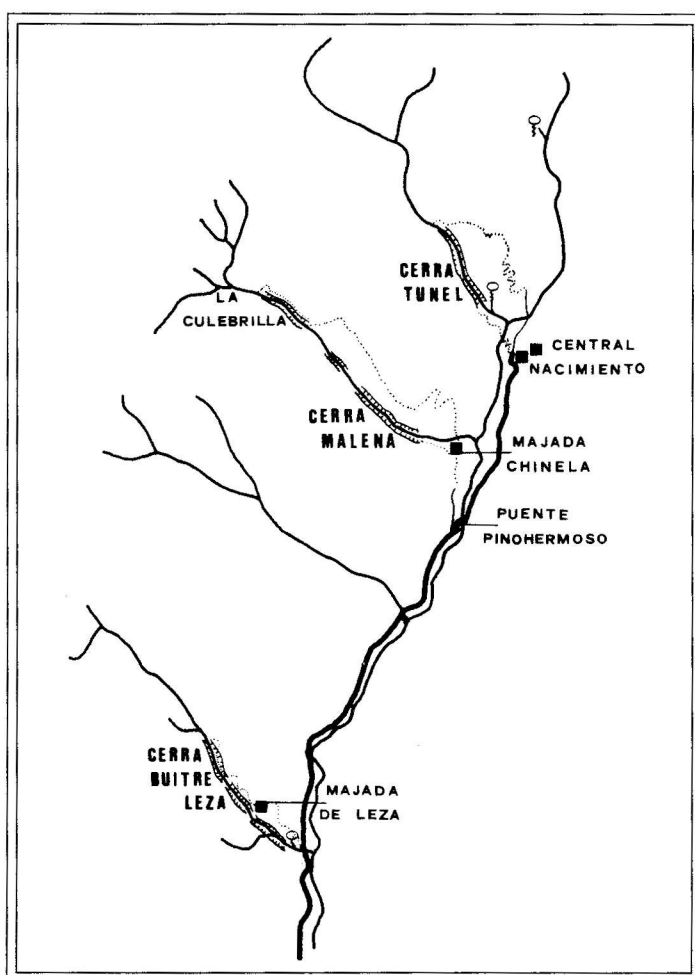
Un cop passat el poble de Huescar, i un parell de quilòmetres abans d'arribar al petit poble de Castril de las Peñas, trobem una bencinera a mà esquerra, passada aquesta i en el primer revolt de l'esquerra, prendrem un trencall que s'inicia a la dreta i que als pocs metres queda reduït a una pista de terra prou transitable. Transcorreguts uns 6 quilòmetres, aquesta pista acaba en el naixement del riu Castril, on deixarem el cotxe per accedir a la Cerrada del Tunel, a la part més alta de la vall.

Plànol de situació i accés

"TUNEL II DE GALLARDO"
alçat

cular, conegut com el Gollino. Es tracta d'un estret passadís que discorre entre dues lloses molt altes. Una mica més avall i penjada a uns 156 m d'alçada, es pot veure la Cova del Poyo Sabillar, punt on la gorja s'estreny encara més per iniciar el seu descens directe fins al Castril, mitjançant 4 pous de 15, 19, 15 i 27m. Trombem aigua en circulació només en el primer dels pous de 15 m.

Material Precís: Una corda de 60 m.

Temps aproximació: Una hora.

Temps aproximat descens: Dues hores

Època recomanada: Primavera o tardor

CERRADA DE LA MAGDALENA O "MALENA"

CERRADA DEL TUNEL

APROXIMACIÓ:

Des de la central del "nacimiento", observem amb claredat a l'altre vessant del riu, la sortida amb forma de tunel que té aquesta cerrada; pel tancament i l'estretor de les seves parets.

Sortint de la central, un camí prou ample baixa cap al llit del riu, que creuem, per remuntar per la pedrera i canal (a la dreta de la "Cerrá"), per on serpenteja un desdibuixat camí que ens situarà als plans de la collada de la Veleta. Aquí retrobarem el camí per iniciar el descens per la vessant contrària, fins a un petit toll d'aigua conegut amb el nom de "La fuente de los perros". Punt on iniciarem el descens pel barranc.

DESCRIPCIÓ:

Baixem un tram de riu horitzontal i totalment sec fins a un lloc on el barranc s'estreny notablement, anomenat "la Peguera del tio Par". A continuació, el barranc inicia un descens vertiginós amb un seguit de petits pous i ressalts fins a un paratge força especta-

APROXIMACIÓ:

Baixem per la vall des de la central del "Nacimiento", just fins que creuem el pont de Pinohermoso, punt on seguim per la pista del "cortijo de l'americà" o "chinela".

Deixem el cotxe a la tanca que ens barra el pas, per continuar a peu fins al "cortijo". En arribar a les cases ja podem apreciar la porta Malena, punt de sortida de la gorja. Des d'aquí, creuem el curs d'aigua tot aprofitant l'improvisat pont que suposa una canonada, a continuació comencem l'ascens per una pedrera coneguda com el Gollino las Margaritas, situada en el vessant dret de la Porta Malena. L'ascensió es fa extenuant, ja que el terreny és molt sec i l'ascensió fins al Tranco Mateo, coll que dóna accés a la vall, té un desnivell de més de 700 m. En aquest punt iniciem, sense cap camí i sempre buscant la capçalera de la vall, l'arribat descens pels forts pendents de la vall del Malena.

Un cop arribem al llit del riu, podem optar per iniciar el descens del tram inferior de la gorja, o bé, seguir remuntant durant 20 minuts més per així poder accedir al gorg anomenat de la Culebrilla.

DESCRIPCIÓ:

El riu Malena capta les seves aigües dels cims de la serra de la Cabrilla i és cap a la cota 1400 m que s'estreny notablement formant la gorja de la Culebrilla, encara de modestes dimensions. Es tracta d'un estret de 2 m d'ample i amb parets de 15 o 20 m d'alçada, amb superfícies molt polides i una petita circulació d'aigua que omple els abundants gorgs. L'única dificultat remarcable és un P 12,5 m, ja que la resta es poden salvar fàcilment entre blocs. Tot seguit, sortim a l'ample i sec llit del riu, pel qual per el que baixem durant 10 minuts fins a trobar un tram de gorja en què haurem d'instal·lar un P. 13 m. Passat aquest obstacle, el riu es fa més ample durant uns 10 minuts més, fins que arribem a la vertical; placa calcària excavada pel riu.

A partir d'aquest punt, el riu inicia un vertiginós descens dins una molt estreta i profunda gorja, amb parets totalment verticals de més d'un centenar de metres, i una amplada que oscil·la entre els 2 i 5 m.

La primera dificultat és un curt P. 8 m, seguit de petits ressals que ens transporten a un sector on predominen els caos de blocs, i que salvem mitjançant un P. 17 m, el qual allibera una bona cascada que ens acompanyarà fins a la sortida, en les dues verticals restants de 23 m i 17,5 m.

Aquest últim tram amb parets tan elevades és conegut a la vall com la Porta la Malena.

Per tornar, només cal desfer part del camí d'accés, el que va del Cortijo fins a la tanca on vàrem deixar els cotxes.

Material precís: 1 corda de 60 m.

Temps aproximació: 2 hores trenta minuts

Temps descens: Dues hores.

Època recomanda: Primavera o final tardor

BARRANCO DEL BUITRE, CERRADA DE LEZA.

APROXIMACIÓ:

A la part més baixa de la vall del Castril i a la mateixa vessant que les altres "cerradas" anteriors, un trencall de la pista que travessa la vall ens transporta al Cortijo de Leza. Des d'aquí podem optar per iniciar el descens a la Cerrada de Leza II o bé, remuntar per la mateixa tot aprofitant unes cordes disposades per aquest motiu. Remuntant el riu trobem dos estrets anomenats del Buitre i part superior del Leza.

DESCRIPCIÓ:

La gorja superior del Buitre és una successió de petits ressals regats per un petit curs d'aigua.

Un tram horitzontal d'uns 50 m dona accés a un segon gorg anomenat Leza 1, compost per dos pous de 16 i 11,5 m, el primer d'aquests força extraplomat.

De nou sortim als plans del Cortijo de Leza per on podem escapar, però això suposaria perdre'ns la part més interessant. A partir d'aquest punt, la verticalitat és fa més acusada i la gorja s'estreny molt, formant paratges de gran bellesa.

Un cop superats els petits pous d'entrada, el riu es desploma per uns pous de 24 m i 23 m ben regats per l'aigua.

En la base del pou de 23 m trobem la Fuente de Maguillo, des d'on iniciem l'ascens per la vessant dreta fins arribar al Cortijo.

Material precís: 1 Corda de 60 m

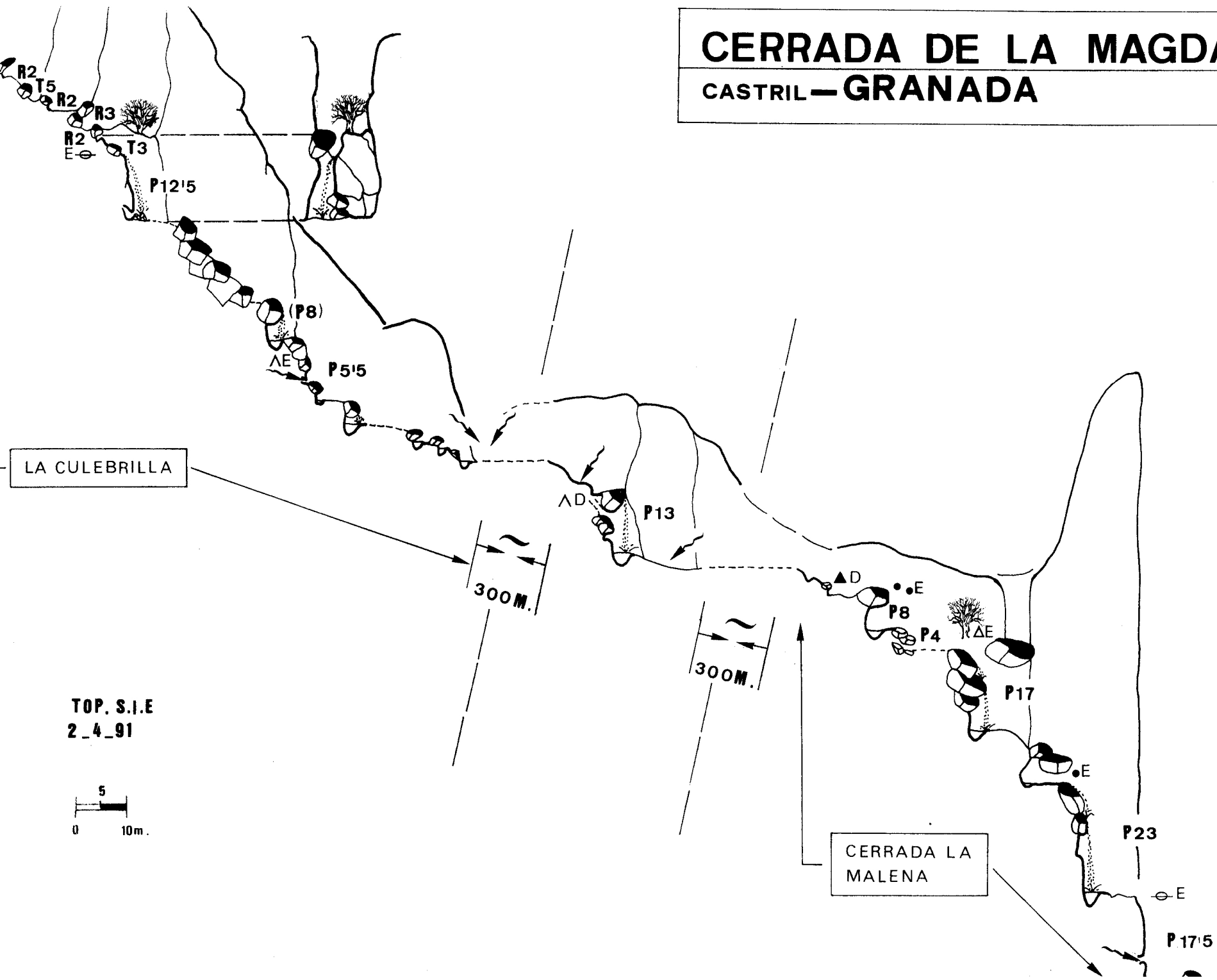
Temps aproximació: 10 minuts

Temps de descens: 2 hores

Època recomanada: Primavera- Final tardor.

CERRADA DE LA MAGDALENA

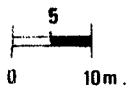
CASTRIL — GRANADA

LA CULEBRILLA

CERRADA LA MALENA

TOP. S.I.E
2_4_91

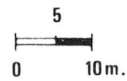
PEGUERA
DEL
TIO PARÍ

CERRADA del TUNEL
CASTRIL — GRANADA

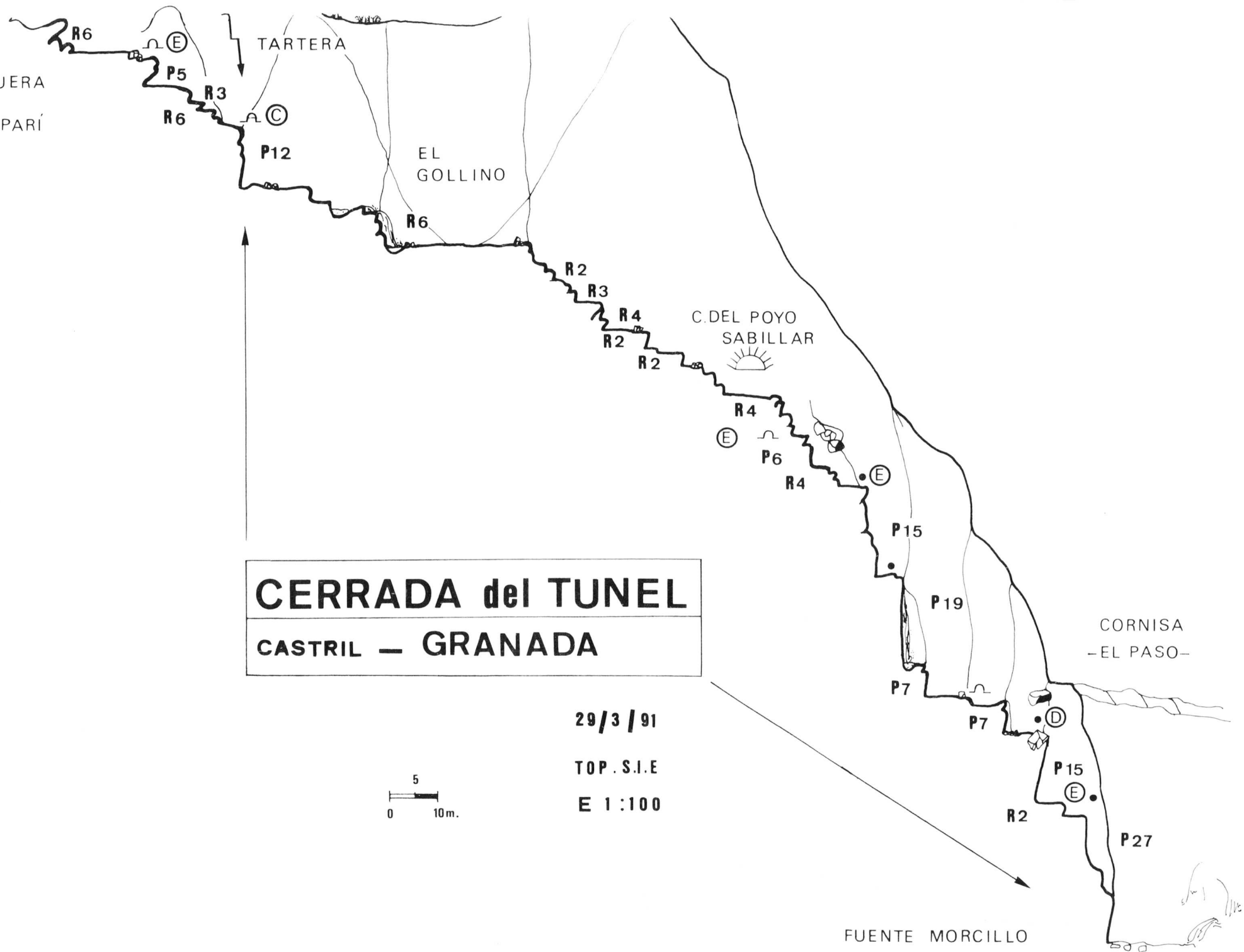
29/3/91

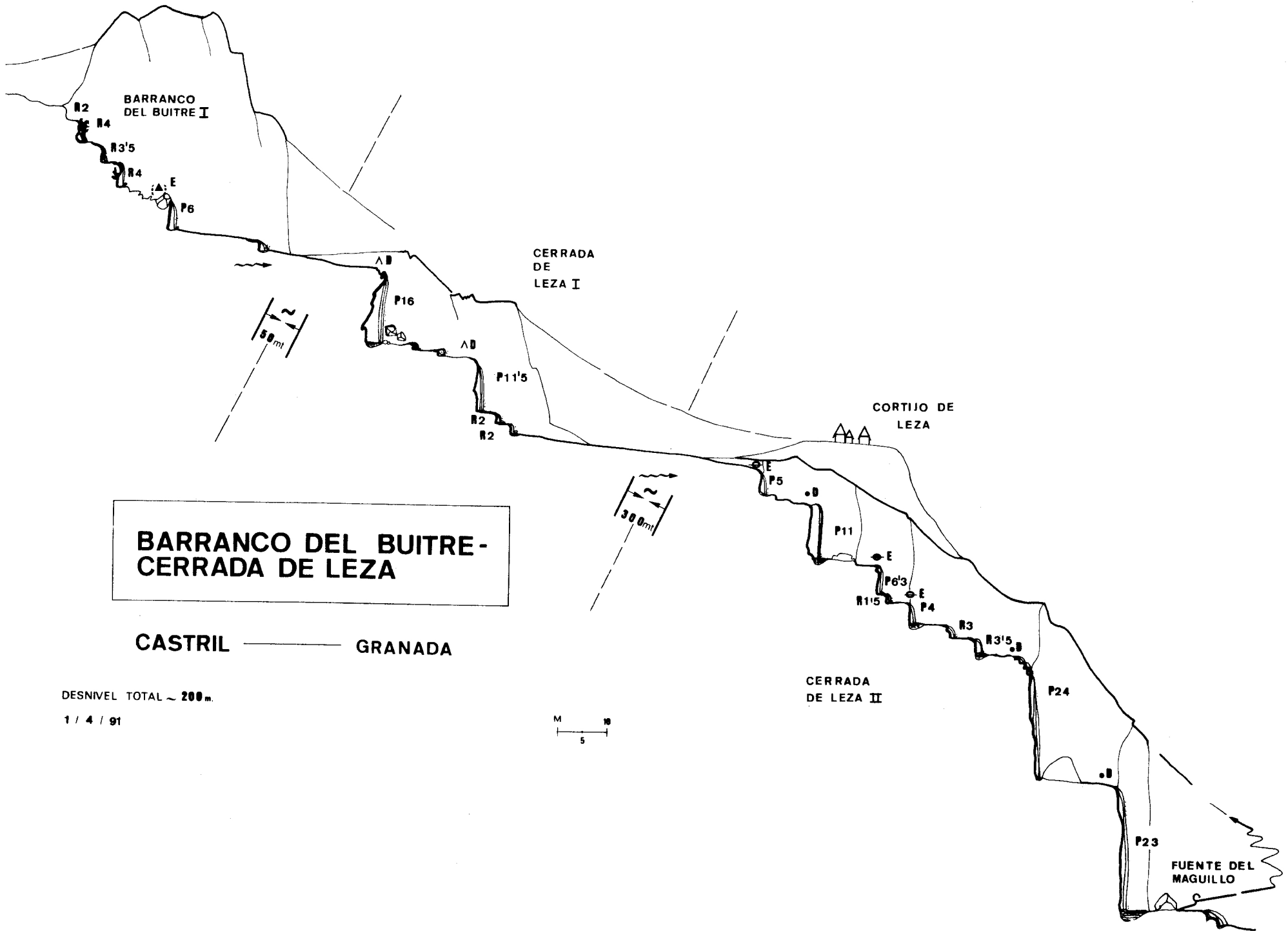
TOP. S.I.E

E 1:100

FUENTE MORCILLO

AIGÜETA DE ERISTE

Per Miquel Soro

SITUACIÓ:

L'Aigüeta d'Eriste té com a capçalera un dels massissos més importants del Pirineu, el Posets, i un munt d'estanys i glaceres, cosa que condiciona el seu gran i permanent cabal.

El descens integral de l'Aigüeta comença a la unió del torrent de Llardaneta i del Torrent dels Ibons i finalitza gairebé a la unió amb el riu Ésera, després d'uns mil metres de desnivell.

MATERIAL:

Variable, des de granits en el seu primer tram, passant per esquistos i calcàries.

RECORREGUT:

L'Aigüeta es compon de quatre trams:

El primer, des de la confluència dels dos torrents esmentats fins aproximadament La Pleta de Sallent.

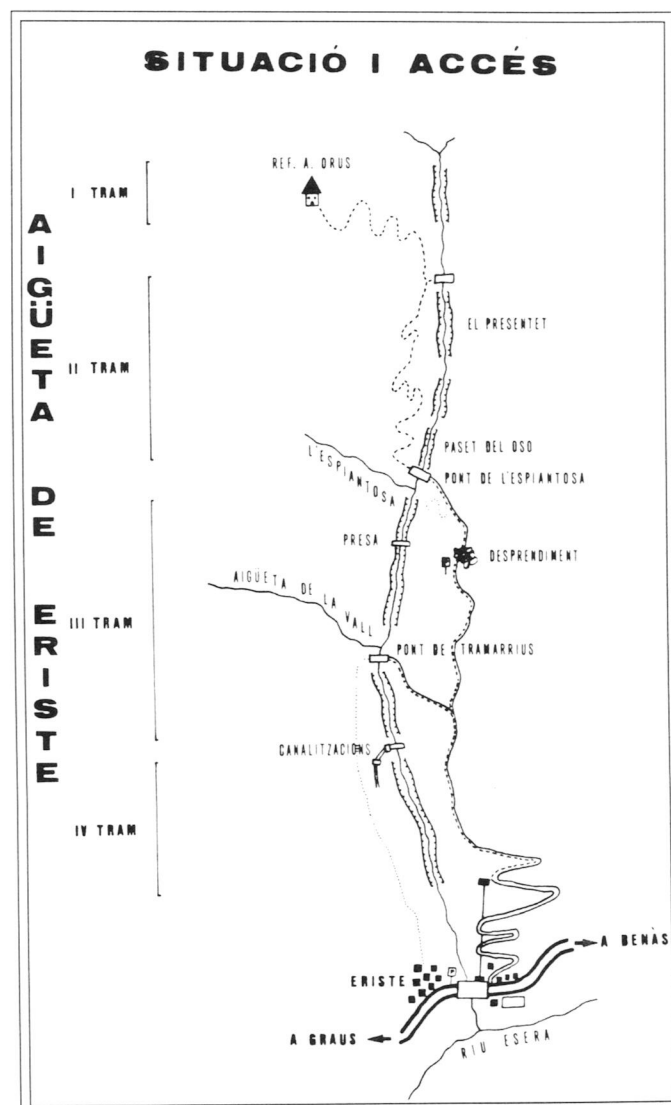
El segon, des del pont de La Pleta de les Riberetes fins al final de la pista que puja d'Eriste (pont de l'Espiantosa).

El tercer, des del pont de l'Espiantosa fins a les canalitzacions.

I el quart, de les canalitzacions fins al poble d'Eriste.

HORARI:

Per al descens integral, entre 7 i 10 hores, tenint en compte que entre tram i tram hi ha escapatòries.

DESCRIPCIÓ:

Aquesta és la descripció del tercer i quart trams, recorreguts i oberts el 5 de setembre de 1992. La descripció del primer i segon trams, és ja coneguda i està ressenyada àmpliament.

Tercer tram: tenim notícies de que la primera exploració la van dur a terme companys de Saragossa Pujant per la pista que va d'Eriste fins al pont de l'Espiontosa (camí del refugi Àngel Orús), trobem una esllavissada molt important (pas prohibit l'estiu de 1992), 5 minuts després d'aquesta esllavissada, i quan la pista s'acosta al riu, trobem un camí a mà esquerra (l'únic), que baixa fins a un prat i al riu. Els primers pous d'aquest descens els hem de fer per fora del cabal (passamans, sense instal·lar) en cas de molta aigua. Són passatges delicats i força espectaculars. Després d'uns petits caos, arribem a un petit embassament de color verd, que hem de "rapelar". Una molt bonica cascada de 10 m ens porta a un preciós passadís amb sorgències (tosqueta) i a una llarga i freda badina que s'ha format a causa de l'esllavissada. Al final del caos, trobem un curiós cotxe amb gruix d'un paper de fumar! La gorja es va obrint de mica en mica, però encara trobem

algunes cascades fàcils fins arribar a la confluència amb l'Aigüeta de la Vall i el pont de Tromarrius. Atenció a sota el pont amb un temptador tobogan, ja que té un important remolí.

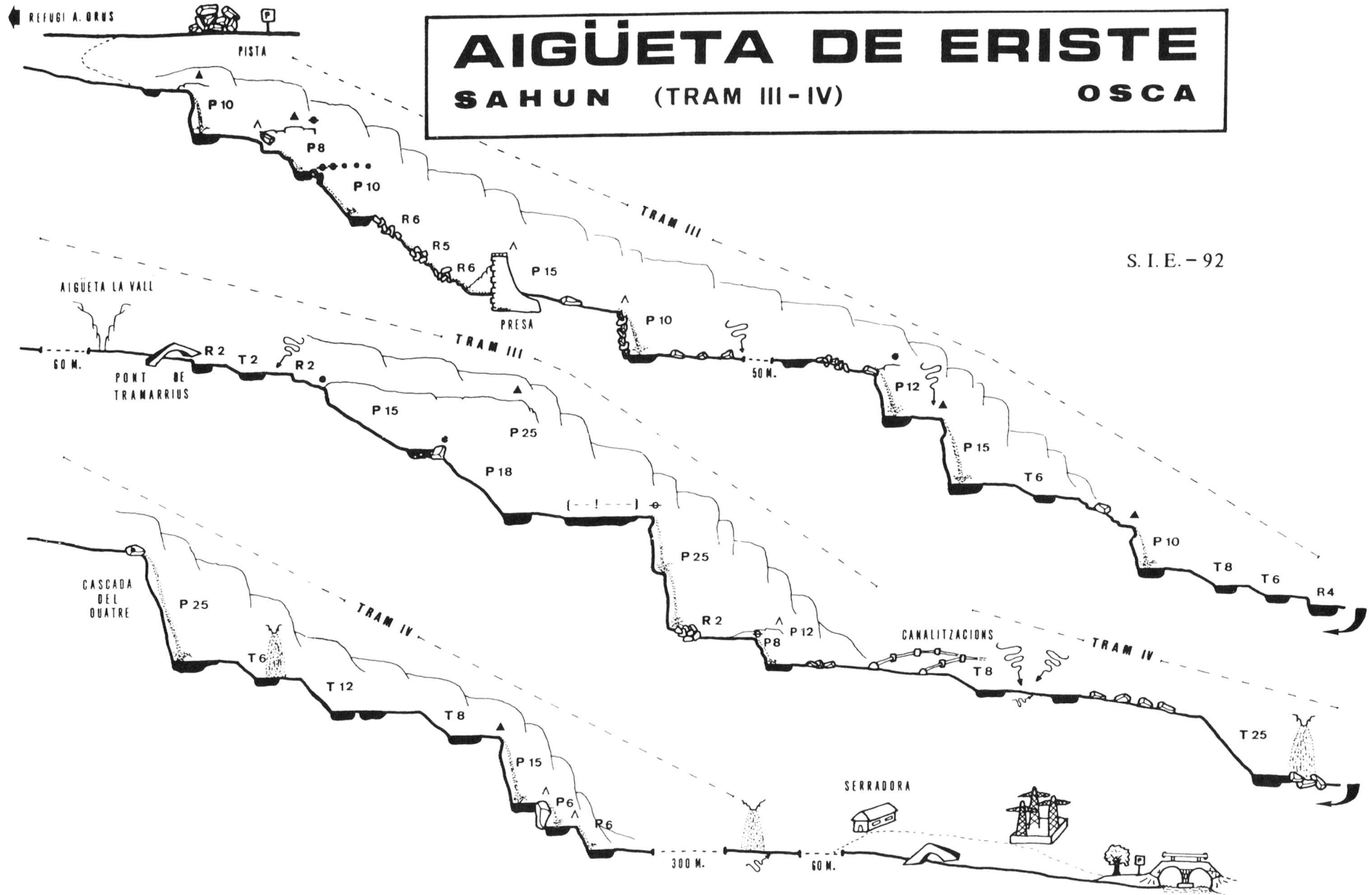
Uns 50 metres més enllà entrem potser en el tram més interessant d'aquest recorregut, una profunda cicatriu d'una amplada de pocs metres ens espera. Atenció de totes maneres en aquest molt delicat tram acabat en una imponent cascada de 30 m. Un salt recomanat de 10 metres ens porta a la sortida d'aquesta meravella de la natura. Arribem així al final d'aquest tercer tram (canalitzacions esquerra i dreta) i entrem tot seguit en el quart i últim. Comencem amb un divertit tobogan de 8 metres, arribant a un altre adrenalínic de 25 metres, sense perill (opcional o desgrimpada per la dreta força delicada). Sense acabar amb les emocions, arribem a una gorja molt impressionant, amb una difícil cascada de 25 metres, havent de baixar pel cabal obligatòriament. Fins al poble d'Eriste, ens queden un seguit de tobogans i cascades sense interrupció. Aquest tram, va ser obert al setembre de 1992, per Eduardo Gómez, Miquel Soro, Joaquim Olmo, Ricard Guardiola i Eduard Rifà.

AIGÜETA DE ERISTE

SAHUN (TRAM III-IV)

OSCA

S. I. E. - 92

BARRRANCS DE LA RIBAGORÇA I PALLARS JUSSÀ.

VALLS DE VIU-MANYANET I FOSCA

Per SIE del CEA

ANTECEDENTS:

Ja fa més de 20 anys; mercès a l'escorcoll que practicaren membres de la SIE en les comarques de l'Alta Ribagorça i Pallars Jussà, teníem referències sobre alguns torrents que s'escolaven en fondes gorges (Barrancs del Diable, Viu de Llevata, etc.). La manca d'interès per aquest tipus de fenòmens, els va mantenir a l'oblit fins a dates més properes.

Davant de la dispersió de la informació, produïda per la diversitat de persones que hi han treballat a l'entorn i per d'altres que han aprofitant la feina d'altres companys, no prou honestos com per esmentar la veritable procedència de l'exploració (pirates, per tots coneguts), hem optat per difondre la informació de què disposem per estendre el coneixement d'un sector proper a casa nostra, arraconat sortosament del boom turístic, i de gran bellesa.

SITUACIÓ:

Les valls de què parlem, estan en ple cor dels Pirineus de Lleida. A les comarques de Pallars Jussà i Alta Ribagorça, i dins els termes de Pont de Suert, Senterada, Torre de Cabdella i Sarroca de Bellera. Aquestes valls fan tot el drenatge hídric de la vessant sud del Parc Nacional d'Aigüestortes.

ACCÉS:

Provenint del Sud, el millor accés l'efectuarem des de la Pobla de Segur, per la carretera N 260 en direcció a Senterada, Viu de Llevata i Pont de Suert. Punts d'accés a les diferents valls de les quals adjuntem croquis de situació per a una millor comprensió.

BARRANC DE VIU DE LLEVATA

Pont de Suert (Alta Ribagorça)

SITUACIÓ:

A la vessant nord de la Serra de St. Gervàs s'inicia aquest torrent que forma una àmplia vall fins arribar al turó del poble de Viu de Llevata, on s'estreta i encaixa en el llit de calcàries que el curs del riu ha aconseguit excavar, creant paratges de gran bellesa

ACCÉS:

Tot arribant al port i poble de Viu de Llevata, situat a la carretera que va de Pobla de Segur a Pont de Suert.

Aparcarem el cotxe en un pla verd a la dreta de la carretera, així evitarem fer nosa als habitants amb el trànsit de vehicles. A continuació iniciarem la marxa a peu per la pista que creua el poble, 300 m més endavant trobem una petita placeta, d'on surt a l'esquerra un camí amb tanca per al bestiar. Baixarem pel camí durant uns 10 minuts fins a trobar el curs del riu i ja ens podrem vestir per a l'ocasió.

DESCRIPCIÓ:

Comencem el descens en una estretor excavada entre dues penyes per l'aigua, que ens acompanya. Als pocs metres trobem un primer ressalt de 3 m que es pot saltar sense dificultat seguit d'un tobogan de 4 m, equipat si es precis amb un spit a l'esquerra. El tram pseudo-horitzontal que ve a continuació és interceptat per un curtet barranc a la dreta, i sobre els nostres caps, a uns 12 m, veurem el perfil del pont pel qual el camí que baixa de Viu travessa la gorja.

Tornant de nou al descens, el riu es precipita per un pou de 5 m, amb spit a l'esquerra, que es pot destrepar i saltar. Un nou tobogan de 4 m i un pou de 6,5 m, amb spit a l'esquerra i un pou de 10 m, spit a l'esquerra (en aquest últim necessàriament farem servir corda, ja que no es pot saltar).

De nou un tobogan de 5 m i un pou de 8 m, presenta un "rappel" amb la bassa amagada al final de la corba del tobogan d'inici, és el més compromès en cas de crescuda i per això hi ha una altra instal·lació a l'esquerra, per evitar-ho. Finalment el riu es precipi-

ta a una vall més àmplia, per un pou de 10 m, al peu del qual podem canviar l'indumentària.

SORTIDA CAP AL COTXE:

Un cop ens hem mudat al peu del pou de 10 m, tenim dues opcions, o bé baixar tot el llit del riu fins el punt on la carretera el creua, i on tindrem la precaució de deixar un vehicle abans d'entrar (temps 30 minuts).

O bé, seguir pel camí que remunta el torrent de la nostra esquerra, durant 20 minuts, fins a trobar la carretera en el punt on la línia d'alta tensió la creua. On es pot deixar un cotxe o retornar fins al poble a peu (10 minuts més de marxa).

MATERIAL PRECÍS:

1 corda de 20 m, peto i jaqueta de neoprè.

HORARI DELS

DESCENS: 1 h. 45m.

ÈPOCA RECOMANADA PER A LA VISITA:

Tot l'any, exceptuant els mesos d'agost i setembre, ja que el cabal d'aigua és molt escàs. Cal vigilar les puntes de crescuda, que es produeixen a l'inici de la primavera, amb fortes pluges, ja que el cabal arriba a quintuplicar-se.

TEMPERATURA DE L'AIGUA: 9 °C

PRIMER DESCENS: Desconegut

TORRENT EXCAVAT: en calcàries

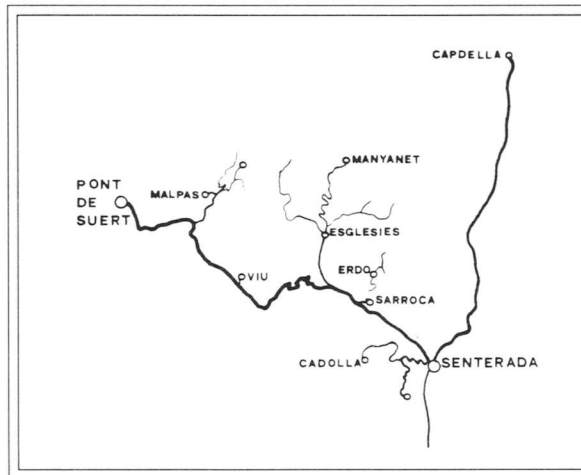
VEHICLES NECESSARIS:

Es pot fer amb un de sol, deixant-lo al poble de Viu i retornant a peu. O amb dos vehicles, un al poble i un altre baixant cap a Pont de Suert, al costat del pont que travessa el riu de Viu.

OBSERVACIONS:

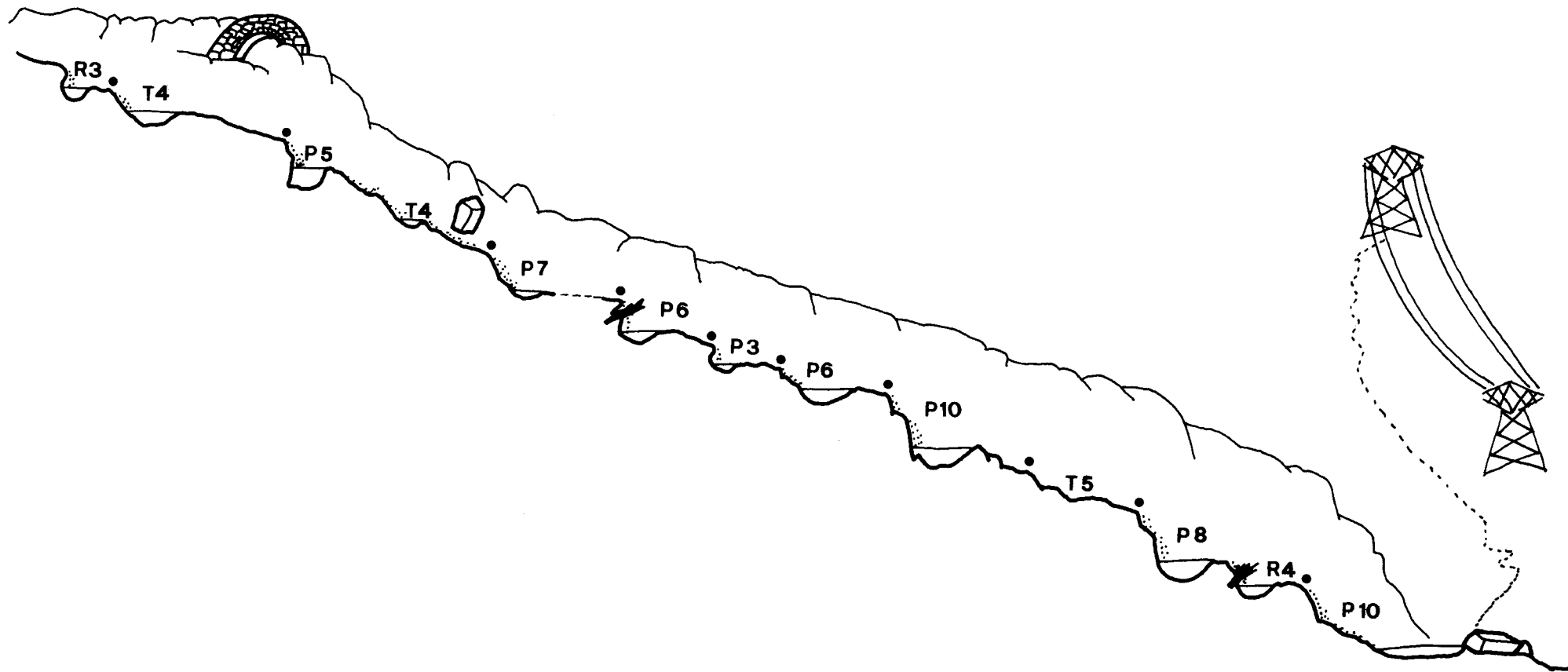
Es tracta d'un barranc útil per a la iniciació en el descens de nous practicants i interessant per visitar-lo, però remarquem la importància de l'època escollida per la visita.

Cal vigilar de no destorbar els escurçons que abunden en la zona, es recomana no enemistar-se amb ells.

BARRANC DE VIU DE LLEVATA

PONT DE SUERT - ALTA RIBAGORÇA - SIE CEA 26/05/91

BARRANC D'ERTA

Pont de Suert (Alta Ribagorça)

SITUACIÓ:

Al peu de la Serra de Peranera i la Pica de Cerbí.

ACCÉS:

Baixant del port de Viu de Llevata, en direcció a Pont de Suert, trobarem a la dreta una cruïlla que s'adreça cap al poble de Malpàs, al qual no arribarem, ja que en un revolt tancat a l'esquerra agafarem el trencall a la dreta que segueix el riu i s'adreça a les mines de Malpàs. Un quilòmetre més endavant, un estret pont, a la dreta, ens permet creuar el riu de Peramera, i la pista comença a remuntar el fort desnivell, per arribar al poble de Castells. Just a l'entrada del poble, un nou trencall a la dreta ens conduirà al coll d'Hostalets, des d'on es divideix el riu i la vall d'Erta.

En aquest punt deixarem el cotxe i continuarem a peu tot baixant als masos que es troben sota nostre i a la vora del riu, anomenats Hostalets de Masivert.

DESCRIPCIÓ:

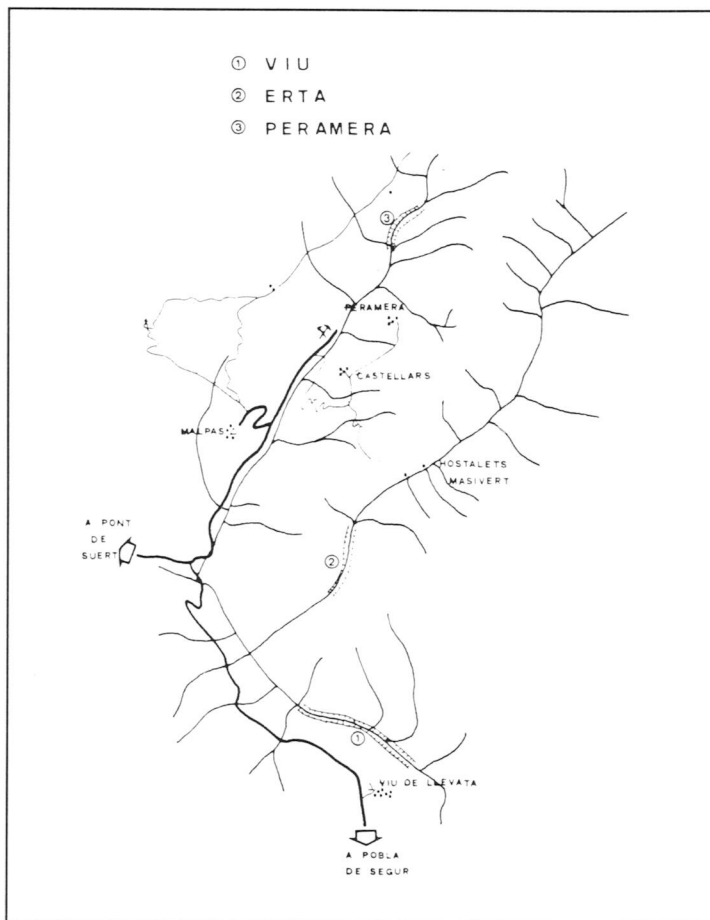
Comencem el descens pel riu durant una hora, tot passant d'una vora a l'altra, per tal d'evitar el lliscós llit del riu.

Per fi, un cop que hem patit nombroses "culades" arribem al primer ressalt, on el cabalós riu d'Erta es tanca formant una molt bella i polida gorja, d'entre dos i tres metres d'ample.

Més avall un grup de petits pous de 8 i 4 m, amb un ràpid intermedi, ens obliga a equipar en capçalera amb un spit i una corda de 50 m, que cal recuperar amb molt de compte, ja que a la base del petit pou de 4 m hi ha una bassa plena de troncs, enduts fins allà pel fort corrent i on és molt fàcil enredar-hi la corda.

A continuació, un pou de 7 m, que instal·lem sobre un arbre, i un grup de petits ressalts fins a la capçalera d'un tobogan de 15 m, ens situen sobre el pou de 9 m, que equipem en un arbre, sobre la vora esquerra, per tal d'evitar l'estret i fort cabal.

D'aquí en endavant la gorja s'eixampla de nou, i per progressar còmodament ens veiem de nou obligats a passar d'una vora a l'altra, fins que el riu d'Erta desemboca les seves aigües al de Viu. Seguirem pel marge dret, en sentit de baixada, fins a trobar el pont on la carretera de Pont de Suert creua el riu de Viu, on en previsió haurem deixat el cotxe.

MATERIAL:

1 corda de 50 m, peto i jaqueta de neoprè.

HORARI:

Del cotxe fins a Hostalets: 15 minuts.

D'Hostalets fins a l'inici de la gorja: 1 hora

Descens de la gorja: 2 hores

Del fi de la gorja fins al pont de Viu: 1 hora

DESNIVELL DE LA GORJA:

150m

ÈPOCA RECOMANADA :

Entre els mesos de juny i agost

TEMPERATURA DE L'AIGUA: 9 °C

PRIMER DESCENS:

Efectuat el 9 de juny de 1991 per membres de la SIE del CEA

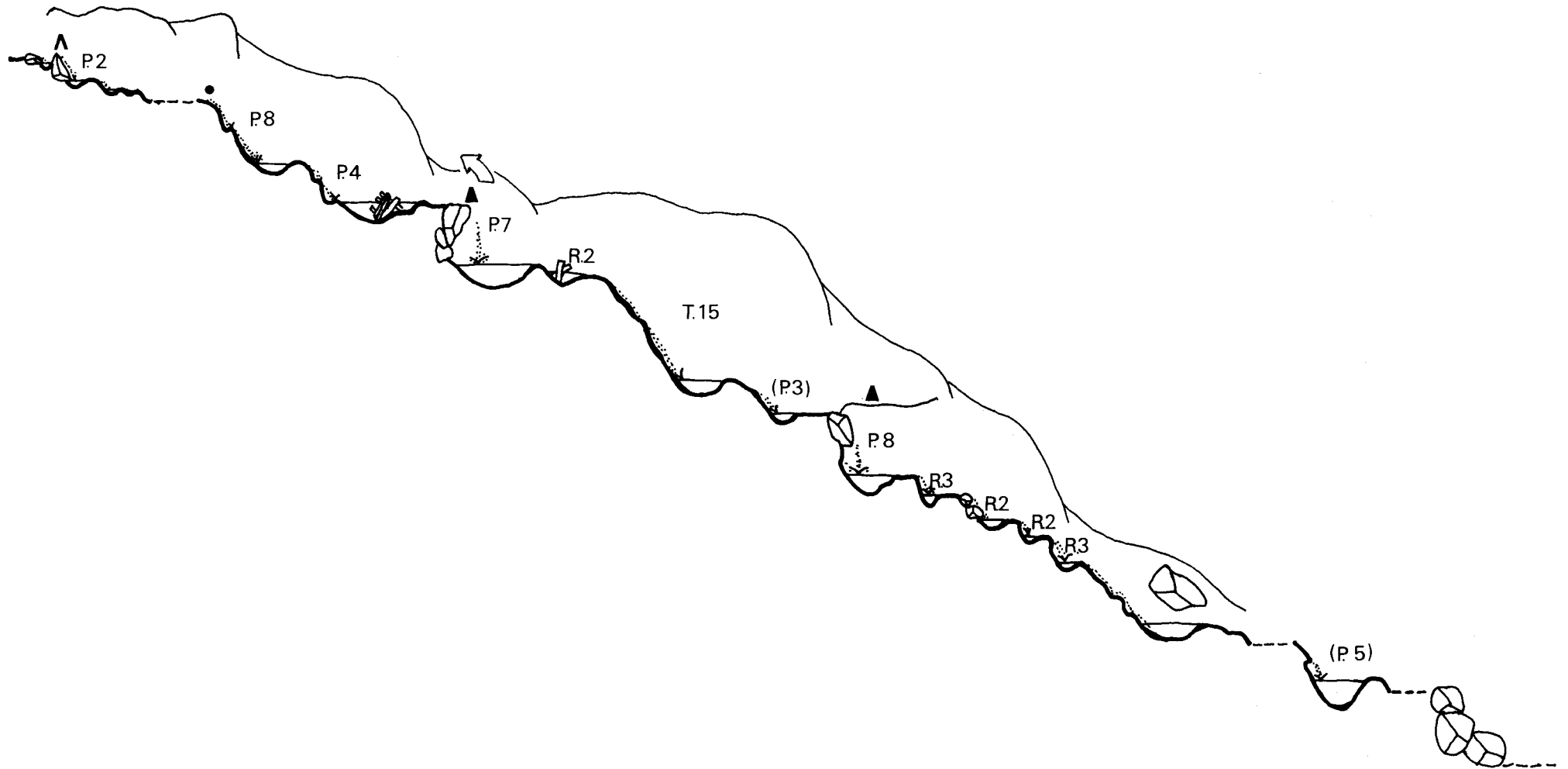
VEHICLES NECESSARIS

Dos: Un al coll d'Hostalets i l'altre al Pont on la carretera de Pont de Suert travessa el riu de Viu.

BARRANC D'ERTA

PONT DE SUERT - ALTA RIBAGORÇA

SIE-CEA 09/06/91

BARRANC DE PERAMERA O FONT GROSSA

MALPAS (Alta Ribagorça)

SITUACIÓ

Al peu del Port de Viu de Llevata, en direcció a Pont de Suert, la vall de Peramera desemboca les seves aigües al riu de Viu.

ACCÉS:

Prendrem la carretera que condueix al poble de Malpàs i just a l'entrada del poble seguirem per la pista que s'inicia a la dreta i que, quan es bifurca, seguirem a la dreta i en direcció a Erill Castell, on podem deixar el cotxe, si pretenem visitar la part inferior de la gorja -més vertical i interessant-. Si per contra volem fer el descens íntegre, seguirem la pista que des d'Erill Castell s'adreça a la Font Grossa, on s'inicia la part superior de la gorja.

DESCRIPCIÓ:

Aquest barranc no tan cabalós com el d'Erta o Viu, s'alimenta primordialment de les abundants aportacions de la Font Grossa, i consta com a característica més remarcable el fet de tenir un llit altament lliscós, ja que la combinació dels esquistos que el conformen, recoberts amb abundant molsa, configuren una de les superfícies més lliscoses que recordem i que fan patir per la integritat del punt final de la nostra esquena.

El recorregut s'inicia amb un curt tobogan de 5 m, que precedeix a un pou aeri de 18 m, que davallam tot fixant un spit a la dreta. A continuació, 500 m de culades més endavant -esquitxades per petits tobogans- dona pas a un ressalt de 4 m i un tobogan de 5 m i després un nou tram horitzontal d'uns 600 m, tant sols interceptat per un pou de 9 m, que davallam

des d'un arbre a la dreta. Punt que suposa el final de la part alta, o de la Font Grossa, i d'on podem sortir per la dreta, cap a uns plans d'herba i a la borda d'en Pujol, i des d'aquesta a Erill Castell.

Si per contra hem decidit continuar o si bé hem accedit directament per Erill Castell a la borda d'en Pujol, observarem que la gorja canvia el seu aspecte, més obert i recobert d'una molt abundant decoració vegetal, per perforar la roca i configurar una estreta gorja, de parets molt polides, que denoten en aquest punt la força erosiva del riu. Una primera vertical de 9 m la baixem tot aprofitant un arbre a la dreta, la segueix una forta rampa, de 9 m, instal·lada a l'esquerra amb un ancoratge natural. A continuació un petit arbre, a la dreta, ens serveix per equipar l'estret pou de 15 m, que en la capçalera només té un escàs mig metre d'amplada. L'últim obstacle el superarem enllaçant les dues verticals que resten, de 6 i 15 m, tot aprofitant com a instal·lació un arbre, a l'esquerra.

Mitja hora de camí pel riu ens durà fins al cotxe, que hem deixat a les mines.

MATERIAL:

1 corda de 50 m, peto i jaqueta de neoprè.

HORARI DE DESCENS:

2:30 hores, des de la Font Grossa fins a les Mines.

ÈPOCA RECOMADA:

Primavera

PRIMER DESCENS:

Efectuat el 16 de juny de 1991, per membres de la SIE del CEA.

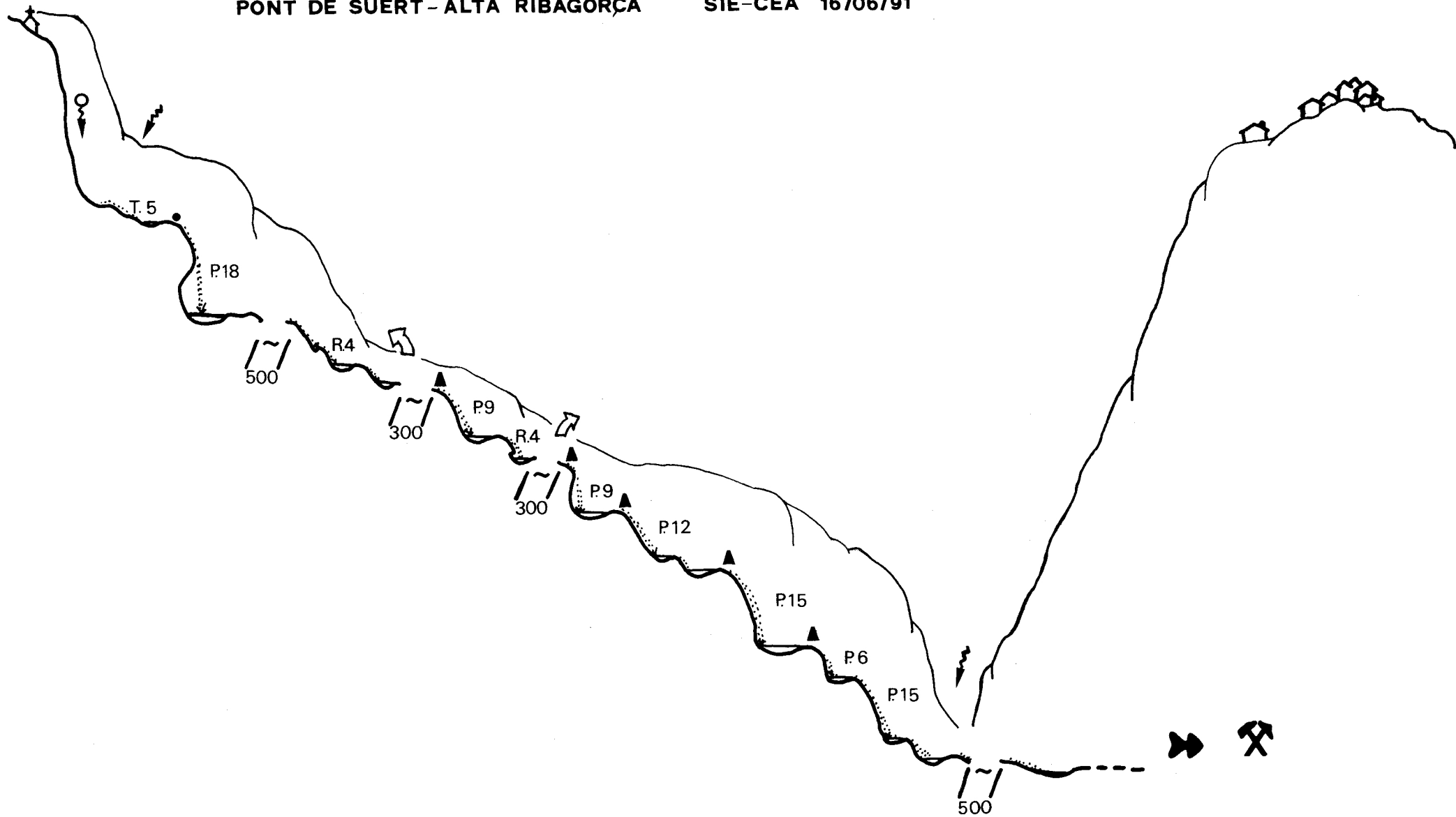
VEHICLES NECESSARIS:

Dos, un a la Font Grossa o a Erill Castell i l'altre a la sortida, a les mines MIPSÀ.

BARRANC DE LA FONT GROSSA

PONT DE SUERT - ALTA RIBAGORÇA

SIE-CEA 16/06/91

BARRANC DE MANYANET

SITUACIÓ:

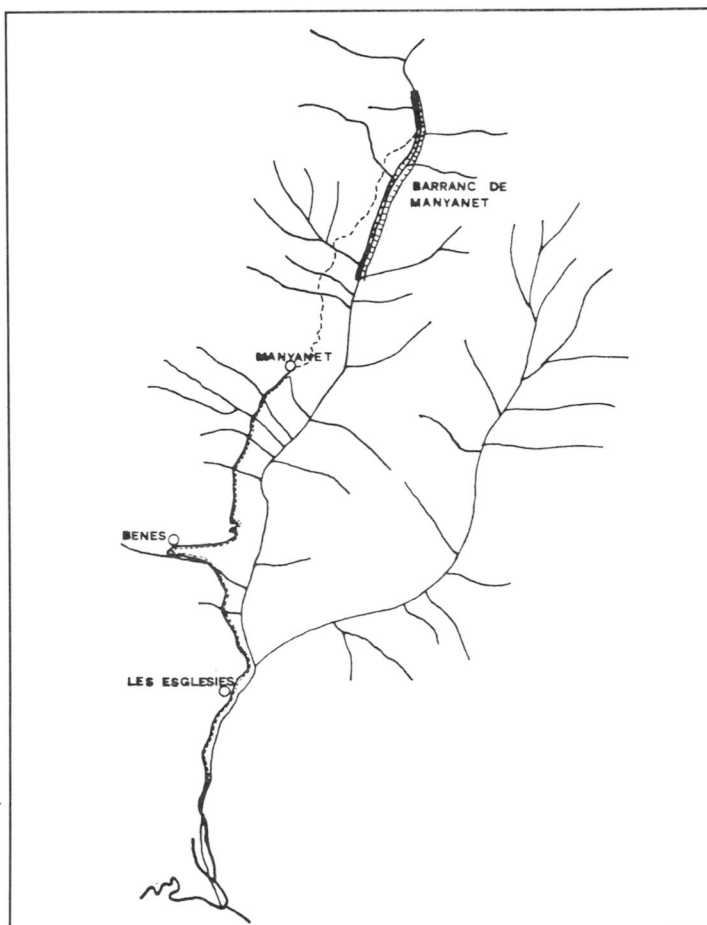
Sortint del poble de Senterada, en direcció a Pont de Suert i passat el poble de Sarroca de Bellera, arribem a una cruïlla a la nostra dreta que s'adreça al poble de Les Esglésies. Una vegada que hi hem arribat, a la nostra esquerra surt una pista en bon estat, que després de passar prop de Benes, ens fa arribar fins a Manyanet, continuant per la pista que s'acaba per sobre del poble, en una petita esplanada. En aquest punt neix un camí molt traçat, que a peu remunta la vall de Manyanet, passant pel damunt del barranc i donant-nos una idea del seu estat, quant a volum d'aigua. Passats dos trams encaixonats, podem accedir al riu per una petita tartera per iniciar el descens.

DESCRIPCIÓ:

Comencem a baixar pel llit del riu durant una estona, tot passant algun ressaltet fins a arribar al primer pou de 5 m, equipat amb un spit, un ressalt de 2 m i un pou de 10 m, equipat amb un spit, un ressalt de 2 m i uns pous de 6 i 11 m, equipats amb spits, en un tram amb un curs d'aigua prou important.

Un curt tram horitzontal sense interès ens porta a la capçalera d'un pou de 5 m, equipat amb un spit; un ressalt de 3 m ens situa a la part més comprometedora del barranc, on un llarg i estret passadís, per on l'aigua circula amb molta força, ens obliga a instal·lar-hi un primer pou de 14 m, fixat amb un spit en una cornisa a l'esquerra. Rapelem per la cornisa sobre d'un gran bloc en una petita plataforma, on trobarem un segon spit, per davallar el pou de 21 m fins a situar-nos en ple cabal, fins a arribar a la capçalera del següent pou d'11 m, fixat amb un spit i on solshi caben tres persones.

Un nou tram horitzontal per recuperar forces i ens trobem amb dos ressalts de 3 m, instal·lats amb pitons, i després un pou de 9 m, fixat amb spit, i un ressalt de 2 m, seguit d'un pou de 8 m i un altre de 4 m, equipats en ponts de roca. Una nova vertical de 7 m, fixada amb spit, seguit d'una altra de 8 m, instal·lada en un pont de roca, un tram de petits ressalts i tobogans ens porten a la capçalera d'un pou de 9 m fixat amb spit a l'esquerra en una cornisa. Un altre pou de 14 m, en una zona de grans blocs, instal·lada en un precari pont de roca i l'últim, que aprofitant una cornisa a la dreta, instal·lem en un arbre, per baixar els 23 m de

vertical. Un tram en forta pendent per una zona de blocs i un ressalt de 6 m, ens porten al punt final del barranc, al costat d'un prat d'herba. En aquest punt haurem de remuntar la pala d'herba de la dreta, que ens portarà al camí que hem utilitzat per iniciar el barranc.

MATERIAL NECESSARI:

2 cordes de 25 m

HORARI:

Del cotxe a l'inici del barranc: 1:30 minuts
Descens del barranc: 3 hores
Del final del barranc al cotxe: 30 minuts

TEMPERATURA DE L'AIGUA: 4 °C.

PRIMER DESCENS:

Efectuat l'1 de juny de 1992, per membres de la SIE del CEA

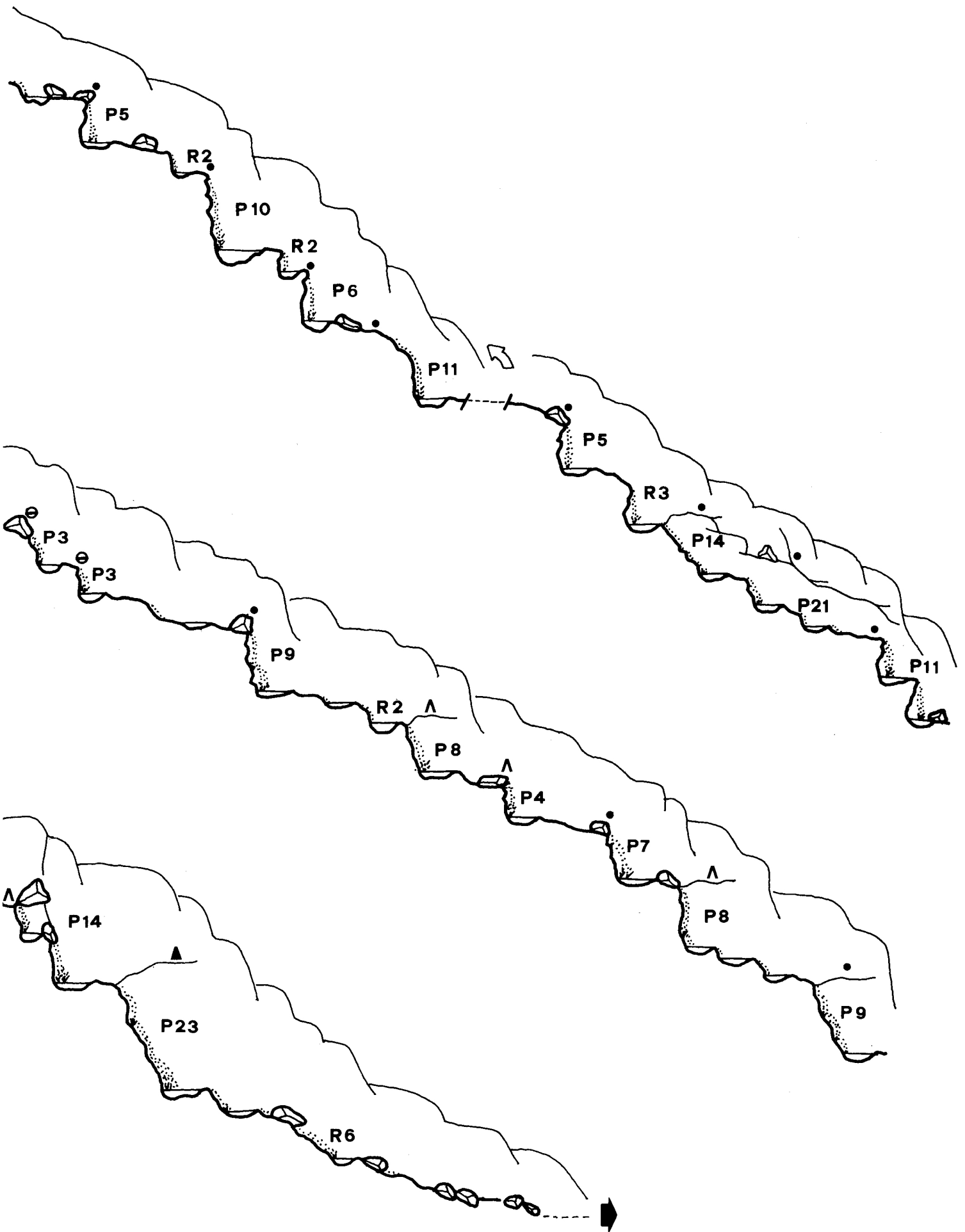
ÈPOCA RECOMANADA

Entre els mesos de juny i setembre

VEHICLES NECESSARIS Un, al poble de Manyanet

BARRANC DE MANYANET

MANYANET-SARROCA - SIE CEA 01 06 91

BARRANC DE L'ESTANY OBERT,

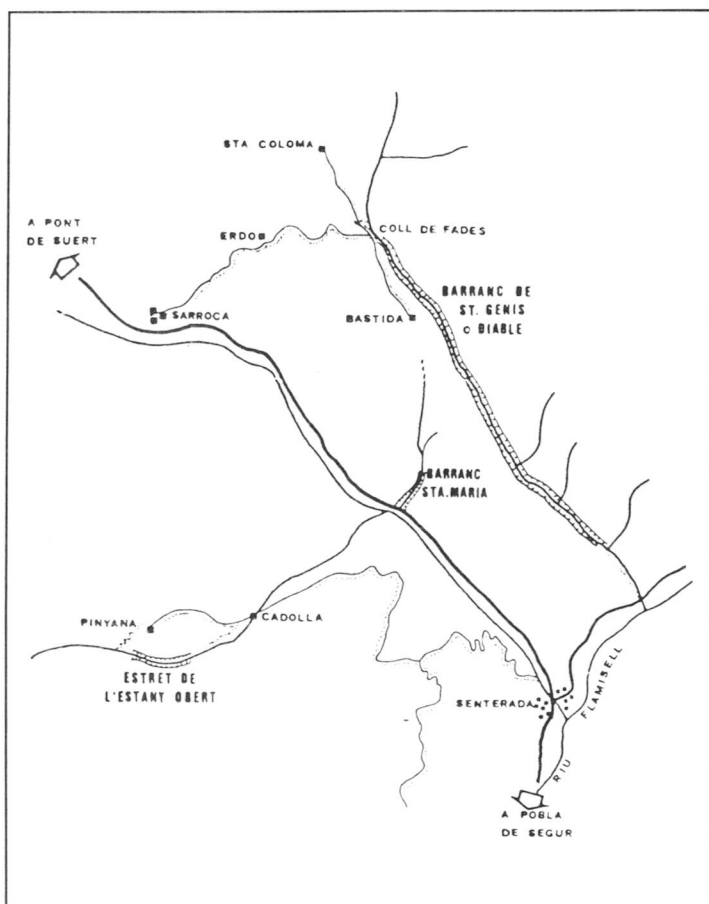
PINYANA (Alta Ribagorça)

SITUACIÓ:

A l'àmplia vall de Cadella i just sota el poble de Pinyana es troba situada aquesta petita gorja, que s'alimenta de les precipitacions nivals de la Serra de St. Gervàs, i que desemboca les seves aigües al Riu de Sarroca.

ACCÉS:

Al mateix poble de Senterada i en direcció a Sarroca, tot just abans de passar el pont que creua el Riu de Sarroca, surt una pista (en molt bon estat) que seguirem fins a Naems i d'aquí fins a Cadolla, on deixarem el cotxe tot just passat el poble, ja que la pista es fa impracticable per a turismes i perquè aquest punt es troba prop de la sortida de la gorja. Seguint a peu fins al poble de Pinyana, que està situat a dalt del Turó, que baixarem per l'altre costat, per tal d'accedir a la part alta del riu. En deu minuts de baixada pel fort pendent, ens situarem al llit del riu que en aquest punt encara és obert.

DESCRIPCIÓ:

L'escassa circulació d'aigua no impedeix que als pocs metres del descens pel riu comencem a trobar algun gorg ben ple i excavat en aquest toll d'agiua. El precedeix un pou de 12 m, equipat amb pitons a la dreta. Un curt recorregut pseudo-horitzontal ens porta fins a la segona i última vertical, de 9 m, instal·lada a la dreta i que dona pas al sector més estret i horitzontal del recorregut, acabant en una petita bassa.

Deu minuts de descens pel marge esquerre, per trobar la pista i el poble de Cadolla, on hem deixat el vehicle.

MATERIAL: 1 corda de 25 m, peto de neoprè.

HORARI DE DESCENS:

Des de l'inici de la gorja fins a Cadolla: 50 minuts

PRIMER DESCENS:

Efectuat l'any 1986 per membres del CEA

VISITA RECOMANADA: Primavera

BARRANC EXCAVAT: Calcàries

OBSERVACIÓ:

Gorja de poc interès esportiu. Apta per a un primer contacte amb el descens de canons o com a excursió

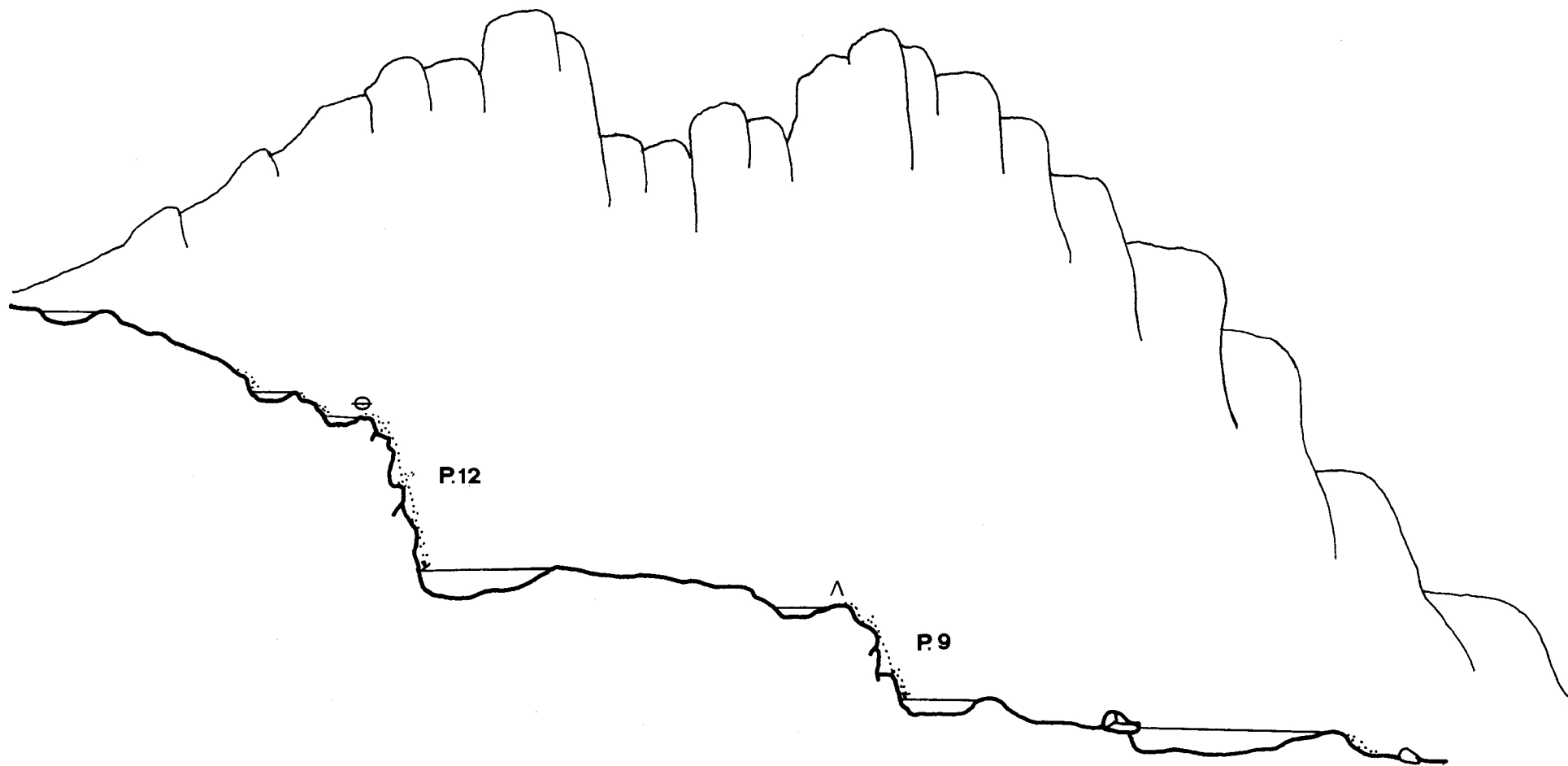
VEHICLES NECESSARIS:

Un, al poble de Cadolla.

BARRANC DE L'ESTANY OBERT

PINYANA - PONT DE SUERT - ALTA RIBAGORÇA

SIE CEA 1987

BARRANC DE STA. MARIA

Sarroca (Pallars Jussà)

SITUACIÓ:

Petit torrent que recull l'aigua de l'esperó que discorre entre el riu de St. Genís i el de Sarroca. Desembocant les seves escasses aigües en aquest últim.

ACCÉS:

Des del poble de Senterada i en direcció a Sarroca, aproximadament en el punt Km 28, deixarem el cotxe.

Una mica més endavant un camí, prou traçat en el seu inici, s'enfila a la dreta, tot fent zigues-zagues, apropant-nos a l'estret. Quan el camí es torna a separar del torrent i uns 5 m per sobre la carretera, ens endinsem tot aprofitant una petita torrentera lateral.

L'estret podríem iniciar-lo uns 200m més amunt, ja que en aquest punt la gorja ja té uns 15-20 m de fondària, però la vegetació es tan espessa i exuberant que ocupa tot l'espai, per tant caldria fer un túnel en l'espessor per transitar-hi. Tornant al primer accés, tal i com es pot apreciar en el croquis, es tracta de tres petites cascades de 10, 8 i 11 m, equipades per

Barranc de Peramera o Font Grossa
Malpàs (Alta Ribagorça)

poder fer un primer "rappel", pot ser útil com a zona de pràctiques i poca cosa més.

Per sortir cap al cotxe, tant sols haurem de pujar a la carretera i seguir a l'esquerra durant 100 m.

MATERIAL: 1 corda de 25 m, peto de neoprè

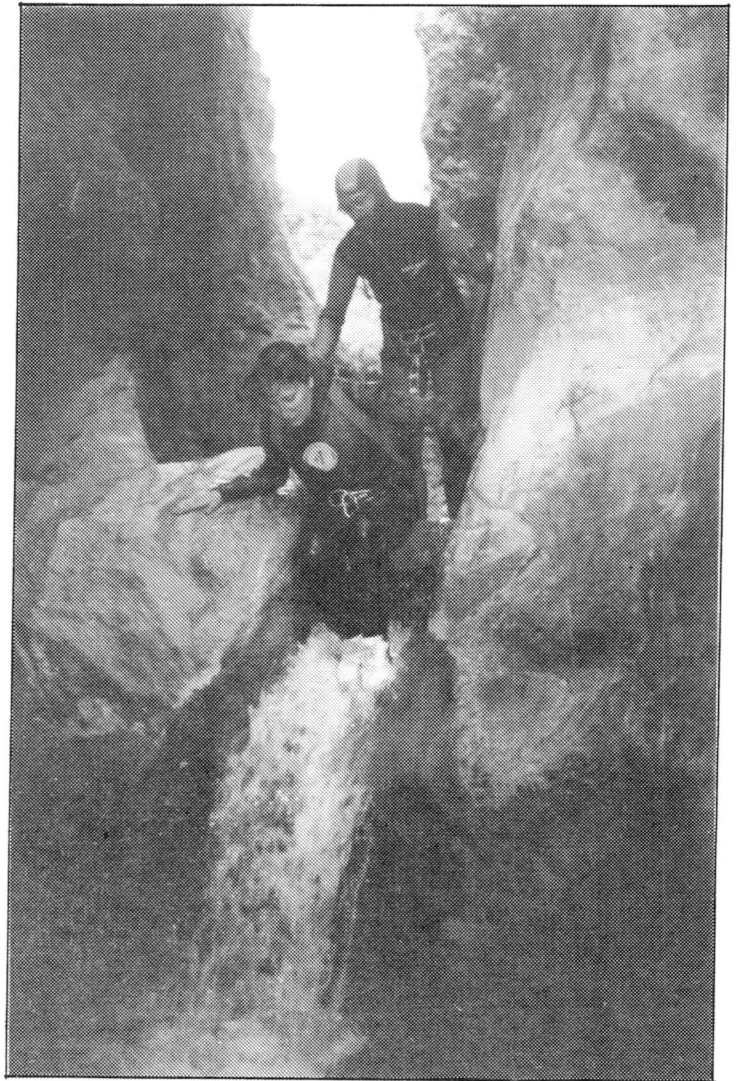
HORARI DE DESCENS: 20 minuts

PRIMER DESCENS: Efectuat per membres de la SIE del CEA, el 8 de juny de 1991.

ÈPOCA RECOMANADA PER A LA VISITA
Primavera

BARRANC EXCAVAT: en conglomerats

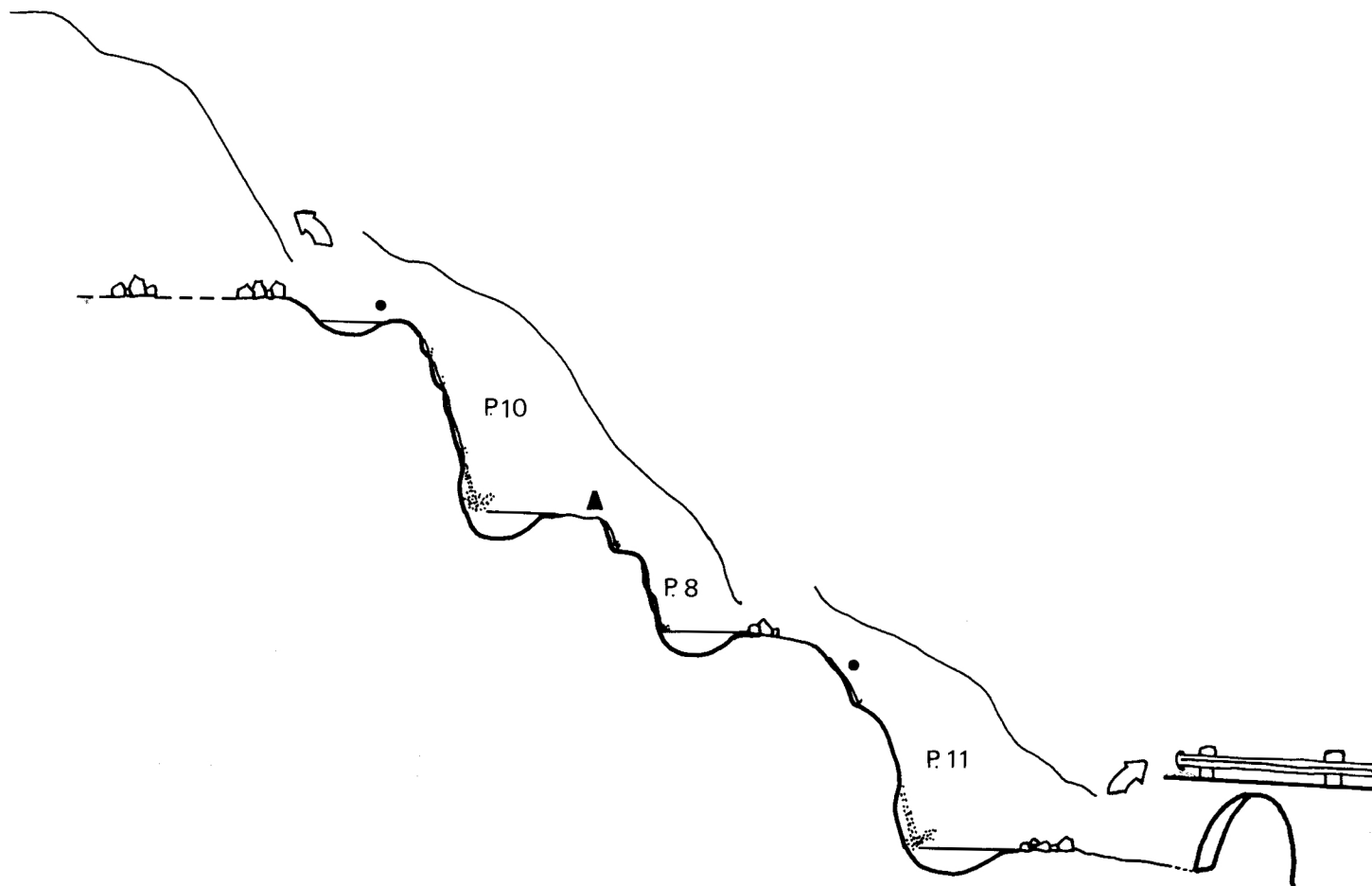
VEHICLES NECESSARIS: Un sol vehicle

Barranc Viu de Llevata
Pont de Suert (Alta Ribagorça)

BARRANC DE STA. MARIA

SARROCA - PALLARS JUSSA SIE-CEA 08/06/91

BARRANC DEL DIABLE O DE SANT GENIS

SARROCA DE BELLERA (Pallars Jussà)

SITUACIÓ:

A l'extrem sud de la Serra d'Espals. Situat entre els termes municipals de Sarroca, Senterada i la Pobleta de Bellvehí, aquest modest curs d'aigua configura una de les més escarpades gorges en conglomerats. Les seves aigües s'aboquen directament al riu Flamicell, molt prop de Senterada.

ACCÉS:

Des de Senterada, a escassos 2 Km en direcció a la Pobleta de Bellvehí, i a mà esquerra estan situades les bordes de Beneta i la sortida del riu St. Genís, punt on deixarem un cotxe per a la sortida.

Per accedir a la part alta del gorg, tornarem a Senterada i prendrem la carretera de Pont de Suert fins a Sarroca de Bellera, punt on s'acaba l'asfaltat i on seguirem la pista que parteix cap a Erdo i d'aquí cap a El Coll de Fades, on deixarem el cotxe, per iniciar el descens cap al barranc, tot aprofitant una traça que surt des d'una línia de pals elèctrics, que travessen la pista en direcció al riu.

DESCRIPCIÓ:

L'inici del descens no és gaire engrescador, perquè encara haurem de baixar seguint pel fons del riu durant uns 20 minuts, fins a trobar el primer ressalt amb una petita bassa, on ens posem el peto per iniciar el descens.

Dos petits ressalts de 3 m donen pas a un pou de 5 m, equipat amb un spit. Poc després, un altre pou de 15 m, equipat a la dreta amb un spit i un pitó, ens situa al fons d'un estret passadís on sovintegen la caiguada de petites pedres (i no tan petites).

Un nou ressalt de 6 m i un tram pseudo-horitzontal, d'uns 400 m, seguit d'un altre ressalt de 6 m amb un aport a l'esquerra i fins i tot les restes d'un cavall, caigut el 1991. Un pou de 6 m, amb un spit fixat en un bloc situat al mig del camí, precedeix a dues noves verticals de 8 i 6,50 m, equipades amb spits a dreta i esquerra. En aquest punt ja hem sobrepassat el Pont del Diable, que en precari equilibri sobre els nostres caps es troba pendent de restauració (esperem que hi arribin a temps). En aquest lloc es pot apreciar en tota la seva magnitud l'escarpat i vertical del tall, de més de 40 m de fondària i uns 2 a 3 m d'amplada.

A continuació la gorja es torna més horitzontal i la vegetació molt més exuberant, trobant-nos en punts

concrets veritables caos de troncs caiguts. El primer d'aquests caos es salva amb spit a l'esquerra i una vertical de 7 m, a continuació un tram horitzontal de 200 m i, al final d'aquest, l'aport de la profunda gorja de la Llenguadora, a la nostra esquerra. Més endavant més taps de troncs, el primer equipat a l'esquerra, amb una vertical de 5 m. Un pou de 6 m, instal·lat a la dreta, suposa l'última vertical del descens. Tres-cents metres més endavant la gorja comença a obrir-se i perdre fondària, permetent el pas del sol, aquí ens treiem el peto de neoprè i iniciem el descens pel fons del riu fins a la carretera de Senterada i el cotxe de la sortida.

Un recorregut que precisa d'uns 20 minuts de marxa.

MATERIAL: 1 corda de 30 m, peto de neoprè, casc (recomanable).

HORARI DE DESCENS: Des del Coll de Fades fins al cotxe 3:30 hores

ÈPOCA RECOMANADA: Primavera

PRIMER DESCENS:

Tenim referències del fet que han estat uns companys d'Igualada i que posteriorment els bombers de La Pobla s'encarregaren de l'equipament, tot això sense confirmar.

La nostra primera visita va ser el 27 d'abril de 1991

TEMPERATURA DE L'AIGUA: 10 °C

OBSERVACIONS:

Durant la travessia no és precís nedar enlloc. La manca d'interès esportiu que pot despertar la visita d'aquest barranc queda compensada per la molt peculiar morfologia i paisatge, per tant recomanem prendre's el descens com una aquàtica excursió.

Es recomanable tenir la precaució de no beure d'aquestes aigües, ja que els veïns de Sta. Coloma d'Erdo fan alguns abocaments i en ocasions cauen animals al seu interior.

El 8 de juny de 1991 també vàrem obrir l'afluent de la Llenguadora, però pel seu escàs interès i aigua, i per contra un excés de vegetació, no hi afegim la ressenya.

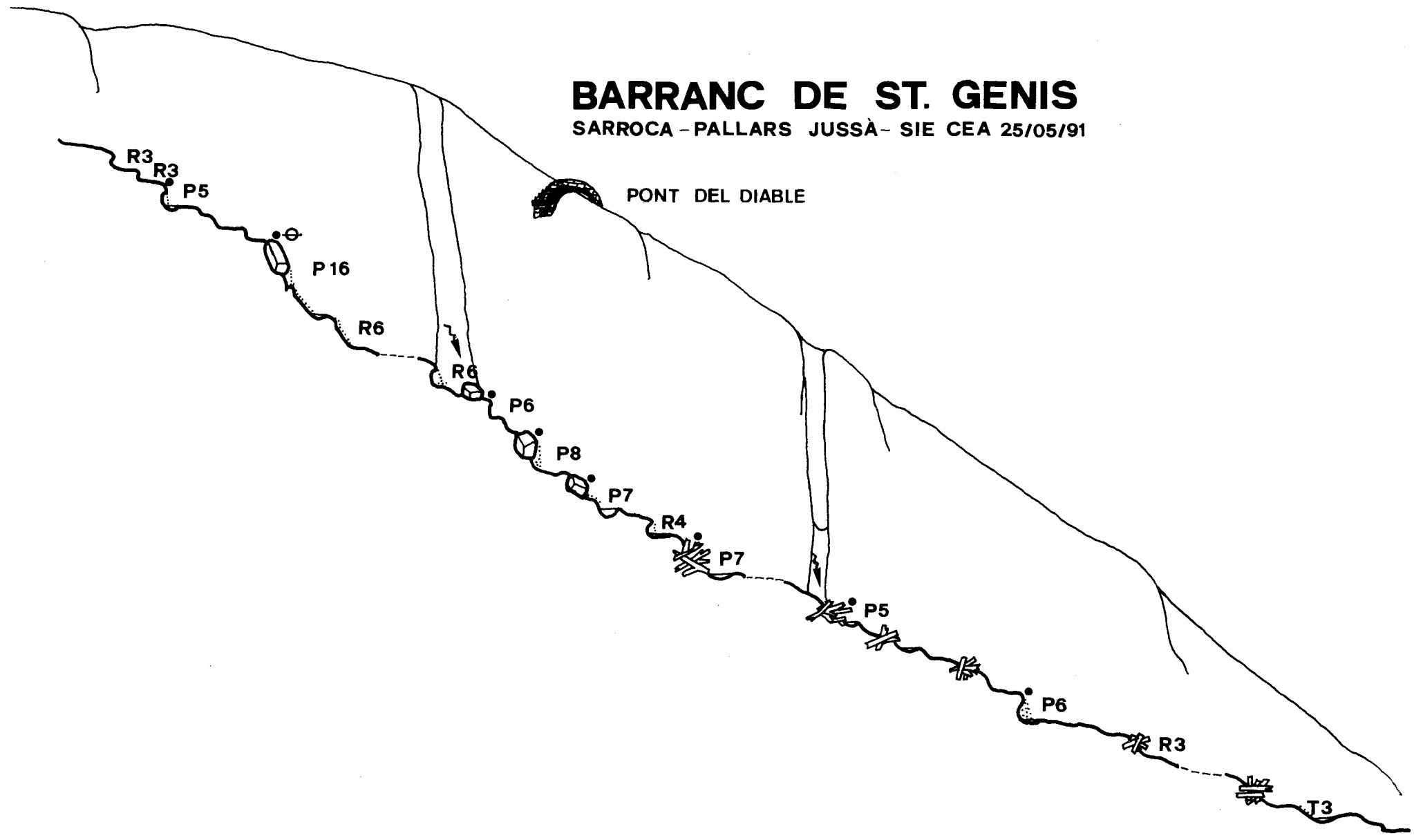
VEHICLES NECESSARIS:

Dos, un a la confluència amb el Flamicell, a les bordes de Beneta; i un altre al coll de Fades.

BARRANC DE ST. GENIS

SARROCA - PALLARS JUSSÀ - SIE CEA 25/05/91

PONT DEL DIABLE

BARRANC ROI

SITUACIÓ:

Recollint les torrencials aigües provinents del Tossal del Portell, el barranc creua la vall d'Aguió arrossegant en el seu recorregut gran quantitat de gres vermell que coloren les seves aigües i donen nom al riu. Però el fenomen que ens ocupa no es desenvolupa fins que el riu en passar sota mateix dels pobles d'Obeix i Castell es troba amb un gruixut paquet de calcàries, que es veu obligat a perforar per tal de poder abocar la seva constant aportació aquífera al riu Flamicell.

ACCÉS:

Des de Senterada pujant per la Vall Fosca trobem el poble de la Plana i, uns 150 m més amunt a l'esquerra, la sortida del barranc que ens ocupa, podent-se apreciar des de la carretera l'última cascada d'11 m. En aquest punt deixarem un cotxe per a la sortida.

Per accedir a la part alta del barranc és precís tornar sobre les nostres passes cap a la Plana i allà on trobem la primera casa a la dreta (en sentit de baixada a la vall) prendrem la pista que s'enfila cap al poble d'Antist, al qual no arribem, ja que 1 Km abans seguirem una bifurcació a la dreta, senyalitzada, cap a Castell, on deixarem l'altre vehicle.

Des de Castell seguirem a peu, creuant el poble cap a l'Est, on s'aprecia un petit coll molt verd i d'on que es baixa vertiginosament tot aprofitant un camí prou traçat.

Després de 15 minuts de marxa i ja sobre el pont de fusta que creua el barranc, tant sols ens queda baixar pocs metres pel llit del riu fins al primer ressalt, on ens canviem d'indumentària.

DESCRIPCIÓ:

La gorja s'inicia amb un parell de petits ressalts que precedeixen un tram horitzontal d'uns 100 m, a continuació més ressalts i tobogans fins a una esllavissada de la paret esquerra que ha generat un ressalt entre blocs, de 5 m, més endavant un pou de

3 m equipat amb un spit a l'esquerra, un altre de 6 m equipat a la dreta en un arbre i de nou un tram sense dificultat, d'uns 100 m, fins a un altre pou de 9,5m, equipat amb un spit fixat sobre una cornisa, a l'esquerra. Segueix un altre pou de 10,5 m que davalla des d'un arbre a la dreta. La fondària de la gorja oscil·la entre els 5 i 15 m durant tot el trajecte, que de nou és interceptat per una altra vertical de 6 m, que es baixa des d'un arbre a la dreta. El tram final és un conjunt de tres pous de 10,5, 4 i 11 m, tots equipats amb spits. Des de l'última vertical fins al pont de la carretera on hem deixat el cotxe tant sols resten uns escassos 30 m de recorregut.

MATERIAL PRECÍS: 1 corda de 25 m, peto i jaqueta de neoprè

HORARI DEL DESCENS: 01:45 minuts

ÈPOCA RECOMANADA : Primavera, encara que sempre duu aigua.

DESNIVELL: del pont de fusta fins a la carretera: 120m

TEMPERATURA DE L'AIGUA: 10 °C

PRIMER DESCENS: Efectuat per membres de la SIE del CEA el 3 d'abril de 1992.

BARRANC EXCAVAT: en calcàries.

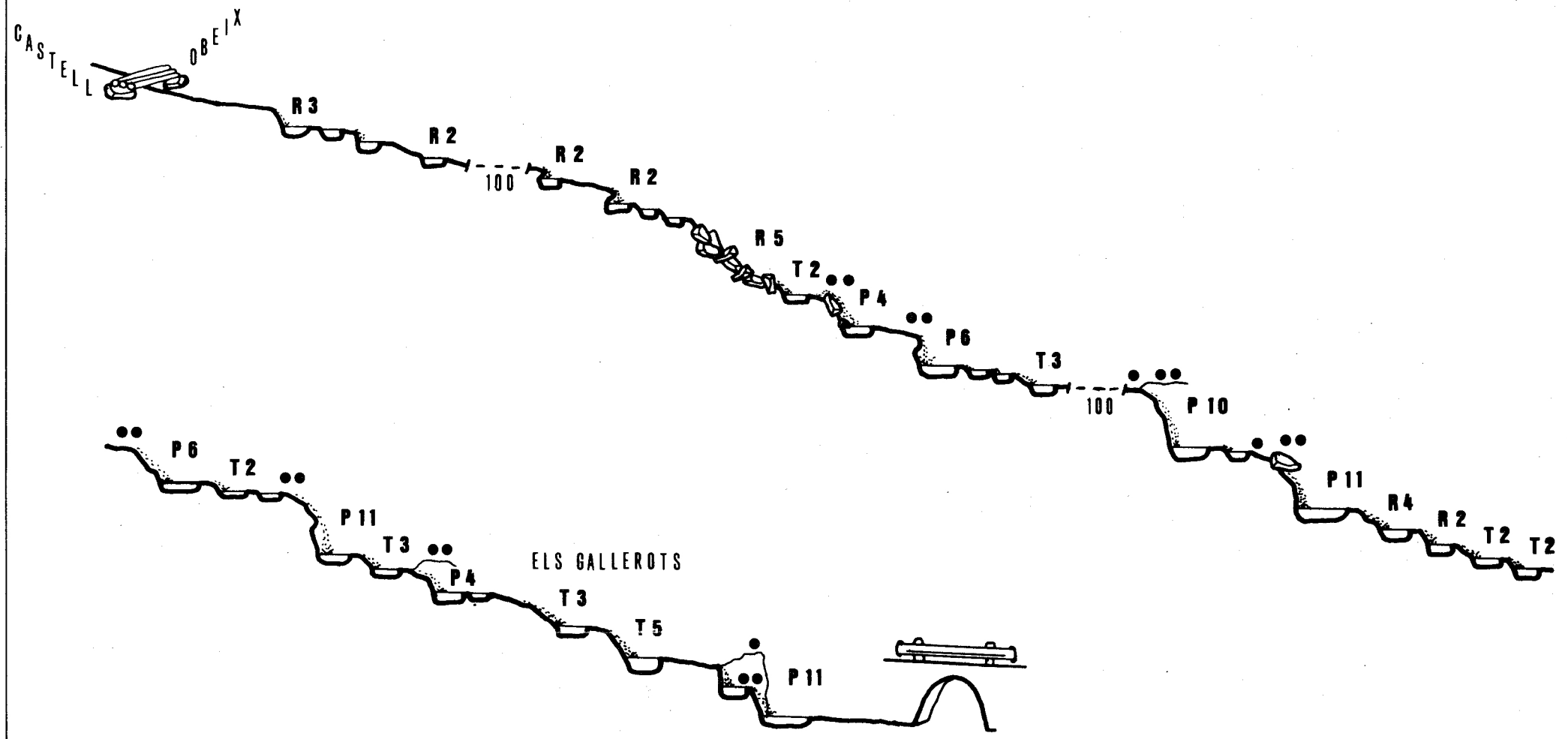
VEHICLES NECESSARIS:

Dos, un al Pont de La Plana i l'altre a Castell (en cas de dur-ne un de sol cal sumar una hora més de camí fins a la capçalera).

OBSERVACIONS:

Encara que alguns tolls són fondos, cal extremar la precaució en els salts, ja que la coloració de l'aigua dificulta apreciar la fondària.

BARRANC D'EN ROI
CASTELL PALLARS JUSSÀ
SIE-CEA 03/05/92

BARRANC D'EN SOLÀ

SITUACIÓ:

Recollint les aigües del coll de Portarró, en poc més de 5 Km, les transporta 2000 m més avall, fins al llit del riu Flamicell, tot passant a la vora del poble d'Astell i desembocant al costat de Molinos. Bona part del recorregut el fa en forma de torrent muntanyenc, excepte en el tros comprès entre la cabana d'en Farré i la carretera d'Astell. Zona descrita.

ACCÉS:

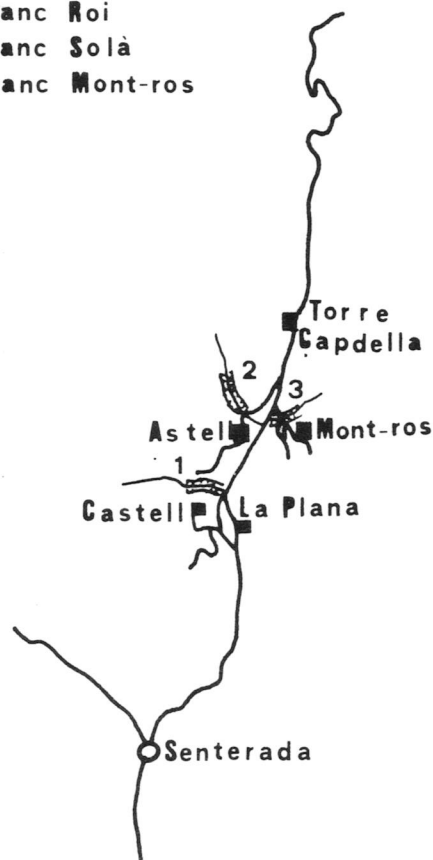
Passat el poble de Molinos, en el Km 13 de la ctra. a Capdella, prenem la desviació a l'esquerra, que indica cap a Astell. Mig Km abans d'arribar al poble creuarem el riu d'en Solà per un pont de pedra, on deixarem el cotxe per a la sortida. A continuació seguirem en direcció a Astell i el passarem, perquè just a l'altre extrem del poble i un cop passat un gran corral on tanquen les ovelles, surt a la dreta una pista tancada amb un carenat, per on seguirem a peu, creuant en el recorregut el barranc de La Plana, fins a arribar a la cabana d'en Farré, al costat del riu d'en Solà, punt on s'inicia el descens, després de 20 minuts de marxa.

DESCRIPCIÓ:

Des de la cabana accedim al riu i baixem per aquest durant 100 m fins a trobar els primers salts i tobogans, raó per la qual resulta necessari vestir-se de neoprè. El primer "rappel" l'equipem aprofitant un petit arbre a l'esquerra. Aquest primer pou de 24 m ve seguit d'un altre de 17 m, que equipem amb un spit, a la dreta; dos ressals més endavant instal·lem un nou spit per tal de davallar un pou d'11 m molt pendent. Un tobogan de 6 m dona pas a un altre pou d'11 m que baixem des d'un arbre, situat a la dreta. El torrent segueix amb petits ressals fins que és interceptat per un camí que el creua i una tanca de filferro espinós que saltem per accedir a un pou de 13 m equipat amb un spit, a l'esquerra; tot seguit un divertit tobogan de 14 m, i un altre pou de 12 m, que baixem amb un ancoratge natural, a la dreta.

L'última dificultat, un pou de 9 m, instal·lat en natural, a la dreta i amb un tronc travessat a la seva base, per acabar amb dos divertits tobogans, tot just davant del pont de la carretera, on previsorament havíem deixat un cotxe. El tram que segueix passat el pont ja és mancat d'interès.

- 1 Barranc Roi
- 2 Barranc Solà
- 3 Barranc Mont-ros

MATERIAL PRECÍS: 1 corda de 50 m, peto i jaqueta de neoprè.

HORARI DEL DESCENS: dues hores.

ÈPOCA RECOMANADA PER A LA VISITA:
Primavera

DESNIVELL: 190 m

TEMPERATURA DE L'AIGUA: 10 °C

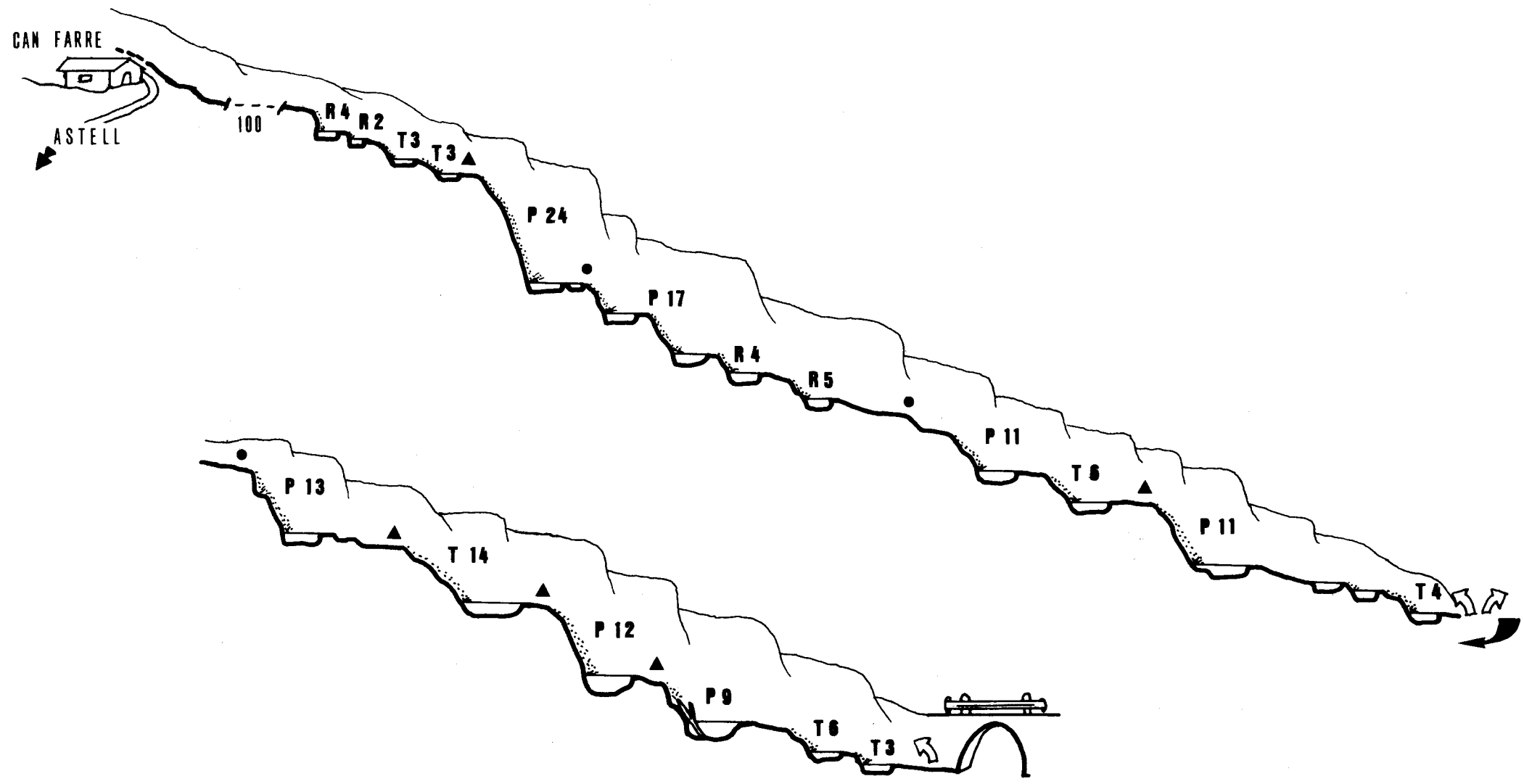
PRIMER DESCENS: Efectuat el 01 de maig de 1992 per membres de la SIE del CEA

BARRANC EXCAVAT: en calcàries

VEHICLES NECESSARIS: Un de sol, ja que entre la sortida del barranc i la pista amb cadena tant sols hi ha 10 minuts.

BARRANC D'EN SOLÀ

ASTELL
PALLARS JUSSÀ
SIE - CEA 01/05/92

BARRANC MONT-ROS

SITUACIÓ:

Barranc situat a la comarca del Pallars Sobirà, a la Vall Fosca, on la SIE duu a terme una important tasca de localització de barrancs i engorjats.

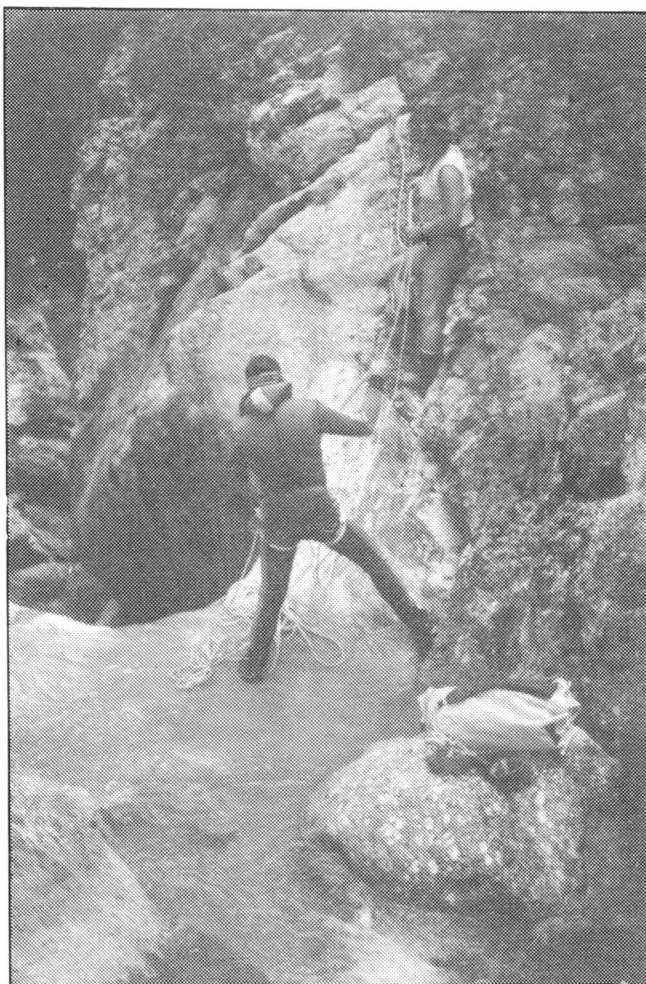
Amb un cabal d'aigua permanent, provinent de la vessant SO de la serra del Rei, on està situat el poble de Mont-Ros, que dóna nom al barranc.

ACCÉS:

Amb dos cotxes: el primer el deixarem quan la carretera que puja de Molinos al poble de Mont-Ros creua el nostre barranc. Amb l'altre cotxe, just a l'entrada del poble de Mont-Ros, agafem una pista a l'esquerra que en uns 3 Km ens puja a les bordes de Mont-Ros, on el deixarem, just en un petit coll.

Desdel coll baixarem en uns 5 minuts fins al torrent.

Si portem un sol cotxe el deixarem al poble de Mont-Ros i en 30 minuts arribem al barranc, i quan

Barranc de l'Estany Obert
Pinyana (Alta Ribagorça)

acabem el barranc una altra mitja hora ens portarà al poble i al cotxe.

DESCRIPCIÓ:

Iniciarem el descens per una curta sèrie de petits ressals molt rrelliscosos que es poden evitar pels costats. Aquesta característica, juntament amb l'abundància de troncs, seran les principals característiques del descens. Arribem a un tobogan de sis metres, que ens obliga a treure un tronc gegant a la seva recepció. Seguidament arribem a un ressalt de 10m que s'instal·la en un arbre a la dreta. Creuem un camí que travessa el barranc i arribem al primer tram realment engorjat, amb un ambient ombrívol i humit. Fins a un primer pou, equipat amb un spit, a sobre d'un característic tronc. Arribem a un altre pou de 9m (spit), amb una marmita intermèdia i un tobogan molt perillós amb cabal, que ens fa obligar a saltar-lo. Haurem de passar per sota d'un arbre que ens barra el pas i sortim a la badina més gran del recorregut. Uns metres més enllà el barranc s'obre i arribem a l'indret anomenat "la palanca", on les gents del poble de Mont-Ros s'hi banyen a l'estiu. Després d'unes grades i un ressalt equipat en un arbre, arribem al segon tram engorjat. Un divertit passadís de tobogans i marmites ens porten a tres pous molt macos (10m, 12m i 11m), tots ells equipats. Acabat el tram engorjat, un penós tram de ressals i tobogans ens porta a un ressalt de 8m equipat en un arbre, seguit d'un perillós tobogan (hi ha una pedra en punta just a la recepció).

Un altre ressalt equipat en un arbre i un tram no gaire interessant ens porta a una presa des d'on veiem la carretera. Agafem un caminet a l'esquerra i en 2 minuts arribem a la carretera.

MATERIAL PRECÍS: Corda de 30 m, peto i jaqueta en neoprè.

HORARI DE DESCENS: Dues hores

ÈPOCA RECOMANADA: Primavera

PRIMER DESCENS: SIE del CEA

VEHICLES NECESSARIS: Dos cotxes, un al pont sobre el riu, l'altre a Mont-Ros.

BARRANC EXCAVAT: en calcàries

OBSERVACIONS:

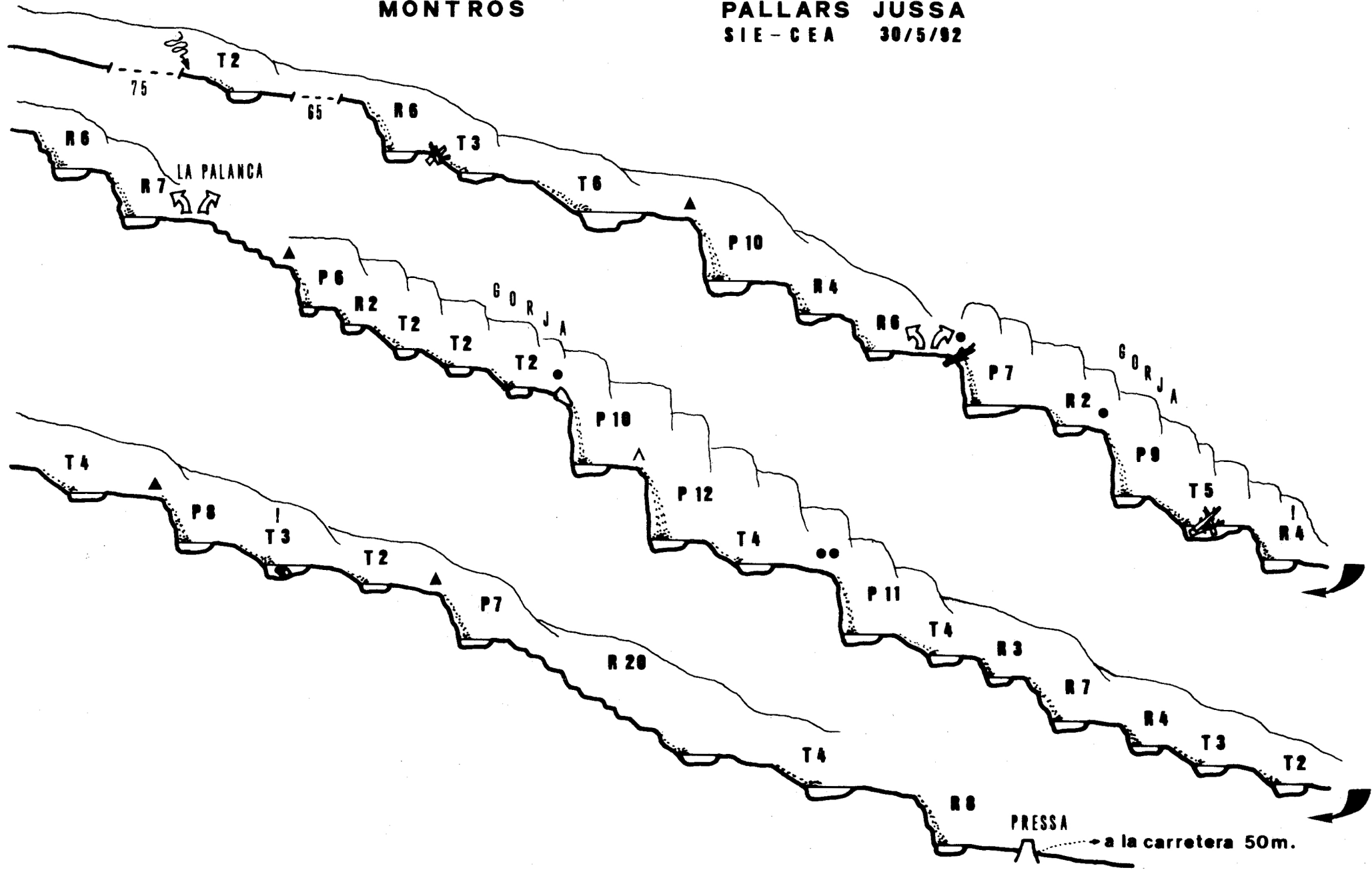
Protegiu la vostra rereguarda de les culades

BARRANC D'EN MONTROS

MONTROS

PALLARS JUSSA

SIE-CEA 30/5/92

TORRENT DE LA CORBA (LES GARGANTES)

Per Josep Saiz

SITUACIÓ:

Al sud del poble de Bruguera, a la comarca del Ripollès. Aquest torrent neix als voltants del coll de Jou, i mor al riu Freser, al costat d'un restaurant de la carretera N-152.

DESNIVELL:

El tram esportiu d'aquest torrent va dels 1300 m fins als 1000 m i si fem el recorregut integral, arribem fins a una alçada de 820 m.

MATERIALS:

De la part superior: Conglomerats
de la resta: calcaris

ACCÉS:

Dues possibilitats: amb un cotxe, entrada per la part superior i sortida per l'escapatòria a la dreta, pel bosc.

Amb dos cotxes, entrada per la part superior i sortida pel restaurant de la carretera N-152.

Des de Ribes de Freser, agafem la carretera que ens porta al poblet de Bruguera. Una vegada que hem arribat a Bruguera, i sense entrar al poble, agafem una pista en molt bon estat, que va en direcció al coll de Jou i al Taga. Quan assolim una carena secundària, i en un revolt molt pronunciat, a mà dreta surten dues pistes: primer una en mal estat (4x4) que baixa molt, i uns 200 metres més endavant surt una altra pista, planera, tallada més endavant per unes esllavissades.

Deixem el cotxe en aquesta pista secundària, i baixem en cinc minuts directament al torrent.

DESCRIPCIÓ:

De seguida el torrent s'estreny, i entrem en un passadís d'altres parets paral·leles, d'amplada d'uns 3-4 m. Soltadament trobem el primer pou, seguit d'una espectacular cascada de 18 metres. Al peu d'aquesta cascada ens ve un afluent per l'esquerra. Seguidament, arribem a un pou amb un bloc encastat, que fa que el cabal es divideixi en dos. La gorja s'obre i creuem la pista (4x4) abans esmentada (escapatòria).

Un tram de blocs una mica emprenyador per sota de la pista, ens porta a una successió de petites cascades, tobogans i ressalts, alguns superats en rappel. Seguidament arribem a la part més espectacular d'aquest recorregut: es tracta d'un tram engorjat amb altes parets, que en una sèrie de salts salva un desnivell de més de 100 metres.

La primera cascada és la més espectacular, ja que es passa per sota d'un arc de roca, amb una sorgència inclosa, i el canvi d'instal·lació és d'allò més curiós; una petita plataforma i canvi d'orientació del torrent de 90 graus.

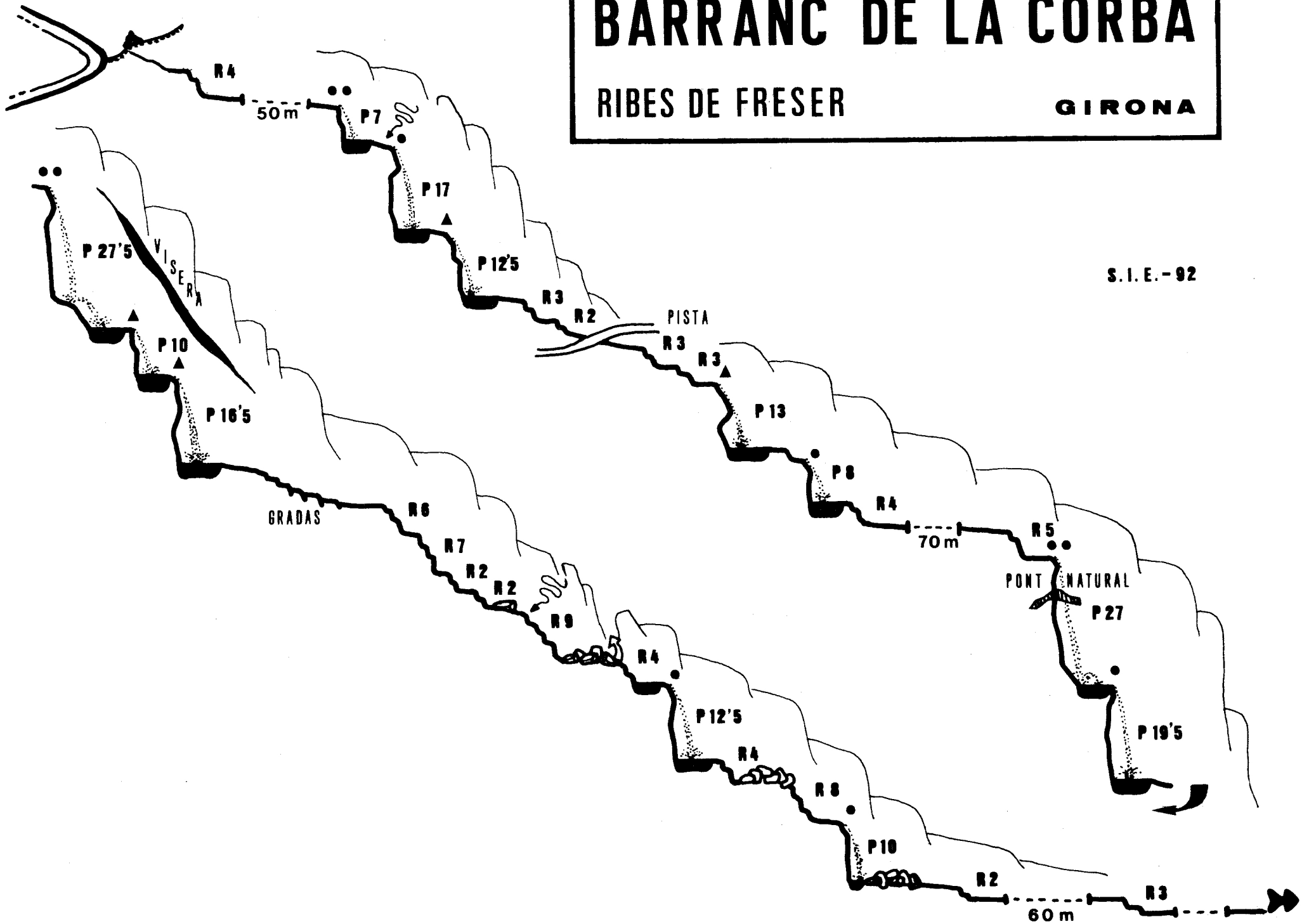
Els dos següents salts són llargs i força macos. Entrem en una zona emboscada, encara uns quants ressalts i una cascada en clara regressió (caiguda de pedres). El torrent s'eixampla, i un vegada passat un gran pont de pedra (dreta), trobem una fita grossa (dreta) que ens assenyalava la sortida en cas de tenir un sol cotxe.

Ens espera una mitja hora de grimpada selvàtica i de fort pendent, però assenyalada amb fites, fins a la comentada pista 4x4, que seguint-la a mà esquerra ens portarà a la pista principal i al cotxe.

BARRANC DE LA CORBA

RIBES DE FRESER

GIRONA

ÍNDIX

Editorial.....	1
Exploracions a la Serra d'Oriola.....	2-4
Sistema Arrels-Clonc.....	5-9
Avenc del Barbuixell.....	10-12
Sima de la Carriada.....	13-14
Avenc de Sant Hou.....	15-16
Dues cavitats del Fons de les coves.....	17-20
Campanyes espeleològiques al massís del Monte Perdido.....	21-56
Activitats SIE-ERE 1991 a l'Illa de Santa Cruz (Galapagos, Equador).....	57-63
Cerradas.....	64-69
Aigüeta de Eriste.....	70-72
Barrancs de la Ribagorça i Pallars Jussà.....	73-93
Barranc de la Corba.....	94-95

Notícia espeleològica d'última hora *Cova Cuberes (Pallars Jussà)*

En el transcurs de 1992 i els inicis de 1993, hem descobert i topografiat un total de 350 m que situen a la Cuberes en un recorregut de 7.850 m. Actualment l'exploració estroba pendent de desobstruccions i escalades que ens permetran superar la cota dels 8.000 m. de recorregut.

Cal destacar la importància dels últims segments de galeries localitzats per que ens donen una idea més clara i completa de la morfologia del sector.

Més informació al proper *Espeleosie* 33

